

**ДОКЛАД С РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ИЗВЪРШЕНА
МЕЖДИННА ОЦЕНКА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА
ОБЩИНСКИ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ 2014-2020 Г.
НА ОБЩИНА РАЗГРАД ЗА ПЕРИОДА
01.01.2014 - 31.12.2016 Г.**

Ноември 2017 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

СЪДЪРЖАНИЕ.....	2
СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ.....	3
СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ ТАБЛИЦИ.....	4
СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ ФИГУРИ.....	4
I. ВЪВЕДЕНИЕ.....	5
1. Нормативна рамка.....	5
2. Предмет, цели и структура на междинната оценка.....	6
3. Подход, критерии за оценка и основни източници на информация.....	7
4. Структура и съдържание на Доклада за междинната оценка за изпълнението на ОПР на община Разград (2014-2020) за периода 2014-2016 г.....	8
II. АНАЛИЗ НА НАСТЪПИЛИ СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКИ ПРОМЕНИ НА МЕСТНО, РЕГИОНАЛНО И НАЦИОНАЛНО НИВО, НА ПРОМЕНИ В НОРМАТИВНАТА УРЕДБА, КАКТО И ПЪРВОНАЧАЛНИТЕ ЕФЕКТИ ОТ ПРИЛАГАНЕТО НА ОПЕРАТИВНИТЕ ПРОГРАМИ ЗА ПЛАНОВИЯ ПЕРИОД 2014-2020 Г.....	9
1. Анализ на настъпили социално-икономически промени на местно, регионално и национално ниво.....	9
2. Анализ на промените в нормативната уредба.....	24
3. Анализ на първоначалните ефекти от прилагането на оперативните програми за плановия период 2014-2020г.....	27
III. ОЦЕНКА НА ПЪРВОНАЧАЛНИТЕ РЕЗУЛТАТИ ОТ ИЗПЪЛНЕНИЕТО.....	29
1. Резултати от изпълнението на Приоритет 1.....	30
2. Резултати от изпълнението на Приоритет 2.....	39
3. Резултати от изпълнението на Приоритет 3.....	52
4. Резултати от изпълнението на Приоритет 4.....	61
IV. ОЦЕНКА НА СТЕПЕНТА НА ПОСТИГАНЕ НА СЪОТВЕТНИТЕ ЦЕЛИ.....	66
V. ОЦЕНКА НА ЕФЕКТИВНОСТТА И ЕФИКАСНОСТТА НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ РЕСУРСИ.....	71
1. Финансова ефективност и ефикасност.....	71
2. Ефективност и ефикасност по отношение на планираната Програма за реализация в ОПР.....	76
3. Управление, мониторинг и наблюдение на Общинския план за развитие.....	77
4. Проблеми, възникнали при прилагане на ОПР 2014-2020.....	79
5. Предприети мерки за осигуряване на информация, публичност и партньорство на ОПР на община Разград.....	80
6. Съответствие на ОПР 2014-2020 със секторни политики, планове и програми на територията на община Разград.....	81
7. Резултати от извършени оценки за периода 2014-2016 г.....	82
VI. ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА СЪОТВЕТНИЯ ДОКУМЕНТ.....	83
1. Изводи.....	83
2. Формулиране на препоръки.....	85
ПРИЛОЖЕНИЯ.....	86

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

АСП	Агенция за социално подпомагане
ВОМР	Водено от общностите местно развитие
ДИ	Други източници (дарения, съфинансиране, фондове на други финансови инструменти)
ЕИП	Европейско икономическо пространство
ЕС	Европейски съюз
ИСУН	Информационна система за управление и наблюдение на средствата от Структурните фондове на ЕС
ЗМСМА	Закон за местното самоуправление и местната администрация
ЗОП	Закон за обществените поръчки
ЗРР	Закон за регионалното развитие
МО	Междинна оценка
МОН	Министерство на образованието и науката
МРРБ	Министерство на регионалното развитие и благоустройство
МСП	Малки и средни предприятия
МФ	Министерство на финансите
НДЕФ	Национален доверителен екофонд
НПЕЕМЖС	Национална програма за енергийна ефективност в многофамилни жилищни сгради
ОБ	Общински бюджет
ОПАК	Оперативна програма „Административен капацитет“ 2007-2013 г.
ОПИК	Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“ 2014-2020 г.
ОПИСП	Оперативна програма „Инициатива за малки и средни предприятия“ 2014-2020 г.
ОПОС	Оперативна програма „Околна среда“ 2007-2013 г./2014-2020 г.
ОПДУ	Оперативна програма „Добро управление“ 2014-2020 г.
ОПНОИР	Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“
ОПР	Общински план за развитие
ОПРР	Оперативна програма „Регионално развитие“ 2007-2013 г./ „Региони в растеж“ 2014-2020 г.
ОПРКБИ	Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“ 2007-2013 г.
ОПРСР	Оперативна програма „Развитие на сектор рибарство“ 2007-2013 г.
ОПРЧР	Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2007-2013 г./2014-2020
ОПТ	Оперативна програма „Транспорт“ 2007-2013 г.
ОПТТИ	Оперативна програма „Транспорт и транспортна инфраструктура“ 2014-2020
ОПТП	Оперативна програма „Техническа помощ“ 2007-2013 г.
ОПХ	Оперативна програма „Храни“
ОР	Основен ремонт
ПИП РУРР	Публично-инвестиционна програма „Растеж и устойчиво развитие на регионите“
ПМДР	Програма за морско дело и рибарство 2014-2020
ПМС	Постановление на Министерски съвет
ППЗРР	Правилник за прилагане на Закона за регионалното развитие
ПР	Програма за реализация
ПРСР	Програма за развитие на селските райони 2007-2013 г./2014-2020 г.
ПУДООС	Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда
ПЧП	Публично-частно партньорство
ФВС	Фонд „Вътрешна сигурност“
ФЕС	Фондове на Европейския съюз (ЕФРР, ЕСФ, КФ, ЕЗФРСР, ЕФМДР)
ФУМИ	Фонд „Убежище, миграция и интеграция“
ЦБ	Централен бюджет
ЧФФ	Частни фондове, фирми

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ ТАБЛИЦИ

Таблица 1. Население в община Разград по населени места за периода 2012-2016 г. в брой	9
Таблица 2. Динамика на населението в община Разград за периода 2012-2016 г. в брой	10
Таблица 3. Основни икономически показатели за община Разград.....	10
Таблица 4. Равнище на безработица в общините на област Разград	14
Таблица 5. Коефициент на безработица в община Разград, България, СЦР и общини - областни центрове в СРЦ.....	14
Таблица 6. Социално-икономически показатели за област Разград	15
Таблица 7. Коефициент на възрастова зависимост	18
Таблица 8. Екологични показатели за област Разград.....	18
Таблица 9. Социално-икономически показатели в Република България	19
Таблица 10. Екологични показатели за република България	23
Таблица 11. Изпълнение на оперативните програми в България	27
Таблица 12. Методика за качествена оценка на количествени показатели.....	30
Таблица 13. Техническо изпълнение на Приоритет 1	34
Таблица 14. Финансово изпълнение на Приоритет 1	37
Таблица 15. Техническо изпълнение на Приоритет 2	43
Таблица 16. Финансово изпълнение на Приоритет 2	49
Таблица 17. Техническо изпълнение на Приоритет 3	55
Таблица 18. Финансово изпълнение на Приоритет 3	58
Таблица 19. Техническо изпълнение на Приоритет 4	63
Таблица 20. Финансово изпълнение на Приоритет 4	64
Таблица 21. Матрица на индикаторите за въздействие.....	66
Таблица 22. Матрица на индикаторите за резултат	67
Таблица 23. Степен на финансово изпълнение на приоритетите на ОПР на община Разград към 31.12.2016 г.	72
Таблица 24. Техническа ефективност и ефикасност на изпълнението на ОПР	77
Таблица 25. Допълващи ОПР стратегически документи за периода 2014-2020 г.	81

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ ФИГУРИ

Фигура 1. Предприятия в община Разград за 2015 г. по групи предприятия.....	12
Фигура 2. Предприятия в община Разград за 2015 г. по икономически дейности	12
Фигура 3. Наети лица по трудово и служебно правоотношение в община Разград за 2015 г. по икономически дейности.....	13
Фигура 4. Финансово изпълнение на приоритети от ОПР 2014-2020 г. до 2016 г. в %.....	73
Фигура 5. Съпоставка на финансовото изпълнение на приоритетите от ОПР 2014-2020 г. до 2016 г. с планираното.....	74
Фигура 6. Основни източници на финансиране на ОПР 2014-2020 за 2016 г.....	75
Фигура 7. Изпълнение на Източниците за финансиране спрямо поставените цели за 2020 г. в хил лв.	76

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящият доклад представя резултатите от извършената междинна оценка на Общинския план за развитие (ОПР) на община Разград 2014-2020 г. за периода 2014-2016 г. Изготвен е от „Институт за управление на програми и проекти“ ООД (Изпълнител) в съответствие с нормативните разпоредби, регулиращи провеждането на регионална политика в Република България и изискванията на добрите практики междинната оценка да се разработва от независима организация на Органа на изпълнение на ОПР на община Разград – Общинска администрация Разград (Възложител).

ОПР на община Разград е основополагащ, стратегически документ и инструмент за управление, който очертава средносрочната перспектива за икономическо, социално, инфраструктурно и екологично развитие на общината. Планът съдържа подробен социално-икономически анализ и кратък SWOT анализ, който аргументира компонентите за стратегията на ОПР. Стратегията включва визия, конкретизирана в една главна цел и три стратегически цели, които се осъществяват в четири приоритета. Визията и целите изразяват желаното бъдещо състояние на общината, докато приоритетите очертават сферите от социално-икономическия живот на местната общност, където се насочват необходимите усилия на общинската администрация и нейните партньори за постигането на това желано състояние. Приоритетите са остойностени в Индикативната финансова таблица на ОПР. Планът съдържа описание на инструментите за неговото наблюдение и оценка, като индикатори и съвкупност от действия, включително разработването на Междинна оценка.

1. Нормативна рамка

Междинната оценка е разработена в съответствие с чл.33, ал.1 от Закона за регионално развитие (ЗРР), който изисква изготвянето на обобщена преценка на общинското развитие между 2014 и 2016 година. Междинната оценка е нормативно планирана за средата на програмния период – 2017 г. Нейната роля е да анализира и оцени изпълнението на общинския план в първата част от неговия период на действие, след което да формулира необходимите препоръки за корекции през следващите години. Значението на Междинната оценка е свързано с две главни направления:

- оптимизиране съдържанието и изпълнението на ОПР до края на програмния период;
- осигуряване на основа за изготвянето на ОПР 2021-2027 г.

Последващата оценка на действащия план следва да се изготви с натрупване от 2014 г., тоест да включва и резултатите от Междинната оценка. По този начин констатациите на настоящия документ са неразделна част от общата оценка на общинското управление между 2014 и 2020 г. Според процеса по разработването, наблюдението и оценката на ОПР, Последващата оценка ще се изготвя през 2021 г., когато ОПР за периода 2021-2027 г. вече ще бъде разработен и ще се изпълнява. При тази последователност, констатациите на Междинната оценка ще бъдат основа за стратегическото планиране през следващия програмен период.

В допълнение, наблюдението и оценката на изпълнението на общинските планове за развитие се извършват за постигане на ефективност и ефикасност на стратегическото планиране, програмирането, управлението и ресурсното осигуряване на регионалното развитие. Резултатите от наблюдението и оценката на изпълнението на общинските планове

за развитие служат като основа за наблюдението и оценка на Областната стратегия за развитие, Регионалният план за развитие и съответно на Националната стратегия за регионално развитие (чл. 31, ал. 1 във връзка с чл. 9 от ЗРР).

2. Предмет, цели и структура на междинната оценка

Предмет на настоящата разработка е оценка на степента на развитие на община Разград, свързано с изпълнението на проекти и дейности с принос към стратегията на ОПР. Тук е мястото веднага да отбележим, че действащият ОПР на Разград с хоризонт на изпълнение 2020 г. съдържа всички необходими компоненти по закон, в т.ч. Програма за реализация и Матрица с индикатори за наблюдение и оценка, което е съществена предпоставка за всеобхватна оценка на реализацията му. Докато общинският план анализира и оценява състоянието и тенденциите на развитие в общината, междинната оценка обхваща социално-икономическото развитие от гледна точка на изпълнението на ОПР. Оценка разглежда вложените инвестиции и ресурси в: социалната сфера, икономиката, околната среда, културата, управлението и функционално-пространственото развитие. Направените анализи акцентират върху дейностите за осъществяването на конкретни проекти и инициативи и не разглеждат резултатите от изпълнението на регулярни дейности на общинската администрация.

Целите на междинната оценка са:

- анализиране и оценка на резултатите от изпълнението на ОПР Разград в периода 2014-2016 г.;
- формулиране на обосновани препоръки за актуализиране съдържанието на ОПР;
- предприемане на необходимите действия за по-нататъшно изпълнение и наблюдение на ОПР, развитие на партньорства и осигуряване на информация.

Структурата на Междинната оценка включва четири раздела, дефинирани от чл.33, ал.2 от ЗРР:

- оценка на първоначалните резултати от изпълнението на ОПР;
- оценка на степента на постигане на целите на ОПР;
- оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси;
- изводи и препоръки за изпълнението на ОПР.

Първите три компонента на документа са свързани с анализ и оценка на различните аспекти от изпълнението на ОПР. Четвъртият съдържа предложения за усъвършенстване и актуализация на плана и подходите за неговото приложение.

Първият компонент на МО съдържа общ преглед на проектите и инициативите с принос към плана – реализирани или в процес на реализация в рамките на отчетния период. Тук са систематизирани различни проекти и инициативи по тяхната принадлежност към приоритетите. Първата преценка завършва с идентифициране на ключови мерки, които не са подплатени с конкретни реализации.

Вторият компонент оценява степента в изпълнението на целите и приоритетите по отношение на заложените индикатори. Така се надгражда оценката от първоначалните резултати. В този елемент са сравнени актуалните и целевите стойности на индикаторите от ОПР.

Третият компонент съдържа преценката на ефективността и ефикасността на изпълнението, базирана на съотношението между направените разходи и постигнатите ползи

в рамките на стратегическите цели и приоритетите на ОПР. Стойностите на систематизираните проекти и инициативи са обобщени в обща финансова оценка за изпълнението на ОПР. Тук е анализирано и изпълнението по Програмата за реализация на плана. Този компонент синтезира информацията за проектите и индикаторите от предните части и добавя обзор на предприетите действия по изпълнението и наблюдението на ОПР – основна предпоставка за ефикасност и ефективност в управлението.

Четвъртият компонент отразява най-важните констатации на МО и причините за моментното състояние. Изводите са ориентирани спрямо трите основни теми в оценката:

- стратегически цели, приоритети, проекти и инициативи;
- индикатори;
- действия по изпълнението и наблюдението на плана.

Конкретните препоръки са базирани на изводите и са разделени в две групи:

- препоръки относно промяна на съдържанието на ОПР, включително необходимостта от актуализация;
- препоръки за усъвършенстване на процесите по изпълнението и наблюдението на общинския план.

3. Подход, критерии за оценка и основни източници на информация

Основният подход при разработването на междинната оценка съчетава *външната експертна оценка и консултации с общинската администрация*. Оценката се формира от прилагането на добре познат и често използван инструментариум от методи като: сравнителен и причинно-следствен анализ, екстраполация, аналогия, критериална оценка, експертна оценка, синтез. Водещи в работата и избора на съответен метод са изискванията на утвърдените методически указания.

Основните източници на информация за МО на ОПР включват:

- актуалният ОПР на община Разград (2014-2020);
- наличните годишни доклади/справки за изпълнението на плана до края на 2016 г.;
- изпълнени и действащи секторни стратегии и програми на общинско ниво, действащата ОСР на област Разград (2014-2020), както и актуалните стратегически документи на регионално и национално ниво;
- официалните страници на УО на оперативните програми и Единния информационен портал на Структурните фондове на ЕС (ИСУН и ИСУН 2020);
- текуща статистика на НСИ/ТСБ-Разград, ДБТ – гр. Разград, ВиК – гр. Разград, ОПУ - Разград.

Изпълнителят е извършил оценката на база на надеждни статистически, фактологически и финансови данни от официалните източници на информация и от собствено проучване.

4. Структура и съдържание на Доклада за междинната оценка за изпълнението на ОПР на община Разград (2014-2020) за периода 2014-2016 г.

В структурно отношение оценката и доклада следват последователността, заложена в ЗРР и ППЗРР. Структурата на Доклада включва следното съдържание:

- Въведение: описание на законодателната рамка, целите, предмета и структурата на оценката, както и на процеса по разработването, наблюдението и оценката на ОПР;
- Анализ на настъпили социално-икономически промени на местно, регионално и национално ниво, на промени в нормативната уредба, както и първоначалните ефекти от прилагането на оперативните програми за плановия период 2014-2020 г.
- Оценка на първоначалните резултати от изпълнението на ОПР: обща характеристика на първоначалните резултати от изпълнените/текущи проекти;
- Оценка на степента на постигане на целите и приоритетите на ОПР чрез отчитане актуалните стойности на индикаторите от ОПР;
- Оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси: анализ и оценка на финансовото изпълнение на целите и приоритетите спрямо разчетите от ОПР (степен на финансово изпълнение по цели и приоритети); обобщение на изпълнените и неизпълнените проекти и инициативи по приоритети; анализ и оценка на организационните ресурси за изпълнение и наблюдение на ОПР – отчет на изготвените годишни доклади, тяхната структура и съдържание; обобщение на проблемите, възникнали при прилагане на ОПР 2014-2020 и предприетите мерки за осигуряване на информация, публичност и партньорство на ОПР; оценка на съответствието на ОПР 2014-2020 със секторни политики, планове и програми на територията на общината; преглед на резултатите от извършени оценки за периода 2014-2016 г.;
- Изводи и препоръки за изпълнението на ОПР: формулиране на изводи по отношение на проектите и инициативите, индикаторите, начина за изпълнение на ОПР; формулиране на изводи по отношение на съдържанието и начина на изпълнение на ОПР.

II. АНАЛИЗ НА НАСТЪПИЛИ СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКИ ПРОМЕНИ НА МЕСТНО, РЕГИОНАЛНО И НАЦИОНАЛНО НИВО, НА ПРОМЕНИ В НОРМАТИВНАТА УРЕДБА, КАКТО И ПЪРВОНАЧАЛНИТЕ ЕФЕКТИ ОТ ПРИЛАГАНЕТО НА ОПЕРАТИВНИТЕ ПРОГРАМИ ЗА ПЛАНОВИЯ ПЕРИОД 2014-2020 Г.

1. Анализ на настъпили социално-икономически промени на местно, регионално и национално ниво

1.1. Настъпили социално-икономически промени в община Разград

Демографско развитие

За периода 2012-2016 г. се наблюдава продължаване на влошаването на демографските показатели. Намалява броят на населението в община Разград, като за 2016 г. то е 47 590 д., което е с 4,8% по-малко от стойността на населението през 2012 г. В град Разград за 2016 г. живее 66% от населението на общината. Във всички населени места се наблюдава тенденция на намаляване на населението. Населени места с над 1000 души за 2016 г. са гр. Разград, с. Ясеновец, с. Дянково, с. Раковски, с. Гецово, с. Стражец и с. Мортагоново.

Таблица 1. Население в община Разград по населени места за периода 2012-2016 г. в брой

Населено място	2012	2013	2014	2015	2016
Община Разград	49 982	49 424	48 914	48 183	47 590
с. Балкански	234	224	221	224	220
с. Благоево	526	513	517	514	501
с. Гецово	1 744	1 720	1 696	1 672	1 669
с. Дряновец	657	644	622	623	609
с. Дянково	2 707	2 675	2 661	2 615	2 562
с. Киченица	674	674	663	654	639
с. Липник	536	526	518	507	502
с. Мортагоново	1 016	1 002	989	968	949
с. Недоклан	202	197	200	200	197
с. Осенец	809	798	797	776	770
с. Островче	90	89	87	81	83
с. Побит камък	233	228	211	211	218
с. Пороище	340	342	329	319	319
с. Просторно	166	168	163	152	155
с. Радинград	255	262	253	238	239
гр. Разград	33 005	32 568	32 220	31 739	31 301
с. Раковски	2 080	2 056	2 022	1 974	1 947
с. Стражец	1 556	1 559	1 556	1 534	1 526
с. Топчии	441	443	453	461	458
с. Ушинци	285	277	279	278	263
с. Черковна	85	84	77	74	68
с. Ясеновец	2 341	2 375	2 380	2 369	2 395

Източник: Национален статистически институт, 2017 г.

Таблица 2. Динамика на населението в община Разград за периода 2012-2016 г. в брой

Показатели	2012	2013	2014	2015	2016
Население - общо	49 982	49 424	48 914	48 183	47 590
Мъже	24 019	23 728	23 465	23 109	22 813
Жени	25 963	25 696	25 449	25 074	24 777
Под трудоспособна възраст	7 303	7 259	7 187	7 103	6 982
В трудоспособна възраст	31 297	30 852	30 224	29 560	29 068
Над трудоспособна възраст	11 382	11 313	11 503	11 520	11 540
Живородени (брой)	469	380	415	385	378
Умрели (брой)	732	699	734	798	735
Естествен прираст (брой)	-263	-319	-319	-413	-357
Заселени	684	666	823	945	857
Изселени	896	905	1014	1263	1093
Механичен прираст	-212	-239	-191	-318	-236

Източник: Национален статистически институт, 2017 г.

От представените данни могат да се проследят следните тенденции:

- По отношение на половата структура, намалява борят и на мъжете, и на жените за периода, като се запазва превеса на жените в общия брой население;
- Въпреки нормативните промени в увеличаване на прага за достигане правото за получаване на пенсия, населението в над трудоспособната възраст все още се увеличава, а населението в подтрудоспособна възраст намалява. Това са преки тенденции от общото намаляване на населението, които оказват изключително силен натиск върху пенсионната система и стоварват все по-голяма тежест върху населението в трудоспособна възраст;
- Негативни тенденции се проследяват както в естественото движение на населението, така и в механичното движение. Броят на умрелите е по-голям от броя на живородените за всяка година, както и броят на изселените е по-голям от броя на заселените.

Икономическо развитие

Развитието на отделните подотрасли и сектори на общинската икономика запазват водещото й място в развитието на икономиката на Разградска област.

Представени в табличен вид са основни статистически данни за развитието на икономиката в община Разград.

Таблица 3. Основни икономически показатели за община Разград

№	Показател	2013 г.	2014 г.	2015 г.
1.	Наети лица (общо) в брой	15 499	15 272	15 346
2.	Средна годишна работна заплата в лв.	8 239	9 348	9 650
3.	Брой предприятия в брой	2 238	2 228	2 246
4.	Нетни приходи от продажби на нефинансовите предприятия в хил. лв.	1 536 089	1 472 097	1 558 626
5.	Произведена продукция на нефинансовите предприятия в хил. лв.	1 027 926	977 005	1 026 992
6.	Заети лица в нефинансовите предприятия в брой	12 996	12 874	13 056

№	Показател	2013 г.	2014 г.	2015 г.
7.	ДМА в нефинансовите предприятия в хил. лв.	431 352	440 158	475 403
8.	Разходи за ДМА в нефинансовите предприятия в хил.лв.	59 915	74 085	83 788
9.	Придобити ДМА в нефинансовите предприятия в хил. лв.	89 194	65 503	82 344

Източник: Национален статистически институт, 2017 г.

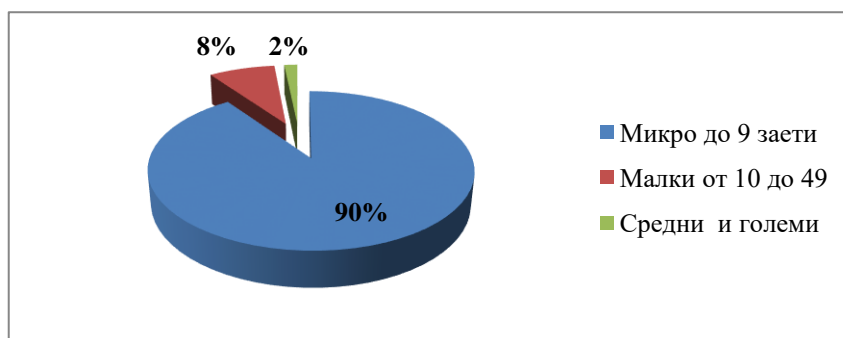
От данните могат да се направят следните изводи за периода 2013-2015 г.:

- Броят на наетите лица на трудово и служебно правоотношение показва променлива тенденция, като най-високият брой на наетите е през 2013 г., през 2014 г. намалява, а през 2015 г. отново се покачва, но не достига нивото от 2013 г.;
- Средната работна заплата постоянно се покачва като за 2015 г. достига 9650 лв. (804 лв. на месец);
- Броят на предприятията също показва променлива тенденция, като най-високият брой на предприятията е през 2015 г., но през 2014 г. е намалял спрямо 2013 г.;
- Нетните приходи от продажби показват подобна на броя на предприятията тенденция и през 2015 г. са с най-висока стойност;
- Произведената продукция показва променлива тенденция, като най-високата стойност е регистрирана през 2013 г., през 2014 г. намалява, а през 2015 г. отново се покачва, но не достига нивото от 2013 г.;
- Заетите лица регистрират най-висока стойност през 2015 г. и лек спад през 2014 г. в сравнение с 2013 г.;
- Дълготрайните материални активи в предприятия постоянно нарастват за изследваните години и достигат 475 403 хил. лв., което е с 10% по-висока стойност;
- Показателите за инвестиционна активност - разходи за ДМА и придобити ДМА в нефинансовите предприятия показват тенденция на увеличение на първия за периода и променливи стойности по втория.

В обобщение, икономиката на общината през 2015 г. показва положително развитие след спада от 2014 г. Регистрирано е увеличение на произведената продукция за община Разград за 2015 г. с 5,12% спрямо 2014 г., при увеличение на същата с 4,62% за област Разград. Увеличение показват и нетните приходи от продажби за 2015 г. с 5,88% за община Разград.

Предприятията в община Разград за 2015 г. по групи предприятия са визуализирани по-долу.

Фигура 1. Предприятия в община Разград за 2015 г. по групи предприятия

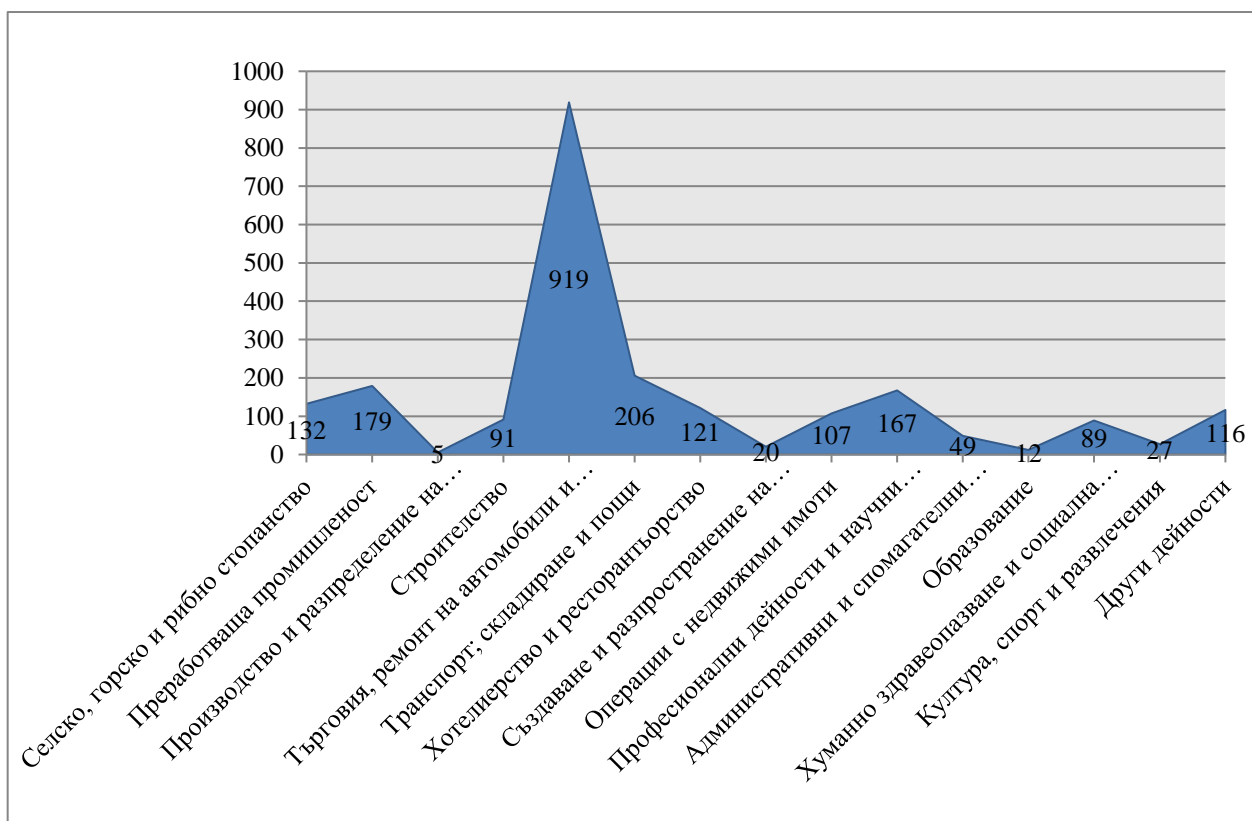

Източник: Национален статистически институт

В сравнение с 2014 г. общият брой на предприятията на територията на община Разград показва увеличение с 18 бр.

Предприятията в община Разград за 2015 г. по икономически дейности са представени по-долу.

Фигура 2. Предприятия в община Разград за 2015 г. по икономически дейности

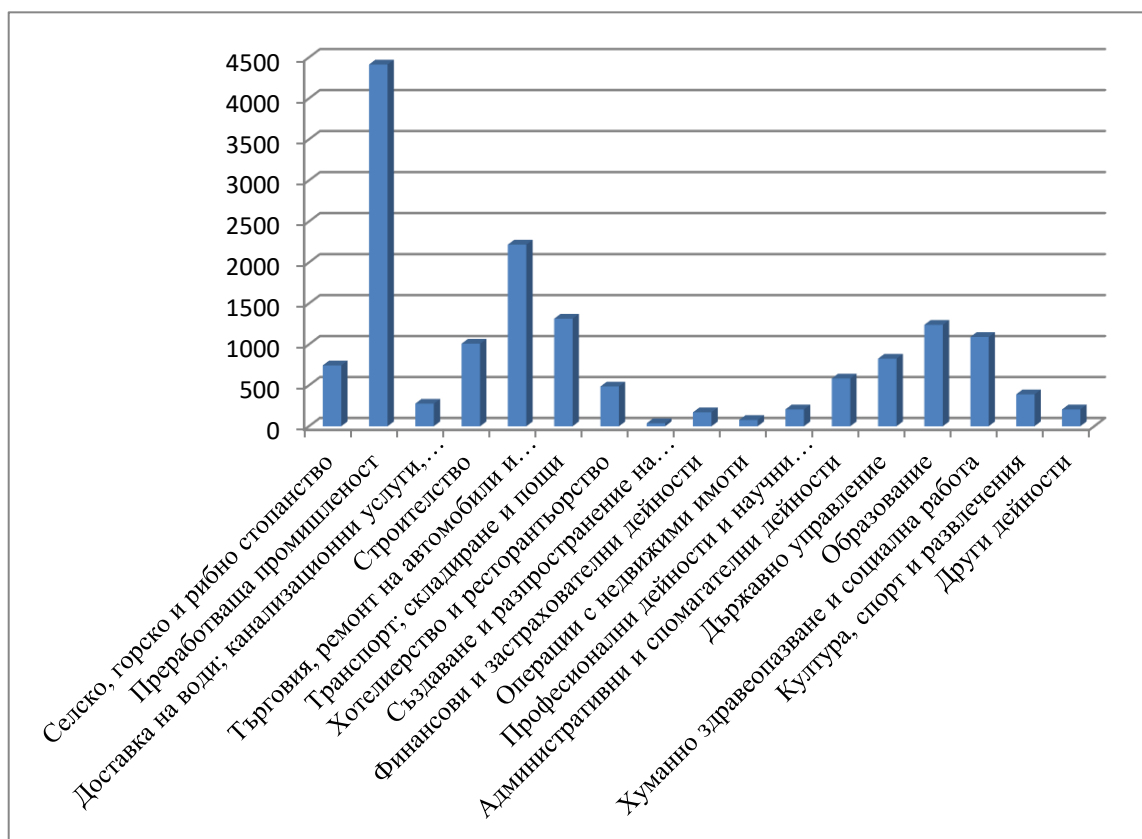

Източник: Национален статистически институт

В община Разград преобладават предприятията от сектор „Търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети“ (41%). Предприятията от сектор „Преработваща промишленост“ са едва 8%, но относителния дял на приходите от продажби и на двете групи предприятия са почти равни (38-39%).

Наети лица по трудово и служебно правоотношение в община Разград за 2015 г. по икономически дейности са представени по-долу.

Фигура 3. Наети лица по трудово и служебно правоотношение в община Разград за 2015 г. по икономически дейности

Източник: Национален статистически институт

Следва да се отбележи, че наетите лица по трудово и служебно правоотношение в община Разград представляват 59% от общия размер на наетите в област Разград. Най-голям е относителният дял на лицата, наети в секторите „Преработваща промишленост“ (29%) и „Търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети“ (14%). Отбелязва се увеличение на средната годишна работна заплата на наетите лица през 2015 година с 3.2%, при 4.2% увеличение за област Разград.

Безработица и пазар на труда

Възстановяването на пазара на труда, макар и с по-бавни темпове спрямо 2015 г., продължава и през 2016 г. Едно от доказателствата за това е намалението с 1,94 пункта на коефициента на безработица (459 броя безработни), който към 31.12.2016 г. е 6,58%.

Средногодишното ниво на безработица за община Разград през изминалата година е 7,6% (11.9% за 2015 г.).

Таблица 4. Равнище на безработица в общините на област Разград

Община	2013		2014		2015		2016	
	абсолютна стойност	%	абсолютна стойност	%	абсолютна стойност	%	абсолютна стойност	%
Завет	936	26.7	950	27.20	897	26.25	614	17.56
Исперих	2048	22.5	1787	19.60	1659	18.20	1408	15.45
Кубрат	1634	23.7	1525	22.10	1462	21.24	1154	16.77
Лозница	1180	29.9	1034	26.20	1012	25.67	829	21.02
Разград	2383	10.06	2106	8.80	2017	8.52	1558	6.58
Самуил	910	37.8	944	39.20	843	35.01	706	29.32
Цар Калоян	697	26.5	620	23.60	589	22.40	412	15.67
Област Разград	9788	17.8	8966	19.50	8479	16.30	6681	12.81

Източник: Дирекция „Бюро по труда“ – Разград

От общините в област Разград най-ниско е равнището на безработица в община Разград, което е два пъти по-ниско от това на ниво област (12,81%). Сравнена с другите общини – областни центрове в Северен централен район, община Разград е на предпоследно място по ниво на безработица (преди община Силистра).

Таблица 5. Коефициент на безработица в община Разград, България, СЦР и общини - областни центрове в СРЦ

Район, Област, Община	2013	2014	2015	2016
	%	%	%	%
България	11,8	10,7	10,1	8
Северен централен район	15,3	13,2	10,6	*
Област Разград	19,5	17,8	16,3	12,81
Община Разград	10,06	8,8	8,52	6,58
Община Силистра	11,9	10,2	8,9	8,27
Община Русе	5,6	4,3	4,49	3,35
Община Габрово	7	6,4	6,07	4,41
Община Велико Търново	6,5	5,3	4,91	3,76

*Няма публикувани официални данни за 2016 г.

Източник: Дирекция „Бюро по труда“ – Разград и НСИ

Данните на НСИ и Агенция по заетостта за развитието на пазара на труда през 2016 г. в страната показват, че въпреки продължаващия спад на безработицата, разкриването на работни места постепенно забавя ход. През IV-то тримесечие на 2016 година заетостта на населението между 15-64 навършени години в областите Велико Търново и Русе намалява в сравнение със същия период на 2015 г. Положителна тенденция на нарастване на заетостта се наблюдава в областите Разград, Габрово и Силистра. Безработицата намалява, но това не винаги е добра новина. Често причината се дължи не на нови работни места, а на преминаване на част от безработните към редиците на икономически неактивните, включително и заради обезкуражаване, че могат да си намерят работа. В област Разград през 2015 г. икономическата активност (65,6%) се е увеличила в сравнение с 2014 г., но е по-ниска от тази в страната (69,3%) и в СЦР (67,6%).

1.1.2. Настъпили социално-икономически промени в област Разград

Динамика на данните за основните социално-икономически показатели са представени по-долу. Данните са представени до 2015 г., тъй като икономическите данни за 2016 г. не са все още достъпни.

Таблица 6. Социално-икономически показатели за област Разград

Показатели		Години				
		2011	2012	2013	2014	2015
1	Население към 31.12. - общо (брой)	123 600	122 166	120 594	119 048	117 241
2	Население към 31.12. - мъже (брой)	60 522	59 815	59 036	58 268	57 329
3	Население към 31.12. - жени (брой)	63 078	62 351	61 558	60 780	59 912
4	Коефициент на естествен прираст (на 1 000 души от населението) - ‰	-6.4	-6.2	-7.0	-7.6	-8.3
5	Коефициент на детска смъртност (на 1 000 живородени деца) - ‰	9.5	13.1	8.0	9.6	8.3
6	Коефициент на смъртност - общо (на 1 000 души от населението) - ‰	14.9	15.5	15.2	16.3	16.4
7	Коефициент на смъртност - мъже (на 1 000 души от населението) - ‰	15.8	16.0	16.0	17.3	17.8
8	Коефициент на смъртност - жени (на 1 000 души от населението) - ‰	13.9	15.0	14.4	15.4	15.1
9	Среден списъчен брой на наети лица по трудово и служебно правоотношение (брой)	26 538	26 742	27 070	26 490	26 055
10	Средна годишна работна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение (лв.)	6 488	7 065	7 533	8 351	8 702
11	Коефициент на икономическа активност - 15 - 64 навършени години (%)	63.1	64.7	63.4	64.2	65.6
12	Коефициент на заетост - 15 - 64 навършени години (%)	50.2	50.7	50.2	52.8	55.6
13	Коефициент на безработица (%)	20.3	21.4	20.7	17.7	15.0
14	Регистрирани в бюрата по труда безработни лица към 31.12. (брой)	9 418	9 481	9 788	8 966	8 479
15	Относителен дял на населението на възраст между 25 и 64 навършени години с висше образование (%)	12.9	14.0	13.7	16.2	18.7
16	Относителен дял на населението на възраст между 25 и 64 навършени години със средно образование (%)	44.9	45.5	44.4	42.9	44.6
17	Относителен дял на населението на възраст между 25 и 64 навършени години с основно и по-ниско образование (%)	42.2	40.6	41.9	40.9	36.7
18	Болнични заведения към 31.12. (брой)	3	3	3	3	3

Междинна оценка на Общински план за развитие на община Разград 2014-2020 г.

19	Легла в болничните заведения към 31.12. (брой)	516	540	520	535	548
20	Лекари в лечебните и здравните заведения към 31.12. на 10 000 души от населението (брой)	25.6	25.9	25.8	26.0	26.2
21	Чуждестранни преки инвестиции в нефинансовите предприятия с натрупване към 31.12. (хил. евро)	119 731.1	126 314.7	129 260.1	114 509.4	104 855.0
22	Разходи за придобиване на ДМА (хил.лв)	126 923	167 460	159 504	181 940	216 882
23	Оборот (хил. лв.)	1 829 657	1 990 762	2 093 114	1 993 796	2 086 472
24	Произведена продукция (хил. лв.)	1 239 054	1 389 591	1 462 367	1 389 035	1 453 226
25	Добавена стойност по факторни разходи (хил. лв.)*	380 686	450 102	472 475	470 241	470 951
26	Относителен дял на предприятията с до 9 заети лица в общия брой предприятия за областта (%)	91.6	91.6	91.2	91.8	91.3
27	Относителен дял на предприятията с 10-49 заети лица в общия брой предприятия за областта (%)	6.9	6.8	7.3	6.8	7.2
28	Относителен дял на предприятията с 50-249 заети лица в общия брой предприятия за областта (%)	1.3	1.4	1.3	1.2	1.3
29	Относителен дял на предприятията с повече от 250 заети лица в общия брой предприятия за областта (%)	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2
30	Дължина на автомагистралите (км)	-	-	-	-	-
31	Дължина на първокласните пътища (км)	56	56	56	56	56
32	Дължина на второкласните пътища (км)	162	162	162	162	162
33	Дължина на третокласните пътища (км)	288	288	288	288	288
34	Дължина на железопътните линии (км)	92	92	92	92	92
35	Разходи за научноизследователска и развойна дейност (НИРД) (хил.лв)
36	Персонал, зает с научноизследователска и развойна дейност (НИРД) (брой)	..	29	..	26	21
37	Относителен дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	42.2	58.1	51.2	64.6	58.1
38	Относителен дял на лицата на възраст между 16 и 74 години, използващи регулярно интернет (всеки ден или поне веднъж седмично) (%)	50.4	51.9	51.1	65.2	56.4
39	Жилищни сгради (брой)	42 801	42 802	42 800	42 787	42 773
40	Жилища (брой)	59 617	59 620	59 619	59 615	59 611
41	Места за настаняване (брой)	25	15	16	16	16
42	Реализирани нощувки - общо (брой)	34 046	38 925	35 655	34 822	40 364

Източник: Национален статистически институт, 2017 г.

С оглед на данните в таблицата могат да се направят следните изводи:

- Населението показва устойчива тенденция на намаление, продиктувана от отрицателния естествен прираст, който се покачва за периода в следствие на покачващият се коефициент на смъртност. Тази тенденция е приложима както за мъжкото, така и за женското население;
- Средният списъчен брой на наетите лица по трудово и служебно правоотношение се променя за периода, като тенденция на нарастване показва до 2013 г., след което намалява до 26 055 г.
- Средната годишна работна заплата на наетите нараства за периода и достига 8 702 (725 лв. на месец) за 2015 г. от 6 488 лв (540 лв. на месец) за 2011 г. Това е увеличение с 34%;
- Коефициентът на икономическа активност и съответно на заетост нарастват за 2015 г. и са по-високи от стойността за 2011 г. В тази връзка, коефициентът на безработица намалява и достига 15% за 2015 г.;
- Увеличава се населението с висше образование до 18,7% от икономически активното население; запазва се броят на населението със средно образование и намалява броя населението с основно и по-ниско образование;
- Не се променя броят на болничните заведения, но се увеличава легловата база в тях. В следствие на намалението на населението се подобрява показателя за лекари в лечебните заведения на човек от населението;
- Чуждестранните преки инвестиции в предприятията варират като се увеличават до 2013 г. и намаляват след това. Показател за инвестиционна активност са и разходите за придобиване на ДМА, които показват тенденция на постоянно нарастване спрямо 2011 г.;
- Оборътът, произведената продукция и добавена стойност по факторни разходи също показват тенденция на устойчиво нарастване от 2011 г. до 2015 г.;
- За периода 2011-2015 г. се наблюдава нарастване на дела на малките предприятия над 10 до 49 заети лица за сметка на микропредприятия с до 9 заети лица;
- Не се променя дължината на пътната (I, II, III клас) и железопътната мрежа;
- Въпреки че данните за разходите за НИРД са конфиденциални, данните за заетите с НИРД показват намаление от 29 човека през 2013 г. на 21 през 2015 г.;
- Относителен дял на домакинствата с достъп до интернет (%) и относителният дял на лицата на възраст между 16 и 74 години, използващи регулярно интернет (всеки ден или поне веднъж седмично) (%) показват най-високи стойности за 2014 г., след което намаляват за 2015 г.;
- Жилищните сгради намаляват, съответно и жилищата за 2015 г. в сравнение с 2011 г.;
- Показателите за развитието на туризма: места за настаняване и реализирани нощувки показват променливи тенденции: местата за настаняване намаляват, а реализираните нощувки за 2015 г. са най-много в сравнение с останалите години от периода.

С оглед на основния задълбочаващ се демографски проблем в общината и областта е разгледан и коефициента на възрастовата зависимост, който измерва съотношението на броя на лицата в „зависима“ възраст (населението от 0-14 и на 65 и повече навършени години) на 100 лица от населението в „независимите“ възрасти (15-64 навършени години). Данните показват, че от областите в Северен централен район най-благоприятни са стойностите в област Разград.

Таблица 7. Коефициент на възрастова зависимост

Коефициент на възрастова зависимост	2012	2013	2014	2015	2016
Република България	48.7	50,0	51,2	52,4	53.4
Северен централен район	50.6	52,1	53,6	55,1	56.1
Област Велико Търново	49.4	50,9	52,3	53,8	54.9
Област Габрово	57.2	59,3	61,3	63,4	64.6
Област Разград	47.7	49,0	50,1	51,2	52.3
Област Русе	49.9	51,0	52,4	53,7	54.5
Област Силистра	51.8	53,3	55,3	56,8	58.1

Източник: Национален статистически институт

По отношение на показателите за околна среда в следващата таблица са представени някои от основните показатели за област Разград за годините 2011, 2013 и 2015 с цел проследяване на тенденцията.

Таблица 8. Екологични показатели за област Разград

№	Показатели	2011 г.	2013 г.	2015 г.
1.	Наличност на дълготрайните материални активи с екологично предназначение (ДМА-ЕП) към края на годината (хил. лева)	39 127	56 447	110 220
2.	Депа – бр.	1	1	1
3.	Дял на обслужваното население от системи за организирано сметосъбиране - %	100	100	100
4.	Събрани битови отпадъци от обслужваните населени места - тона	38 041	54 625	47 271
5.	Събрани битови отпадъци на човек от обслужваното население - кг/чов./г.2	309	450	400
6.	Население, свързано с обществено водоснабдяване в %	100	100	100
7.	Население на режим на водоснабдяване в %	0	0	2.3
8.	Население, свързано с обществена канализация в %	41,8	41,8	41,8
9.	Население, свързано с обществена канализация с пречиствателни станции за отпадъчни води в %	41,8	41,8	41,8
10.	Население, свързано с обществена канализация с пречиствателни станции за отпадъчни води, в т.ч. поне с вторично третиране в %	28,8	28,8	28,9

Източник: Национален статистически институт, 2017 г.

От представените данни могат да се проследят следните тенденции за периода:

- Увеличават се дълготрайните материални активи с екологично предназначение и достигат стойност от 110 220 – почти три пъти по-висока от стойността през 2011 г.;
- Не се наблюдава промяна в стойността на депата или делът на обслужвано население от системи за организирано сметосъбиране и той е максимален от 100%;
- Събраните битови отпадъци от обслужваните населени места показват променливи стойности, но тази през 2015 г. е по-висока от тази през 2011 г. и съответно това рефлектира

върху събраните битови отпадъци на човек от обслужваното население, който за 2015 г. е 400 и е по-висок от този за 2011 г.;

- Цялото население в областта е свързано с обществено водоснабдяване, като само за 2015 г. се наблюдава население с режим на водоснабдяване;
- Не се наблюдава промяна в тенденцията на относителния дял на населението, свързано с обществена канализация и той остава постоянна величина от 42%, като цялата система е свързана и с пречиствателни станции и делът е равен. Население, което ползва и вторично третиране на отпадъчните води е приблизително 29%.

1.1.3. Настъпили социално-икономически промени в Република България

По-долу в таблицата са представени данни за социално-икономическото развитие на страната за периода 2011-2015 г.

Таблица 9. Социално-икономически показатели в Република България

Показатели		Години				
		2011	2012	2013	2014	2015
1	Население към 31.12. - общо (брой)	7 327 224	7 284 552	7 245 677	7 202 198	7 153 784
2	Население към 31.12. - мъже (брой)	3 566 767	3 545 073	3 524 945	3 502 015	3 477 177
3	Население към 31.12. - жени (брой)	3 760 457	3 739 479	3 720 732	3 700 183	3 676 607
4	Коефициент на естествен прираст (на 1 000 души от населението) - ‰	-5.1	-5.5	-5.2	-5.7	-6.2
5	Коефициент на детска смъртност (на 1 000 живородени деца) - ‰	8.5	7.8	7.3	7.6	6.6
6	Коефициент на смъртност - общо (на 1 000 души от населението) - ‰	14.7	15.0	14.4	15.1	15.3
7	Коефициент на смъртност - мъже (на 1 000 души от населението) - ‰	15.8	15.9	15.5	16.1	16.3
8	Коефициент на смъртност - жени (на 1 000 души от населението) - ‰	13.7	14.0	13.3	14.1	14.4
9	Среден списъчен брой на наети лица по трудово и служебно правоотношение (брой)	2 242 488	2 218 718	2 226 403	2 240 544	2 254 768
10	Средна годишна работна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение (лв.)	8 230	8 773	9 301	9 860	10 535
11	Коефициент на икономическа активност - 15 - 64 навършени години (%)	65.9	67.1	68.4	69.0	69.3
12	Коефициент на заетост - 15 - 64 навършени години (%)	58.4	58.8	59.5	61.0	62.9

Междинна оценка на Общински план за развитие на община Разград 2014-2020 г.

Показатели		Години				
		2011	2012	2013	2014	2015
13	Коефициент на безработица (%)	11.3	12.3	12.9	11.4	9.1
14	Регистрирани в бюрата по труда безработни лица към 31.12. (брой)	342 422	375 770	386 177	351 051	328 921
15	Относителен дял на населението на възраст между 25 и 64 навършени години с висше образование (%)	23.6	24.0	25.6	27.0	27.5
16	Относителен дял на населението на възраст между 25 и 64 навършени години със средно образование (%)	56.5	57.0	56.3	54.1	54.4
17	Относителен дял на населението на възраст между 25 и 64 навършени години с основно и по-ниско образование (%)	20.0	19.0	18.2	18.9	18.1
18	Болнични заведения към 31.12. (брой) ¹⁾	344	339	342	349	348
19	Легла в болничните заведения към 31.12. (брой) ²⁾	47 391	48 308	49 522	51 505	51 933
20	Лекари в лечебните и здравните заведения към 31.12. на 10 000 души от населението (брой) ³⁾	38.8	39.3	39.9	40.0	40.6
21	Чуждестранни преки инвестиции в нефинансовите предприятия с натрупване към 31.12. (хил. евро)	21 644 918	21 950 596	23 339 733	21 581 579	23 163 272
22	Разходи за придобиване на ДМА (хил.лв) ⁴⁾	17 913 925	19 091 492	18 089 215	20 123 833	21 191 026
23	Оборот (хил. лв.)*	211 626 637	223 328 700	227 000 747	235 121 539	250 684 480
24	Произведена продукция (хил. лв.)*	127 163 410	133 910 919	136 398 987	141 783 781	153 275 119
25	Добавена стойност по факторни разходи (хил. лв.)*	38 955 952	40 238 589	41 439 269	43 913 202	50 094 322
26	Относителен дял на предприятията с до 9 заети лица в общия брой предприятия (%)	91.9	92.2	92.3	92.4	92.4
27	Относителен дял на предприятията с 10-49 заети лица в общия брой предприятия (%)	6.6	6.4	6.2	6.2	6.2
28	Относителен дял на предприятията с 50-249 заети лица в общия брой предприятия (%)	1.2	1.2	1.2	1.2	1.2
29	Относителен дял на предприятията с повече от 250 заети лица в общия брой предприятия (%)	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2

Показатели		Години				
		2011	2012	2013	2014	2015
30	Дължина на автомагистралите (км)	458	541	605	610	734
31	Дължина на първокласните пътища (км)	2 970	2 975	2 975	2 965	2 954
32	Дължина на второкласните пътища (км)	4 030	4 035	4 035	4 042	4 025
33	Дължина на третокласните пътища (км)	12 054	12 051	12 063	12 111	12 140
34	Дължина на железопътните линии (км)	4 072	4 070	4 032	4 023	4 019
35	Разходи за научноизследователска и развойна дейност (НИРД) (хил.лв)	429 566	496 176	521 682	656 094	850 457
36	Персонал, зает с научноизследователска и развойна дейност (НИРД) (брой)	20 810	21 677	22 307	25 484	29 591
37	Относителен дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	45.0	50.9	53.7	56.7	59.1
38	Относителен дял на лицата на възраст между 16 и 74 години, използващи регулярно интернет (всеки ден или поне веднъж седмично) (%)	46.4	50.3	51.2	53.7	54.6
39	Жилищни сгради (брой)	2 063 828	2 065 911	2 067 790	2 069 867	2 071 699
40	Жилища (брой)	3 899 750	3 909 348	3 918 241	3 927 769	3 935 105
41	Места за настаняване (брой)	3 776	2 758	2 953	3 163	3 202
42	Реализирани нощувки - общо (брой)	18 855 331	20 252 038	21 617 474	21 698 391	21 397 816

Източник: Национален статистически институт, 2017 г.

С оглед на данните в таблицата могат да се направят следните изводи:

- Населението показва устойчива тенденция на намаление, продиктувана от отрицателния естествен прираст, който се покачва за периода в следствие на покачващият се коефициент на смъртност. Тази тенденция е приложима както за мъжкото, така и за женското население и е сравнима с тенденцията в община Разград и област Разград;
- Средният списъчен брой на наетите лица по трудово и служебно правоотношение се променя за периода, като тенденция на намаляване показва до 2013 г., след което нараства до 2 254 768 за 2015 г., стойност по-висока от началната в периода за 2011 г. тази тенденция в страната е противоположна на тенденцията в област Разград, където наетите намаляват за 2015 г., а за община Разград се наблюдава намаляване на стойността от 2013 г. през 2014 г. и повишаване до 2015 г.;
- Средната годишна работна заплата на наетите нараства за периода и достига 10 535 (878 лв. на месец), което е по-високо от средното за област Разград - 8 702 лв. (725 лв. на месец) за 2015 г. и средното за община Разград – 9 650 лв. (804 лв. на месец) за 2015 г.;

- Коефициентът на икономическа активност и съответно на заетост плавно нарастват за периода. Стойностите средно за страната са 2015 г. 69,3% за коефициент на икономическа активност и 62,9% за коефициент за заетост са по-високи от стойностите на коефициентите за областта съответно – 65,6% и 55,6% за 2015 г. В пряка връзка е и намаляването на коефициентът на безработица до 9,1% за 2015 г., който остава значително по-благоприятен от средния за област Разград от 15% за същата година, но по-висок от равнището на безработица в община Разград, което е 8,5%;

- Увеличава се населението с висше образование до 27,3% за 2015 г., която стойност е значително по-висока от средната за областта от 18,7%; с еднаква степен намаляват броят на населението със средно образование до 54,4% и с основно и по-ниско образование до 18,1%, стойност два пъти по-ниска от средната за област Разград – 36,7%;

- Броят на болничните заведения нараства, както и легловата база в тях. В следствие на намалението на населението се подобрява показателя за лекари в лечебните заведения на човек от населението. Същата тенденция е проследима и в област Разград. В община Разград броят на лекарите намалява на 197 за 2015 г. от 209 за 2013 г.;

- Чуждестранните преки инвестиции в предприятията варират, като най-висока стойност се наблюдава за 2013 г., като през 2015 г. също е сравнима с тази от 2013 г. Тенденцията се различава тази в област Разград, която от 2013 намалява. Показател за инвестиционна активност са и разходите за придобиване на ДМА, които показват тенденция на постоянно нарастване спрямо 2011 г., която тенденция е съотнесима към тази в област Разград и община Разград;

- Оборътът, произведената продукция и добавена стойност по факторни разходи също показват тенденция на устойчиво нарастване от 2011 г. до 2015 г., която тенденция е съотнесима към тази в област Разград;

- За периода 2011-2015 г. се наблюдава нарастване на дела на микропредприятията до 9 заети лица, за сметка на намаляване на дела на малките предприятия от 10 до 49 заети лица. Тази тенденция е противоположна за област Разград;

- Увеличава се значително дължината на автомагистралите и третокласните пътища и намалява дължината на първокласната и второкласната пътна мрежа. Железопътната мрежа също намалява;

- Разходите за НИРД значително нарастват за 2015 г. и достигат стойност 850 457 хил. лв., която е сравнително два пъти по-висока от стойността през 2011 г. – 429 566 хил. лв. Данните за заетите с НИРД съответно също показват увеличение до 29 591 броя и нараства с една трета от стойността за 2011 г. В област Разград се наблюдава намаляване на броя на заетите за 2015 г.;

- Относителният дял на домакинствата с достъп до интернет (%) и относителният дял на лицата на възраст между 16 и 74 години, използващи регулярно интернет (всеки ден или поне веднъж седмично) показват плавно нарастване до 59,1% и 54,6%. Тези показатели са приблизително равни на средните за област Разград;

- Жилищните сгради се увеличават, съответно и броя на жилищата за 2015 г. в сравнение с 2011 г.;

- Показателите за развитието на туризма: места за настаняване и реализирани нощувки показват променливи тенденции: местата за настаняване намаляват, а реализираните нощувки за 2015 г. нарастват с устойчива тенденция. Тенденцията се наблюдава и в област Разград. В община Разград се наблюдава запазване на броя на местата за настаняване до на 12 за 2015 г. и повишение на реализираните нощувки за 2015 г. на 34 772 спрямо 2014 г. – 30 843.

По отношение на показателите за околна среда в следващата таблица са представени някои от основните показатели за страната за годините 2011, 2013 и 2015 с цел проследяване на тенденцията. Представени са и сравнения с област Разград и община Разград, където такова е съизмеримо.

Таблица 10. Екологични показатели за република България

№	Показатели	2011 г.	2013 г.	2015 г.
1.	Наличност на дълготрайните материални активи с екологично предназначение (ДМА-ЕП) към края на годината (хил. лева)	4 696 299	5 871 089	8 343 100
2.	Депа – бр.	164	144	134
3.	Дял на обслужваното население от системи за организирано сметосъбиране - %	99	100	99,6
4.	Събрани битови отпадъци от обслужваните населени места - тона	2 727 379	3 135 218	3 003 526
5.	Събрани битови отпадъци на човек от обслужваното население - кг/чов./г.2	376	434	420
6.	Население, свързано с обществено водоснабдяване в %	99,3	99,3	99,3
7.	Население на режим на водоснабдяване в %	2,9	2,9	1,7
8.	Население, свързано с обществена канализация в %	74	74,7	75,5
9.	Население, свързано с обществена канализация с пречиствателни станции за отпадъчни води в %	56	56,4	62,3
10.	Население, свързано с обществена канализация с пречиствателни станции за отпадъчни води, в т.ч. поне с вторично третиране в %	54	54,5	60,6

Източник: Национален статистически институт, 2017 г.

От представените данни могат да се проследят следните тенденции за периода:

- Увеличават се дълготрайните материални активи с екологично предназначение и достигат стойност от 8 343 100 - почти два пъти по-висока от стойността през 2011 г. Тази тенденция се наблюдава и в област Разград;
- Наблюдава се намаляване на броя на депата в страната с оглед на изграждането на регионални и отговарящи на всички екологични условия депа и рекултивирането на старите депа. Делът на обслужвано население от системи за организирано сметосъбиране близък до максималният от 100%, какъвто е и в област Разград;
- Събраните битови отпадъци от обслужваните населени места показват променливи стойности, но тази през 2015 г. е по-висока от тази през 2011 г. и съответно това рефлектира върху събраните битови отпадъци на човек от обслужваното население, който за 2015 г. е 420 и е по-висок от този за 2011 г. и от показателя за област Разград - 400 за 2015 г.;
- 99,3% от населението в страната е свързано с обществено водоснабдяване, като само за 2015 г. се наблюдава намаление на населението с режим на водоснабдяване до 1,7%;
- Наблюдава се положителна промяна в тенденцията на относителния дял на населението, свързано с обществена канализация и той нараства до 75,5% за 2015 г., което е по-високо от средното за област Разград от 42%. 62,3% от населението е свързано и в система

с пречиствателни станции. Население, което ползва и вторично третиране на отпадъчните води е приблизително 60,6%, значително по-висок дял от средното за област Разград от 28,9%.

1.4. Изводи

Основните изводи от представени данни са:

- Подобряване на социално-икономическите показатели в общината за периода до 2015 г.
- Общината все още е основен икономически двигател на Област Разград.
- Част от показателите за общината са по-благоприятни от средните за страната – равнище на безработица, а други по-неблагоприятни – средна работна заплата;
- Не се налагат промени в целите и мерките на ОПР, тъй като няма съществени промени.

2. Анализ на промените в нормативната уредба

За изследвания период на междинната оценка 2014-2016 г. са извършени промени в нормативната уредба в сферата на регионалното развитие.

Измененията в Закона за регионално развитие (Обн. ДВ. бр.50 от 30 Май 2008г., доп. ДВ. бр.13 от 7 Февруари 2017г. и посл. изм. ДВ. бр.58 от 18 Юли 2017г.) като по-важните са както следва:

- Изменен е чл. 1. т.2. в ДВ, бр. 15 от 2016 г. - планирането на пространственото развитие на територията на национално и регионално равнище;
- Добавена е алинея 3 към чл. 2: (Нова - ДВ, бр. 15 от 2016 г.) Държавната политика за регионално развитие се основава на следните принципи:
 - стратегически подход на планиране;
 - програмиране и концентрация на ресурсите;
 - допълване на финансирането от национални публични източници при съвместно финансиране с ресурси от фондове на Европейския съюз, частни източници и от международни финансови институции;
 - междуведомствена координация на дейността на компетентните органи в процеса на планирането, програмирането, ресурсното осигуряване, реализацията, наблюдението и оценката;
 - съгласуваност с другите структуроопределящи политики, инструменти и действия на международно, национално, регионално и местно равнище;
 - партньорство, публичност и прозрачност на всички нива при осъществяване на планирането, програмирането, финансирането, наблюдението и оценката.
- Изменен е чл. 3. ал.1. Планирането на пространственото развитие на територията обхваща система от нормативно регламентирани документи, които целят:
 1. интегриране в европейското пространство;
 2. развитие на балансирана полицентрична мрежа и интегрирано градско възстановяване и развитие;
 3. териториална свързаност и достъп до обществени и частни услуги;
 4. устойчиво развитие и съхранено природно и културно наследство;

5. подобряване състоянието на специфични територии с неблагоприятни социално-икономически, географски и демографски характеристики;
6. насърчаване на инвестициите, конкурентоспособността и иновациите;
7. териториална интеграция на трансграничните райони и на транснационално ниво;
8. намаляване на риска от бедствия в застрашените територии.

- Изменени са важни алинеи от чл. 5. за обособяване на райони за целенасочена подкрепа от държавата на територията на районите от ниво 3, а именно:

- Ал. 2. Районите за целенасочена подкрепа обхващат територията на една или повече съседни общини с неблагоприятни социално-икономически, демографски и географски характеристики.

- Ал. 4. Териториалният обхват на районите за целенасочена подкрепа се определя, като се отчитат категориите на общините по реда на Закона за административно-териториалното устройство на Република България и техните географски характеристики по данни на Българската академия на науките.

- Ал. 5. Териториалният обхват на районите за целенасочена подкрепа се определя в областните стратегии за развитие.

- Съответно е изменен и чл. 6.: В териториалния обхват на район за целенасочена подкрепа се включват:

1. общините от четвърта и пета категория;

2. общините от втора и трета категория при наличието на някоя от следните географски характеристики:

- а) най-малко 50 на сто от територията на общината е в планински район;

- б) най-малко 50 на сто от територията на общината е в полупланински район;

- в) територията на общината е в пограничен район.

- Съответно е изменен и чл. 7: Промени в териториалния обхват на районите за целенасочена подкрепа се допускат при настъпили промени в категориите на съответните общини. Промените в териториалния обхват на районите за целенасочена подкрепа се отразяват в областните стратегии за развитие;

- Чл. 7а. е изменен и от системата от документи за планиране на пространственото развитие отпада необходимостта от концепция за развитие на община – ал. 2, т.4.

- Изменен е чл. 9 и системата от документи за стратегическо планиране на регионалното развитие обхваща вече и интегрираните планове за градско възстановяване и развитие.

- Добавени са точки към чл. 12, ал.3 и Областната стратегия за развитие вече е необходимо да съдържа и мерките и средствата за реализация на дейности в районите за целенасочена подкрепа и насоки и мерки за развитие на териториалното сътрудничество;

- Добавен е чл. 13а. – ал. 1 Интегрираният план за градско възстановяване и развитие осигурява пространствена, времева и фактическа координация и интеграция на различни политики и планови ресурси за постигане на дефинираните цели за трайно подобряване на икономическото, социалното и екологичното състояние на дадена градска територия. Ал. 2 - Интегрираният план за градско възстановяване и развитие се приема от общинския съвет по предложение на кмета на общината.

- От чл. 23. Отпада задължение на кметът на общината да подава данни за индикатори в националната система, която така и не се изготви;
- В чл. 24. е вменено ново задължение за Общинският съвет да контролира осигуряването на съответствие на общия устройствен план с общинския план за развитие;
- Изменено е съдържанието на междинната оценка с чл. 33, като тя трябва да включва изводи и препоръки за изпълнението на съответния документ.

Извършени са съответно промени и в Правилника за прилагане на закона за регионалното развитие, в сила от 31.08.2008 г., приет с ПМС № 216 от 02.09.2008, посл. изм. и доп. ДВ. бр.50 от 1 Юли 2016 г. По-важните промени са

- Изменени са точки от чл. 31. Ал. 1 за основанията за актуализиране на Областната стратегия за развитие. Изменена е т. 5 на при промени в териториалния обхват на районите за целенасочена подкрепа; Изменена е и ал. 2. - За актуализиране на областната стратегия за развитие се разработва актуализиран документ за изпълнение, който я допълва.
- Отпада т. 5 от Чл. 38. за основанията на актуализация на Общинският план за развитие. Вече не се актуализира при препоръки от междинна оценка. Изменена и допълнена е ал. 2 - За актуализиране на общинския план за развитие се разработва актуализиран документ за изпълнение, който го допълва.
- Изменен е и чл. 91 относно съдържанието на годишният доклад за наблюдението на изпълнението на общинския план за развитие. Той следва да съдържа и мерките за постигане на необходимото съответствие на общинския план за развитие със секторните политики, планове и програми на територията на общината, включително мерките за ограничаване изменението на климата и за адаптацията към вече настъпилите промени и изпълнението на проекти, допринасящи за постигане на целите и приоритетите на общинските планове за развитие и на областната стратегия за развитие.

3. Анализ на първоначалните ефекти от прилагането на оперативните програми за плановия период 2014-2020г.

По-долу в таблицата са представени данни за изпълнението на оперативните програми към месец септември 2017 г.

Таблица 11. Изпълнение на оперативните програми в България

Оперативна програма	Бюджет на програмата в хил. лв.			Проекти в брой		Договорени средства ** в хил. лв.				Реално изплатени средства в хил. лв.		
	Общо	Финансиране от ЕС	Финансиране от НФ	Брой подадени проекти	Брой сключени договори	Общо	БФП	%*	Финансиране от ЕС	БФП	%*	Финансиране от ЕС
ОПТТИ	3 691 700	3 138 030	553 770	40	32	2 207 583	1 773 008	48.03	1 507 057	555 015	15.03	471 640
ОПОС	3 462 565	2 943 180	519 385	163	45	945 051	776 104	22.41	659 688	151 855	4.39	129 046
ОПРР	3 018 202	2 565 472	452 730	554	426	2 050 098	1 986 429	65.81	1 688 465	388 663	12.88	334 797
ОПИК	2 484 170	2 111 544	372 625	5 035	1 461	1 773 800	1 315 812	52.97	1 118 440	509 780	20.52	433 333
ОПНОИР	1 371 384	1 165 676	205 708	731	158	342 214	342 214	24.95	290 882	105 772	7.71	89 906
ОПРЧР	2 136 252	1 835 870	300 382	9 123	1 735	1 157 163	1 149 323	53.80	994 132	427 897	20.03	371 068
ОПДУ	657 002	558 451	98 550	143	108	222 028	222 028	33.79	188 724	34 921	5.32	29 683
ОПХ	241 177	205 000	36 177	305	301	217 938	217 937	90.36	185 244	77 794	32.26	66 122
ОПИМСП	199 495	199 495	0.00	1	1	199 495	199 495	100.00	199 495	186 458	93.47	186 458
ПМДР	222 071	172 243	49 828	216	45	27 314	17 041	7.67	12 902	508	0.23	381
ФУМИ	41 161	35 595	5 566	30	22	16 165	16 121	39.17	13 119	3 009	7.31	2 257
ФВС	187 287	142 304	44 983	57	51	136 154	136 091	72.66	102 196	46 488	24.82	34 917
ПРСР-ВОМР	176 345	158 711	17 634	70	0	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
ОБЩО	17 888 910	15 231 572	2 657 338	16 468	4 385	9 295 000	8 151 602	45.57	6 960 342	2 488 160	13.91	2 149 606

* - % от общия бюджет на програмата

** - Общо включва безвъзмездната финансова помощ и финансиране от бенефициента

Източник: Информационна система за управление и наблюдение на средствата от ЕС в България 2020

Данните от таблицата показват, че с най-висок бюджет е ОПТТИ, следвана от ОПОС и ОПРР, които са финансирани от ЕФРР и съдържат инвестиционни мерки.

Най-голям брой проекти са подадени по ОПРЧР – над 9 000, следвани от ОПИК над 5000. Това се дължи на факта, че процедурите по тези програми са предимно за подбор на проекти, а не са за конкретен бенефициент и че са допустими бизнес организации, които проявяват изключителен интерес.

Към настоящият момент с най-голям % договорени средства са - ОПИМСП – изцяло договорена, ОПХ над 90%, ФВС – 73%, ОПРР – 66%, ОПРЧР – 54% и ОПИК – 53%. Най-слабо изпълнение под 25% показват – ОПНОИР - 25%, ОПОС – 22% и ПМДР - 7%, ПРСР-ВОМР.

Следва да се има предвид, че ПРСР не попада в обхвата в цялост на ИСУН 2020 и поддържа свои информационни портали, които не съдържат информацията в този вид и не могат да се направят изводи за нея.

При реално изплатените средства като % от общия бюджет на програмата с най-висок дял са: ОПИМСП – 93%, ОПХ – 32%, ФВС – 25%, ОПИК – 20% и ОПРЧР – 20%. Това показва и най-силното въздействие на тези програми.

С най-слабо изпълнение под 5% са ОПОС, ПМДР и ПРСР-ВОМР без реално изпълнение към този момент. Това показва и най-слабото въздействие на тези програми.

III. ОЦЕНКА НА ПЪРВОНАЧАЛНИТЕ РЕЗУЛТАТИ ОТ ИЗПЪЛНЕНИЕТО

Първоначалните резултати по изпълнението на Общинския план за развитие на община Разград са проследени чрез изпълнените проекти и инициативи с принос към ОПР. За тази цел са проучени следните източници на информация:

- Списъци с изпълнявани през 2014, 2015 г. и 2016 г. проекти от община Разград, които не са финансирани от Европейски съюз (ЕС);
- Годишни доклади за изпълнението на ОПР Разград за 2014, 2015 и 2016 г.;
- Справки за изпълнението на капиталовите програми в община Разград през 2014 - 2016 г.;
- Информационна система за управление и наблюдение на структурните инструменти на ЕС в България за периода 2007-2013 г.;
- Информационна система за управление и наблюдение на структурните инструменти на ЕС в България за периода 2014-2020 г.;
- Справка с проекти, финансирани от Програма за развитие на селските райони (ПРСР) 2007-2013;
- Справка с проекти, финансирани от ПРСР 2014-2020;
- Справка с проекти, финансирани от Оперативна програма „Развитие на сектор Рибарство“ (ОПРСР) 2007-2013;
- Публикации за проекти на уебстраницата на Община Разград (<http://www.razgrad.bg/>) и в местния печат.

Изброените източници на информация са подкрепени с детайлно проучване на единични проекти с оглед точно определяне на тяхното съответствие със специфичните цели и мерките на общинския план. В резултат са обхванати три основни категории проекти и инициативи:

- Проекти и инициативи, които са завършени през отчетния период. Тази категория включва проекти и инициативи, които са започнати преди утвърждаването на ОПР Разград 2014-2020. Мотивът за разглеждането им от Междинната оценка е свързан с техния принос към постигането на приемственост между развитието на общината през изминалия и настоящия програмен период;

- Проекти и инициативи, които са изцяло реализирани през отчетния период;
- Проекти и инициативи, които са в процес на реализация със сключен договор, без да се включват оценените, но недоговорени и договорени проектни предложения с отложено изпълнение извън рамките на отчетния период.

Въпреки че реалното финансово изпълнение на първата и последната категория излизат извън рамката на отчетния период, настоящата Междинна оценка ги разглежда като неразделна част от усилията и предприетите действия за развитие, които съответстват на целите и приоритетите на ОПР.

Поставената **ВИЗИЯ** за развитие в Общинския план за развитие на община Разград е:

**Община Разград –
благоприятно място за живот, бизнес и инвестиции, със съхранени природа и
културна идентичност, развити икономика и туризъм.**

Главната цел е постигане на качествен и устойчив икономически растеж.

Общинският план за развитие на община Разград 2014-2020 г. включва **3** стратегически цели и **4** приоритета, които да ги постигнат:

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1: Икономически растеж, основан на знание и иновации

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2: Балансирано и устойчиво развитие на територията и населените места

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 3: Осигуряване на равни възможности за качествено образование, устойчива заетост, здравеопазване, богат културен живот и личностна изява

Общинският план за развитие 2014-2020 г. е стратегическо надграждане на ОПР 2007-2013 г. На база изпълнението на ОПР в предходния период, както и на прогнозите в средносрочен план, може да се оцени, че планираните приоритети са значими и към настоящия момент.

Оценителят е приложил в работата си следната методика за качествена оценка на количествено измеримите показатели:

Таблица 12. Методика за качествена оценка на количествени показатели

Процентно съотношение изпълнение (в %)	Качествена оценка на изпълнението
0 (неизпълнение) - 15	слабо изпълнение
от 16 до 40	умерено изпълнение
от 41 до 60	добро изпълнение
от 61 до 80	много добро изпълнение
над 80	отлично изпълнение

Източник: Оценителска методика

Оценката на първоначалните резултати е проследена по мерки. По този начин се открояват тези, по които няма постигнати резултати. След това е представено обобщение на техническото изпълнение на планираните проекти от Програмата за реализация по всеки приоритет. По този начин се открояват проектите, които не са стартирали и следва да се приоритизират за изпълнение към 2020 г. или да се прехвърлят към ОПР Разград 2021-2027 г. Оценката в тази част завършва с обобщение и оценка на финансовото изпълнение на реализираните/текущи проекти и инициативи към 31.12.2016 г. по приоритети.

1. Резултати от изпълнението на Приоритет 1

Приоритет 1. „Повишаване на конкурентоспособността на общинската икономика“ е насочен към създаване и развитие на високотехнологична индустриална база,

повишаване ролята на науката като стимулираща социално-икономическия растеж; подобряване на конкурентоспособността на земеделското производство, като същевременно се гарантира повишаването на степента на устойчиво и ефективно използване на ресурсите в отрасъла; повишаването на конкурентоспособността на общинската икономика, на отделните ѝ сектори и туризма.

Приоритетът включва четири специфични цели, постигането на които ще създаде предпоставки за повишаване на конкурентоспособността на местната икономика.

В резюме по-долу са представени постигнатите първоначални резултати от изпълнените проекти и инициативи по мерки.

Изпълнение на Специфична цел 1.1. Подкрепа за създаването и развитието на малки и средни предприятия

По *Мярка 1.1.1. „Стимулиране на предприемачеството чрез създаване на подходящи условия“* са реализирани 2 проекта за създаване на самостоятелен бизнес по мерки на ОПРЧР на новосъздадените фирми „Екосолар 13“ ЕООД за посреднически и административни услуги в соларния бизнес с изграждане на демонстрационна покривна фотоволтаична централа и на ЕТ „Данков - Диян Данков“ за подвижен детски маркет „Детски свят“. Изпълнен е проект за създаване на нов, икономически ефективен и модерен бизнес инкубатор, оказващ подкрепа за устойчивото и конкурентоспособно развитие на стартиращи и разширяване на дейността на стартирали микро, малки и средни стопански единици в община Разград и региона – „Бизнес инкубатор Разград“ с бенефициент: „М И М Трейдинг 2005“ ООД.

На територията на бивш военен завод и Бизнес зона „Перистър“ са изградени и/или са в процес на въвеждане в експлоатация следните обекти на местни фирми:

- „Изложбен център и административна сграда“ на фирмите „САВ“ ООД Разград и „Алфа-хим“ ЕООД;
- „Сушилня за дървен материал и цех за обработка на масивна дървесина“ на ЕТ „Джемиле Горелска“;
- Пункт за технически прегледи, автодиатностика и автомивка - „Автоконтрол – Р“ ЕООД;
- Пункт за технически прегледи за товарни автомобили;
- Склад на едро за търговия с авточасти и автоаксесоари – „Интеркарс“ ЕООД;
- Склад за търговия с промишлени стоки – „Агроленд“ ООД;
- Магазин, офиси и работилница за енергоефективни технологии на „Терм-2006“ ЕООД;
- Склад за строителни материали и метална дограма на „САВ – Разград“ ООД;
- Магазин и склад за строителни материали и промишлени стоки на „ЕМ ДИ ЕМ“ ЕООД;
- Автокъща и сервиз на „Деси ауто“;
- Автокомплекс „Ауто хелп“.

През 2014 г. със средства, реализирани от Публичната инвестиционна програма „Растеж и устойчиво развитие на регионите“ на Правителството на Република България са реализирани два проекта за подобряване на инфраструктурата на бизнес зоните в общината: „Изграждане на площадкова инфраструктура на територията на ОП „Бизнес зона „Перистър“

– част пътна, водоснабдяване и канализация, електроснабдяване, вертикална планировка и газопроводна мрежа в кв. 667, 668, 669 и 671 и по улици на кв. 668“ и „Рехабилитация на уличната инфраструктура в източната и западната промишлени зони на гр. Разград“.

Изпълнен е проект „Повишаване на конкурентоспособността и създаване на перспективна среда за устойчиво развитие на Регионален Е – Клъстер“, финансиран по ОП „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“, в рамките на който бе създадено сдружение „Регионален Е-Клъстер“, работещо за устойчиво развитие на енергийната ефективност в българските региони. Сдружението обединява компании и съмишленици в различни направления в сферата на енергийната ефективност, като обследване на сгради, електрическа мобилност, светодиодно осветление, рециклиране на материали, обучение на кадри, въвеждане на иновативни решения и новаторски практики.

По *Мярка 1.1.2. „Развитие на общинската инфраструктура за подобряване информационното и административно обслужване на бизнеса“* са извършени дейности и за маркетинг и реклама на Бизнес зона „Перистър“. Изпълнен е проект „Изграждане и функциониране на областен информационен център в гр. Разград“, а в момента се изпълнява неговото продължение - проект „Осигуряване функционирането на Областен информационен център – Разград“. Чрез изградения Областен информационен център (ОИЦ) се предоставя експертна информация за Структурните и Кохезионния фондове на ЕС и възможностите за кандидатстване с проекти пред Оперативните програми на Република България на представители на бизнеса, неправителствения сектор и медиите.

За подпомагане инициативите на МСП от м. април 2016 г. на общинската интернет страница www.razgrad.bg, секция „Инвестиционен профил“ се публикуват регулярни информации за възможности за кандидатстване на бизнеса по схеми и процедури, финансирани от ЕСИФ, както и за свободните имоти/терени, подходящи за отдаване под наем/продажба на територията на община Разград.

Изпълнение на Специфична цел 1.2. Развитие на ключови за региона производства, двигател на общинската икономика

В изпълнение на целта са реализирани 2 европейски проекта на предприятията „МТ Пласт“ ЕООД и „Обитех“ ЕООД. Реализират се и 4 европейски проекта за подобряване на производствения капацитет на фирмите: „Инокс“ ООД; „Йотов“ ООД; „Мат“ ООД и „Поли Корект“ ЕООД.

По *Мярка 1.2.1. „Разширение и модернизация на биотехнологичните производства“* са изпълнени инвестиции на местните предприятия в т.ч. „Биовет“ АД и „Балканфарма-Разград“ АД.

По *Мярка 1.2.2. „Развитие и модернизация на предприятията от хранително-вкусовата промишленост“* са изпълнени инвестиции на местните предприятия в т.ч. „Амилум България“ ЕАД, „МЛИН - 97“ АД, „Пилко“ ЕООД, „РОКА СО“ ООД. Изпълнени са и проекти по мярка 121 и 123 за закупуване на оборудване за модернизиране на стопанства и предприятия от местни предприятия в ХВП.

По *Мярка 1.2.3. „Насърчаване на потенциални инвеститори за възстановяване на завода за стъкло и порцелан в гр. Разград“* не е регистриран напредък.

Изпълнени са инвестиции и на други структуроопределящи предприятия: „СЕМПЕ 2“ ООД; „АЛФА-ХИМ“ ЕООД и др.

Изпълнение на Специфична цел 1.3. Насърчаване на селскостопанското производство и ефективното използване на горскостопанските ресурси

В изпълнение на целта са реализирани редица инвестиции по ПРСР. Изпълнени са 3 проекта по подмярка 4.1. „Инвестиции в земеделски стопанства“ за закупуване на земеделска техника за отглеждане на трайни насаждения, техника за отглеждане на биоорехи и инвестиции в СМР и оборудване за първична обработка на пчелен мед на местни земеделски производители. Изпълняват се 11 проекта по подмярка 6.1. „Стартова помощ за млади земеделски стопани“ и 7 проекта по подмярка 6.3. „Стартова помощ за развитие на малки стопанства“.

По *Мярка 1.3.1. „Ефективно използване на общинския поземлен фонд за подпомагане на селскостопанското производство и животновъдството“* се изпълняват регулярно общински дейности.

По *Мярка 1.3.2. „Разработване и изпълнение на Програма за опазването и многофункционално стопанисване и ползване на ресурси от общинските горски територии“* се изпълняват регулярно дейности най-вече от ОП „Разградлес“, което за периода е регистрирало инвестиции за разширяване на базата и за специализирана техника.

Изпълнение на Специфична цел 1.4. Развитие на туризма като част от общинската икономика.

По *Мярка 1.4.1. „Реконструкция на съществуващата и изграждане на нова туристическа инфраструктура за обогатяване на предлагания туристически продукт“* и *Мярка 1.4.2. „Разширяване и обогатяване на съществуващите и изработване на нови туристически атракции“* са изпълнени два проекта по ОПРР – „Исперих - Разград - Попово: **Път на древни култури и традиции**“ и „**Абритус - мистика и реалност**“, като първият е в партньорство с общините Исперих и Попово.

По проект „Абритус - мистика и реалност“ са извършени консервационно-реставрационни работи и експониране на крепостната стена в НАР „Абритус“, сгради № VIII и X, християнския култов комплекс, състоящ се от малка и голяма базилики. Приключени са строително-ремонтни дейности по преустройство на бивш склад за горива и смазочни материали и неговото превръщане в туристически-информационен център. Изградени са две сцени - „Военен лагер“ и Теататрон, на които могат да се представят възстановки и спектакли. Проведено е промоционално събитие за популяризиране на туристическата атракция и са изготвени рекламno-информационни материали.

В допълнение са осъществени дейности по реконструкция и иновиране на етнографските комплекси: Аварийно конструктивно укрепване на къщата-музей „Димитър Ненов“; Създаване на арт среда в двора на къщата-музей „Анание Явашов“; Поддържане на зелените площи в къщите музеи – Д. Ненов, А. Явашов, Станка Николица Спасо Еленина.

По *Мярка 1.4.3. „Развитие на алтернативния туризъм“* през 2016 г. е поставено начало на нов проект в подкрепа развитието на събитийния туризъм в общината. За пръв път в къща-музей „Проф. Димитър Ненов“ са проведени Европейски дни на наследството чрез проекта „Вино кантабиле“ на цигалуря Хари Ешкенази, реализиран съвместно с Разградска филхармония „Проф. Димитър Ненов“.

По *Мярка 1.4.4. „Разширяване дейността на общинския ТИЦ“* се реализират годишно дейности като участия на Международно туристическо изложение „Ваканция Експо“ София и Черноморски туристически форум в гр. Варна.

Техническо изпълнение на Програмата за реализация на Приоритет 1

В табличен вид са представени заложените проекти в Програмата за реализация, като проектите са с посочен статус - изпълнен/текущ или неизпълнен.

Таблица 13. Техническо изпълнение на Приоритет 1

№	Наименование	Статус изпълнение
Приоритет 1. Повишаване на конкурентоспособността на общинската икономика		
Специфична цел 1.1. Подкрепа за създаването и развитието на малки и средни предприятия		
Мярка 1.1.1. Стимулиране на предприемачеството чрез създаване на подходящи условия		
1.1.1.1	Преструктуриране на бивш военен завод в зона за бизнес (тържище за земеделска продукция, складове, открити изложбени площи, производство).	Изпълнен/текущ
1.1.1.2	Разширяване на територията на общинската бизнес зона „Перистър“.	Изпълнен/текущ
1.1.1.3	Изграждане на високотехнологичен бизнес инкубатор за енергоефективни мерки на територията на югозападната промишлена зона в партньорство с малък и среден бизнес.	Изпълнен/текущ
1.1.1.4	Обособяване на център за провеждане на бизнес форуми, изложения, фестивали на територията на югозападна промишлена зона (открити територии с арт декорации – подходящи не само за бизнес но и за събития от смесен тип „култура – общество – бизнес“).	Неизпълнен
1.1.1.5	Изграждане на център за развитие на агропродукти, с водещи компании в производство на земеделски продукти на територията на общината в Зона с потенциал за икономическо развитие.	Неизпълнен
1.1.1.6	Изграждане на втори етап от газопреносна мрежа на територията на Бизнес зона „Перистър“ - доизграждане на 4 клона на вътрешна газопреносна мрежа.	Неизпълнен
Мярка 1.1.2. Развитие на общинската инфраструктура за подобряване информационното и административно обслужване на бизнеса		
1.1.2.1	Въвеждане на информационно-комуникационни технологии на всички нива на администриране.	Изпълнен/текущ
1.1.2.2	Разширяване обхвата на услугите, предоставяни от Областния информационен център. Провеждане на тематични конференции и подпомагане при подготовката на проектни предложения.	Изпълнен/текущ

№	Наименование	Статус изпълнение
1.1.2.3	Създаване и поддържане на икономически профил на общинската икономика и информационна база данни за свободни сгради и терени за нуждите на бизнеса.	Изпълнен/текущ
Специфична цел 1.2. Развитието на ключови за региона производства, двигател на общинската икономика		
Мярка 1.2.1. Разширение и модернизация на биотехнологичните производства		
1.2.1.1	Разширение и модернизация на биотехнологичните производства.	Изпълнен/текущ
Мярка 1.2.2. Развитие и модернизация на предприятията от хранително-вкусовата промишленост		
1.2.2.1	Реконструкция и модернизация на предприятията от хранително-вкусовата промишленост.	Изпълнен/текущ
Мярка 1.2.3. Насърчаване на потенциални инвеститори за възстановяване на завода за стъкло и порцелан в гр. Разград		
1.2.3.1	Изграждане на нов завод за производство на стъкло.	Неизпълнен
Специфична цел 1.3. Насърчаване на селскостопанското производство и ефективното използване на горскостопанските ресурси		
Мярка 1.3.1. Ефективно използване на общинския поземлен фонд за подпомагане на селскостопанското производство и животновъдството		
1.3.1.1	Предоставяне на земи от общинския поземлен фонд за развитие на зърнопроизводството.	Изпълнен/текущ
1.3.1.2	Публично-частни партньорства за изграждане на клъстери за развитие на бубарството и за подкрепа и развитие на рибарството.	Неизпълнен
1.3.1.3	Проучване на потребностите по населени места и отреждане на терени с подходяща инфраструктура за изграждане на съвременни животновъдни ферми.	Неизпълнен
1.3.1.4	Предоставяне на земи от общинския поземлен фонд за изграждане на масиви с трайни насаждения за селскостопански и индустриални цели.	Изпълнен/текущ
1.3.1.5	Подпомагане развитието на „пчеларството“.	Изпълнен/текущ
Мярка 1.3.2. Разработване и изпълнение на Програма за опазването и многофункционално стопанисване и ползване на ресурси от общинските горски територии		
1.3.2.1	Разработване и изпълнение на горскостопански дейности за насърчаване ефективното използване на множеството продукти и услуги от горите, с което да се осигури икономическа стабилност и широк кръг от екологични и социални ползи.	Изпълнен/текущ
1.3.2.2	Оборудване с механизация и техника за изпълнение на горскостопанските дейности.	Изпълнен/текущ
1.3.2.3	Запазване биологичното разнообразие и свързаните с него ценности, водни ресурси, почви, уникални и крехки екосистеми и ландшафти, с цел поддържане екологичните функции и целостта на гората.	Неизпълнен
1.3.2.4	Въвеждане и подобряване на превантивни дейности за намаляване на опасността от горски пожари в общинските горски територии чрез изработване на високотехнологична система за пасивно пожаронаблюдение.	Неизпълнен

№	Наименование	Статус изпълнение
1.3.2.5	Поддържане и изграждане на горски пътища с цел подобряване извозването на дървесина и свеждане до минимум негативното влияние върху екосистемите.	Изпълнен/текущ
Специфична цел 1.4. Развитие на туризма като част от общинската икономика		
Мярка 1.4.1. Реконструкция на съществуващата и изграждане на нова туристическа инфраструктура за обогатяване на предлагания туристически продукт		
1.4.1.1	Подобряване достъпа до туристическите обекти чрез изграждане на достъпна инфраструктура.	Изпълнен/текущ
1.4.1.2	Реализация на проект „Абритуc – мистика и реалност“ в НАР „Абритуc“.	Изпълнен/текущ
1.4.1.3	Реконструкция и иновиране на етнографските комплекси в Разград, Побит камък и Топчий.	Неизпълнен
1.4.1.4	Археологическо проучване, реставрация и консервация, експониране и социализация на археологическите обекти на територията на Община Разград.	Изпълнен/текущ
Мярка 1.4.2. Разширяване и обогатяване на съществуващите и изработване на нови туристически атракции		
1.4.2.1	Промотиране на иновативни културни събития.	Изпълнен/текущ
1.4.2.2	Доставка на туристическо влаче и промотиране на неговия маршрут, акцентиращ върху културните, исторически и архитектурни обекти.	Неизпълнен
1.4.2.3	Реконструкция и обогатяване на съществуващите експозиции в културно-историческите обекти.	Изпълнен/текущ
1.4.2.4	Реализация на проекти за разработване на нови туристически атракции въз основа на културно-историческите и природни дадености на общината.	Изпълнен/текущ
1.4.2.5	Създаване на клуб за исторически възстановки на базата на римските легиони и античното минало на Абритуc.	Изпълнен/текущ
1.4.2.6	Създаване на нови анимации, свързани с кулинарните традиции, винарството, античните римски ритуали и ритуалните практики на местното население.	Изпълнен/текущ
Мярка 1.4.3. Развитие на алтернативния туризъм		
1.4.3.1	Разработване на проекти в областта на селския, кулинарен и винен туризъм.	Неизпълнен
1.4.3.2	Разработване на проекти в областта на събитийния/фестивален/, конферентния и спортен туризъм.	Изпълнен/текущ
1.4.3.3	Разработване на проекти в областта на уикенд туризма, поклонническия и хоби туризма.	Неизпълнен
Мярка 1.4.4. Разширяване дейността на общинския ТИЦ		
1.4.4.1	Организиране на изнесени промоции за туристическия потенциал и възможностите на Разград и региона в други градове на страната, в побратимените и партньорски градове, в българските културно-информационни центрове в чужбина и др.	Изпълнен/текущ

№	Наименование	Статус изпълнение
1.4.4.2	Реализация на проект за довършване на Камерна зала в ОБКЦ за нуждите на конферентния туризъм.	Неизпълнен
1.4.4.3	Участие в изграждането на интегрирана информационна система с междуобщински туристически дестинации.	Неизпълнен

Източник: Справки от Община Разград, Годишни доклади на ОПР

В извод на представените данни и постигнати резултати се наблюдава значителен напредък по всички специфични цели и изпълнение на над **73%** от мерките. Единствено по Мярка 1.2.3. „Насърчаване на потенциални инвеститори за възстановяване на завода за стъкло и порцелан в гр. Разград“ не са отчетени изпълнени дейности, а Мярка 1.4.3. „Развитие на алтернативния туризъм“ е с по-малко отчетени от планираните дейности. **В тази връзка техническото изпълнение на приоритета може да се окачестви като отлично.**

Финансово изпълнение на Приоритет 1

Реализираният/ договорен финансов ресурс на изпълнените проекти с бенефициенти от община Разград по приоритета е представен в табличен вид. В таблицата не са включени проекти и дейности, които нямат финансово измерение или бенефициентът е разположен на друга територията. Статусът на проектите е посочен към 31.12.2016 г.

Таблица 14. Финансово изпълнение на Приоритет 1

№	Наименование на дейността/проекта	Източник на финансиране - програма	Бенефициент /партньор	Период на изпълнение			Статус	Бюджет (в хил. лв.)
				14	15	16		
Общо Приоритет 1. Повишаване на конкурентоспособността на общинската икономика								121 485
1	Проекти за създаване на самостоятелен бизнес - 2 бр.	ОПРЧР	Бизнес организации	X			Изпълнен	40
2	Инвестиции на малки и средни предприятия на територията на бивш военен завод и Бизнес зона „Перистър“	Частни фондове	Бизнес организации	X	X	X	Изпълнен	2 700
3	Проект „Бизнес инкубатор Разград“	ОПРКБИ	„М И М Трейдинг 2005“ ООД	X	X		Изпълнен	2 126
4	Проект „Повишаване на конкурентоспособността и създаване на перспективна среда за устойчиво развитие на РЕГИОНАЛЕН Е –КЛЪСТЕР“	ОПРКБИ	„Регионален Е-Клъстер“	X	X		Изпълнен	121
5	Проект „Изграждане на площадкова инфраструктура на територията на ОП „Бизнес зона „Перистър“ - част пътна, водоснабдяване и канализация, електроснабдяване, вертикална планировка и газопроводна	ПИП РУРР	Община Разград	X			Изпълнен	1 000

Междинна оценка на Общински план за развитие на община Разград 2014-2020 г.

	мрежа в квартали 667, 668, 669 и 671 и по улици на квартали 668“							
6	Проект „Рехабилитация на уличната инфраструктура в Източната и Западната промишлени зони на гр. Разград“	ПИП РУРР	Община Разград	X			Изпълнен	1 300
7	Маркетинг и реклама на Бизнес зона „Перистър“	Общински бюджет	Община Разград	X		X	Изпълнен	10
8	Проект „Изграждане и функциониране на областен информационен център в гр. Разград“	ОПТП	Община Разград	X	X		Изпълнен	529
9	Проект „Осигуряване функционирането на Областен информационен център – Разград“	ОПДУ	Община Разград		X	X	Текущ	315
10	Проекти за подобряване на производствения капацитет в местните предприятия - 4 бр.	ОПИК	Бизнес организации			X	Текущ	2 854
11	Проекти за подобряване на енергийната ефективност на местните предприятия - 2 бр.	ОПРКБИ	Бизнес организации	X	X		Изпълнен	3 948
12	Проекти по мярка 121 и 123 за закупуване на оборудване за модернизиране на стопанства и предприятия	ПРСР	Бизнес организации	X	X		Изпълнен	1 793
13	Ново производство за стерилни продукти и технологична модернизация на основното производство	Частни фондове	„Биовет“ АД	X	X	X	Изпълнен	40 000
14	Разширение и модернизация на съществуващите мощности в „Амилум България“ АД	Частни фондове	„Амилум България“ АД	X	X	X	Изпълнен	35 061
15	Технологично обновление на „Амета-Холдинг“/Пилко/ - придобиване на нови активи за разширение и модернизация на съществуващата материална база	Частни фондове	„Амета-Холдинг“/Пилко/	X	X		Изпълнен	3 000
16	Инвестиции на „Балканфарма-Разград“ АД	Частни фондове	„Балканфарма-Разград“ АД	X	X	X	Изпълнен	11 860
17	Инвестиции на „МЛИН - 97“ АД	Частни фондове	„МЛИН - 97“ АД		X	X	Изпълнен	239
18	Инвестиции на „СЕМПЕ 2“ ООД	Частни фондове	„СЕМПЕ 2“ ООД		X	X	Изпълнен	4 131
19	Инвестиции на „Аграком“ ЕООД	Частни фондове	„Аграком“ ЕООД		X	X	Изпълнен	1 272
20	Инвестиции на „РОКА СО“ ООД	Частни фондове	„РОКА СО“ ООД			X	Изпълнен	821

21	Инвестиции на „АЛФА-ХИМ“ ЕООД за закупуване на циркуляр за алумин	Частни фондове	„АЛФА-ХИМ“ ЕООД		X		Изпълнен	6
22	Проекти по подмярка 4.1. „Инвестиции в земеделски стопанства“ - 3 бр. подкрепени предприятия	ПРСР	Бизнес организации			X	Текущ	1 574
23	Проекти по подмярка 6.1. „Стартова помощ за млади земеделски стопани“ - 11 бр. подкрепени предприятия	ПРСР	Бизнес организации			X	Текущ	539
24	Проекти по подмярка 6.3. „Стартова помощ за развитие на малки стопанства“ - 7 бр. подкрепени предприятия	ПРСР	Бизнес организации			X	Текущ	203
25	Инвестиции за подобряване на оборудването за изпълнение на различни горскостопански дейности и разширяване на базата на ОП „Разградлес“	Общински бюджет	ОП „Разградлес“	X	X	X	Изпълнен	217
26	Проект „Абритус-мистика и реалност“	ОПРР	Община Разград	X	X		Изпълнен	5 695
27	Изпълнение на дейности за повишаване на туристическия потенциал, маркетинг и реклама	Общински бюджет	Община Разград	X	X	X	Изпълнен	131

Източник: ИСУН (<http://umispublic.government.bg/>), ИСУН 2020 (<http://2020.eufunds.bg/>), Справка Община Разград; Справка ПРСР

Общото финансово изпълнение на приоритета в относителен дял от планираното до 2016 г. е **101%**. Това означава, че до 31.12.2016 г. е изпълнен целия планиран бюджет до 2020 г. По тази причина финансовото изпълнение на приоритета може да се окачестви като отлично, над очакванията. Общият бюджет на изпълнението на приоритета е равен на **69%** от изпълнението на целия Общински план за развитие. Това недвусмислено показва, че икономиката се развива добре и Общината не е основен инвеститор. Нормалният модел за работа е точно този, в който администрацията създава добри административни условия за развитието на бизнеса, поддържа и развива техническата инфраструктура на територията на общината и изпълнява социалните си функции. А повишаването на жизнения стандарт и доходите на населението би следвало да бъде функция на добре работещата икономика.

2. Резултати от изпълнението на Приоритет 2.

Приоритет 2. „Устойчиво интегрирано териториално развитие“ е ориентиран към развитие на потенциала на общината и превръщането ѝ в привлекателно място за живеене и бизнес, със съхранена природа и уникални културни паметници и традиции. Мерките допринасят за намаляването на икономическите и социалните неравенства, за интегрирано развитие на градската агломерация, за подобряване на техническата инфраструктура и за засилване на икономическото, социалното и териториалното сближаване.

Приоритетът се реализира посредством 4 специфични цели.

В резюме по-долу са представени постигнатите първоначални резултати от изпълнените проекти и инициативи по мерки или специфични цели, когато мерки не са реализирани.

Изпълнение на Специфична цел 2.1. Подобряване плановата осигуреност и проектно обезпечаване на инвестиционни инициативи

По Мярка 2.1.1. „Изготвяне на устройствени планове за територията на общината и за гр. Разград“ е изпълнен проект за „Изготвяне на интегриран план за градско възстановяване и развитие на град Разград за осигуряване на устойчива, обновена и качествена градска среда“, а в момента се изготвя Общ устройствен план на община Разград.

По Мярка 2.1.2. „Изготвяне на инвестиционни проекти и проектопредложения за финансиране чрез оперативните програми, бюджета и др. източници“ е изпълнен проект за „Изграждане на съвременна градска среда, културна, образователна и социална инфраструктура в гр. Разград - гаранция за интегрирано градско развитие“, в резултат на който са изготвени 12 инвестиционни проекта (в т.ч. комплексни доклади за съответствие на инвестиционните проекти със съществените изисквания към строежите и разрешения за строеж към тях) за обекти за рехабилитация и реконструкция на улична мрежа, тротоари и улично осветление, изграждане и възстановяване на зони за обществен отдых – паркове, зелени площи, детски площадки, спортни площадки, междублокови пространства и др., основен ремонт/реконструкция на общински образователни институции; рехабилитация и реконструкция на общински културни институции.

Изпълнение на Специфична цел 2.2. Интегрирано развитие на гр. Разград

По Мярка 2.2.1. „Благоустрояване и естетизиране на вътрешноквартални пространства и зелена система, изграждане и иновиране на места за игра, спорт и отдых“ е изпълнен проект „Създаване на зелена и достъпна градска среда в централна градска част на град Разград“. Основни изпълнени дейности по него са: оформяне на градския център като ядро, осигуряващо достъп на населението до основните услуги и сгради на публичната администрация, културни институции и други институции с обществена значимост; изграждане и възстановяване на зони за отдых и рекреация с необходимите към тях съоръжения и паркови елементи, зелени площи, перголи, възстановяване на настилки и облицовки, изграждане на естетически композиции и пластики за повишаване на естетическото въздействие на градската среда в центъра на града; създаване на пешеходна зона по част от бул. „България“, ограничена на изток от кръстовището на ул. „Ст. Караджа“ и ул. „Св. Св. Кирил и Методий“, а на запад - от възстановената ул. „Цар Асен“ и обновяване и реконструкция на южна част от площад „Момина чешма“ (ЛАРГО), ограничена северно от бул. „България“ и южно от бул. „Априлско въстание“ с пешеходен достъп между площада и ул. „Жеравна“.

По Мярка 2.2.2. „Изграждане и рехабилитация на многофункционални бази за културни, спортни и други алтернативни занимания и дейности“ е изпълнен проект за

реконструкция и модернизация на стадион „Лудогорец Арена“, гр. Разград с цел покриване критериите на UEFA за IV-та категория и 12 000 седящи места.

С общински средства са извършени редица дейности за облагородяване на спортната инфраструктура: ремонтните работи по спортна зала „Абритус“ гр. Разград; ремонт на спортни площадки в жилищни квартали на град Разград и на тенис-корт в двора на училище „В. Левски“; изграждане на нови кътове за отдих, детски и спортни игрови съоръжения в местността „Пчелина“.

По *Мярка 2.2.3. „Рехабилитация и доизграждане на уличната инфраструктура, мостови съоръжения, подлези и паркинги“* са изпълнени редица дейности с общински бюджет рехабилитация/ реконструкция на улици, тротоари в град Разград.

По *Мярка 2.2.4. „Реконструкция и обновяване на здравната, образователната, социалната и културната инфраструктура с мерки за енергийна ефективност“* е изпълнен проект „Повишаване енергийната ефективност на образователната инфраструктура в община Разград, съпътстващо устойчиво развитие“.

През 2016 г. е подаден проект от Община Разград с наименование „Ремонт, обновяване на материално-техническата база и мерки за енергийна ефективност в образователните институции на територията на гр. Разград“ на стойност 9 853 637 лв., по който се предвижда да бъдат изпълнени дейности, насочени към създаването на съвременна образователна среда в 11 обекта – Детски ясли „Звездици“ и „Слънчево детство“, Детски градини „Райна Княгиня“, „Славейче“, „Митко Палаузов“, „Шестте ястребинчета“, „Зорница“, „Приказка“ и „Незабравка“, ОУ „Н. Й. Вапцаров“ и ПГПЧЕ „Екзарх Йосиф“, както и изграждането на физкултурен салон, обслужващ двете училища. Към момента на изготвянето на междинната оценка проектът е в процес на изпълнение.

Изпълнени са и редица ремонтни дейности в училища, детски градини, социални и културни институции, финансирани от общинския бюджет, в т.ч. ремонт на сградата на детска ясла „Звездици“ гр. Разград; текущ ремонт на сградата на филхармонията; ремонт на покрив на ниско тяло на Дом за стари хора; ремонт на тераси в сградата на Домашен социален патронаж гр. Разград, основен ремонт на покрива на Общински културен център – Разград.

Изпълнени са дейности по националните програми „Информационни и комуникационни технологии“, НП „Оптимизация на училищната мрежа“ и НП „Създаване на достъпна архитектурна среда“, които подобряват инфраструктурата на местните училища.

Изпълнени са и следните проекти за подобряване на социална инфраструктура: *„Изграждане на подходяща и ефективна социална инфраструктура за деца и младежи с увреждания в град Разград“*, *„Реконструкция и модернизация на съществуваща материална база за предоставяне на социалната услуга Дневен център за деца с увреждания гр. Разград“*, *„Осигуряване на материална база за предоставяне на резидентна социална услуга Център за настаняване от семеен тип, чрез вътрешно преустройство на етажи от сграда и внедряване на мерки за енергийна ефективност“*, *„Превенция на социалното изключване и намаляване на бедността сред децата от 0 до 3 години и от 3 до 7 г. в община Разград“*.

Изпълнен е и проект *„Разград - градът е сцена“*.

По *Мярка 2.2.5. „Реконструкция и доизграждане на мрежите и системите за водоснабдяване, отпадни и повърхностни води“* е изпълнен първи етап на проект

„Доизграждане и реконструкция на съществуваща канализационна и водопроводна мрежа и пречиствателна станция за отпадни води, гр. Разград“, като е изготвена техническата документация за проекта. Стартирани са дейности по реконструкция на водопроводната мрежа в ж.к. „Орел“ гр. Разград.

По **Мярка 2.2.6. „Подобряване на битовите условия, в т.ч. за уязвими групи от населението, чрез доизграждане и развитие на подходяща техническа инфраструктура“** в инвестиционната програма на Общината са включени проектни предложения за изграждане на социални жилища и център за работа с деца на улицата. Същите са подадени през 2017 г. Изпълняват се дейности по Националната програма за енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради на територията на община Разград за 10 бр. сгради за изготвяне на техническа документация и е завършено СМР-то на 2 сгради.

Мярка 2.2.7. „Създаване на достъпна физическа среда“ не е и няма изгледи да бъде изпълнена в рамките на настоящия програмен период в така планирания си вид на база на оптимистичните очаквания на ИПГВР.

По **Мярка 2.2.8. „Подобряване на състоянието на съществуващите системи и техническата инфраструктура в централното градско ядро за повишаване сигурността на населението“** са извършени инвестиции за подобряване на уличното осветление.

По **Мярка 2.2.9. „Изграждане и модернизиране на сгради и инфраструктура с административни и обществени функции за подобряване на предоставените услуги“** е извършен ремонт на изложбената зала на бул. „България“ в гр. Разград.

Изпълнение на Специфична цел 2.3. Доизграждане и развитие на техническата инфраструктура за засилване на икономическото и социално-териториално сближаване на територията на общината

По **Мярка 2.3.1. „Реконструкция и рехабилитация на общински пътища, свързващи населените места и уличната мрежа в селата“** са изпълнени ремонтни дейности на общински път RAZ 2119 / II-49, Разград - Киченица/ - Липник /RAZ 2117/; общински път RAZ 2126 /III-205/, железопътен прелез Ясеновец – Недоклан; общински път RAZ 2110 /RAZ 1113, Разград - Дянково/ - железопътен прелез Ясеновец – III-205/, до депо за ТБО, от км. 0+000 до км. 3+024, аварийни ремонти на улици в с. Ушинци и Пороище, ремонти дейности на уличната мрежа в селата на територията на общината.

По **Мярка 2.3.2. „Реконструкция и модернизация на републиканската пътна мрежа“** са изпълнени превантивен ремонт на път III-204 „Разград – Благоево“ от км 0+000 до км 13+174 и превантивен контрол на път III-4902 „II-49 - Побит Камък – Завет - III-205 (Веселец)“ от км 0+000 до км 28+761.

По **Мярка 2.3.3. „Изграждане на канализационни мрежи и пречиствателни станции в населени места с над 2000 е.ж.“** е подготвен инвестиционен проект за ПСОВ и рехабилитация на канализационната мрежа на гр. Разград.

По **Мярка 2.3.4. „Подобряване на публичната инфраструктура в селските райони на общината“** в рамките на Националната кампания „За чиста околна среда - 2016“ от ПУДООС са финансирани проекти в населените места Гецово, Киченица, Осенец, Побит камък и Топчий и са изпълнени дейности, свързани с почистване и благоустрояване на зелените площи,

изграждане на нови детски площадки, изграждане на кътове за отдих и монтиране на спортни игрови съоръжения. С общински бюджет за населените места в Община Разград са доставени и монтирани паркова мебел за изграждане на кътове за отдих, кошчета за отпадъци и детски игрови съоръжения.

Изпълнение на Специфична цел 2.4. Подобряване качеството на живот на населението чрез осигуряване на благоприятна околна среда и опазване на природата

По *Мярка 2.4.1. „Подобряване на качеството на водите, въздуха и почвите“* е изпълнена споменатата по-горе фаза 1 на проект: „Доизграждане, реконструкция на съществуващата канализационна и водопроводна мрежи и пречиствателна станция за отпадни води гр. Разград“. Поддържани са естествени водоизточници и чешмите за обществено ползване, поддържане на дълготрайна дървесна растителност, разчистване на общински терени от строителни отпадъци, разриване на отпадъци.

По *Мярка 2.4.2. „Запазване на биоразнообразието чрез поддържане на биоравновесието“* са направени инвестиции за „Приют за безстопанствени животни“.

По *Мярка 2.4.3. „Планиране, управление и поддържане на зелената система“* е извършено почистване от саморасла храстова и дървесна растителност по коритото на река Бели Лом. Поддържана е зелената система в общината.

По *Мярка 2.4.4. „Подобряване управлението на отпадъците“* е изпълнен проект: „**Рекултивация на съществуващо общинско депо за битови отпадъци - гр. Разград**“ за 48,3 дка рекултивация. Подписан е договор между Община Разград и ПУДООС за съвместно изпълнение на проект „**Пилотни модели за екологосъобразно събиране и временно съхраняване на опасни битови отпадъци**“ по Българо-швейцарската програма за сътрудничество на територията на община Разград.

Техническо изпълнение на Програмата за реализация на Приоритет 2

В табличен вид са представени заложените проекти в Програмата за реализация, като проектите са с посочен статус - изпълнен/текущ, подготвен/текуща подготовка или неизпълнен. Това разделение се налага, поради това че проектите в този приоритет са инвестиционни и подготовката им е значително по-дълга отколкото тази за „меките“ проекти.

Таблица 15. Техническо изпълнение на Приоритет 2

№	Наименование	Статус изпълнение
Приоритет 2. Устойчиво интегрирано териториално развитие		
Специфична цел 2.1. Подобряване плановата осигуреност и проектно обезпечаване на инвестиционни инициативи		
Мярка 2.1.1. Изготвяне на устройствени планове за територията на общината и за гр. Разград		
2.1.1.1	Изготвяне на нов общ устройствен план на община Разград.	Изпълнен/текущ
2.1.1.2	Изготвяне на нов общ устройствен план на гр. Разград.	Неприложимо
2.1.1.3	Актуализация на морално остарелите устройствени планове на селата.	Неизпълнен

№	Наименование	Статус изпълнение
Марка 2.1.2. Изготвяне на инвестиционни проекти и проектопредложения за финансиране чрез оперативните програми, бюджета и др. източници		
2.1.2.1	Проект „Изграждане на съвременна градска среда, културна, образователна и социална инфраструктура в гр. Разград - гаранция за интегрирано градско развитие“ в зоните със социални и публични функции и с потенциал за икономическо развитие.	Изпълнен/текущ
2.1.2.2	Проекти за благоустрояване на квартални територии извън зоните за въздействие по ИПГВР.	Неизпълнен
2.1.2.3	Инвестиционен проект за рехабилитация на уличната мрежа /с кредитни средства/	Изпълнен/текущ
Специфична цел 2.2. Интегрирано развитие на гр. Разград		
Марка 2.2.1. Благоустрояване и естетизиране на вътрешноквартални пространства и зелена система, изграждане и иновиране на места за игра, спорт и отдих		
2.2.1.1	Паркоустрояване на зелените площи в кв. „Орел“ и части от кв. „Оборище“ и кв. „Житница“, алейна мрежа, реконструкция на съществуващите и изграждане на нови зелени площи, тротоари и обслужващи улици в Зона с преобладаващи социални функции . Изграждане и възстановяване на комбинирани спортни и детски площадки.	Подготвен/текуща подготовка
2.2.1.2	Паркоустрояване, реконструкция на съществуващите и изграждане на нови зелени площи, алейна мрежа и зони за обществен отдих, осигуряване на свободен достъп до широколентов безжичен интернет в Зона на публични функции с висока обществена значимост . Изграждане на нови и реконструкция на съществуващи спортни и детски площадки.	Изпълнен/текущ
2.2.1.3	Паркоустрояване, реконструкция на съществуващите и изграждане на нови зелени площи, алейна мрежа и зони за обществен отдих, изграждане на нови и реконструкция на съществуващи спортни и детски площадки извън обхвата на ИПГВР .	Неизпълнен
Марка 2.2.2. Изграждане и рехабилитация на многофункционални бази за културни, спортни и други алтернативни занимания и дейности		
2.2.2.1	Функционално преустройство на терена на бившата база на ОД „Жандармерия“ в панаирно градче със спортен център, включващ стадион, многофункционална спортна зала със закрит плувен басейн, боулинг зала, кът за отдих и атракции и изложбена площ от павилиони с обща РЗП 1 600 кв. м. и открита площ (1 600 кв. м.).	Неизпълнен
2.2.2.2	Реконструкция, модернизация и покриване на градския колодрум.	Неизпълнен
2.2.2.3	Изграждане на физкултурен салон и многофункционална спортна зала към ГПЧЕ „Екзарх Йосиф“.	Подготвен/текуща подготовка
2.2.2.4	Развитие територията на спортна база „Абритус“ като многофункционален спортен комплекс.	Изпълнен/текущ
2.2.2.5	Изграждане на зали за културни, спортни и други алтернативни занимания и дейности по населени места и в големите квартали на град Разград.	Неизпълнен
2.2.2.6	Реконструкция и иновиране на съществуващите и изграждане на нови спортни обекти (извън ИПГВР).	Неизпълнен

№	Наименование	Статус изпълнение
Мярка 2.2.3. Рехабилитация и доизграждане на уличната инфраструктура, мостови съоръжения, подлези и паркинги		
2.2.3.1	Реконструкция и рехабилитация на улична мрежа, тротоари, пешеходни алеи и създаване на достъпна среда в Зона със социален характер.	Подготвен/текуща подготовка
2.2.3.2	Изграждане на велоалеи	Подготвен/текуща подготовка
2.2.3.3	Реконструкция и рехабилитация на уличната мрежа (включително шумозаглушаване), тротоари, пешеходни алеи и създаване на достъпна среда в Зона с потенциал за икономическо развитие.	Подготвен/текуща подготовка
2.2.3.4	Изграждане на 4 нови улици, находящи се в Бизнес зона „Перистър“.	Неизпълнен
2.2.3.5	Изграждане на 2 нови подхода от бизнес зоната към главен път за град София.	Неизпълнен
2.2.3.6	Изграждане на тротоари и подходи към имоти, предназначени за застрояване на ул. „Костур“ (отсечка от ул. „Перистър“ към приют за безстопанствени кучета).	Неизпълнен
2.2.3.7	Реконструкция, рехабилитация и разширение на уличната мрежа, тротоари, пешеходни и велоалеи, мостови съоръжения и създаване на достъпна среда в Зона на публични функции с висока обществена значимост.	Изпълнен/текущ
2.2.3.8	Реконструкция на съществуващи и изграждане на нови паркинги в централната градска част.	Неизпълнен
2.2.3.9	Рехабилитация и реконструкция на част от улични мрежи, тротоари, подлези и мостове, изграждане на велоалеи в зоните извън обхвата на ИПГВР.	Подготвен/текуща подготовка
Мярка 2.2.4. Реконструкция и обновяване на здравната, образователната, социалната и културната инфраструктура с мерки за енергийна ефективност		
2.2.4.1	Реконструкция и модернизация на МБАЛ „Св. Иван Рилски“.	Неизпълнен
2.2.4.2	Енергийно саниране и изграждане асансьор на сградата на ДКЦ Разград.	Изпълнен/текущ
2.2.4.3	Модернизация и обновяване на материалната база в общинските здравни и учебни заведения (ДКЦ, здравни кабинети в учебните и детски заведения) извън обхвата на ИПГВР.	Неизпълнен
2.2.4.4	Ремонт, обновяване на материално-техническата база и мерки за енергийна ефективност в образователните институции на територията на кв. „Орел“ и части от кв. „Оборище“ и кв. „Житница“ в Зона със социален характер.	Подготвен/текуща подготовка
2.2.4.5	Реконструкция, обновяване и мерки за енергийна ефективност на образователната инфраструктура в Зона на публични функции с висока обществена значимост.	Подготвен/текуща подготовка
2.2.4.6	Енергийна ефективност и реконструкция на сгради в сферата на културата и изкуството в Зона на публични функции с висока обществена значимост.	Подготвен/текуща подготовка

№	Наименование	Статус изпълнение
2.2.4.7	Поставяне на архитектурно-художествено осветление на исторически, културни и туристически обекти в централната градска част.	Неизпълнен
2.2.4.8	Благоустрояване, включително художествено осветление и превръщане на площад Възраждане и рамката му в комплекс за провеждане на тържества и церемонии на открито.	Неизпълнен
2.2.4.9	Извършване на консервационни и реставрационни дейности на паметници на културата в централната градска част.	Изпълнен/текущ
2.2.4.10	Реконструкция, обновяване и мерки за енергийна ефективност на образователната и културна инфраструктура извън обхвата на ИПГВР.	Неизпълнен
2.2.4.11	Реконструкция, обновяване и мерки за енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради.	Изпълнен/текущ
Мярка 2.2.5. Реконструкция и доизграждане на мрежите и системите за водоснабдяване, отпадни и повърхностни води		
2.2.5.1	Изграждане на нова и реконструкция на съществуваща ВиК мрежа на територията на Зона със социален характер.	Подготвен/текуща подготовка
2.2.5.2	Изграждане на нова и реконструкция на съществуваща ВиК мрежа на територията на Зоната с потенциал за икономическо развитие.	Подготвен/текуща подготовка
2.2.5.3	Изграждане на нова и реконструкция на съществуваща ВиК мрежа на територията на Зона на публични функции с висока обществена значимост.	Подготвен/текуща подготовка
Мярка 2.2.6. Подобряване на битовите условия, в т.ч. за уязвими групи от населението, чрез доизграждане и развитие на подходяща техническа инфраструктура		
2.2.6.1	Изграждане на социални жилища за настаняване на малцинствени и социално слаби групи в кв. „Орел“, отговарящи на съвременните хигиенни изисквания.	Подготвен/текуща подготовка
2.2.6.2	Основен ремонт и мерки за енергийна ефективност на детски дом за медико-социални грижи в кв. „Орел“ и обновяване на прилежащото дворно място.	Подготвен/текуща подготовка
Мярка 2.2.7. Създаване на достъпна физическа среда		
2.2.7.1	Изграждане на транспортно съоръжение (фуникуляр), свързващо кв. „Орел“ и съседните с централната градска част.	Неизпълнен
2.2.7.2	Обновяване на пешеходната зона между площад „Ларго“ и ул. „Жеравна“ с включени рампи за хора в неравностойно положение.	Изпълнен/текущ
2.2.7.3	Осигуряване на специализиран транспорт за по-добра мобилност на хората с увреждания.	Неизпълнен
Мярка 2.2.8. Подобряване на състоянието на съществуващите системи и техническата инфраструктура в централното градско ядро за повишаване сигурността на населението		
2.2.8.1	Изграждане на енергийно ефективна система за улично и алеино осветление, използваща слънчева енергия и енергийно-спестяващи осветителни тела в Зона със социален характер.	Подготвен/текуща подготовка

№	Наименование	Статус изпълнение
2.2.8.2	Реконструкция на съществуващо улично осветление и изграждане на енергийно ефективна система за улично и алеино осветление в Зона с потенциал за икономическо развитие.	Подготвен/текуща подготовка
2.2.8.3	Изграждане на системи за енергийна ефективност, видео-наблюдение и светофарни уредби в централната градска част.	Подготвен/текуща подготовка
Мярка 2.2.9. Изграждане и модернизиране на сгради и инфраструктура с административни и обществени функции за подобряване на предоставените услуги		
2.2.9.1	Построяване на сграда с обществено-търговско предназначение в парцел XVI, кв. 47, в югозападната част на съществуващия надлез, с цел подобряване използването на денivelацията между двете нива.	Неизпълнен
2.2.9.2	Покриване и модернизиране на Кооперативния пазар в ж.к. „Орел“ и изграждане на кътчета за отдих на територията му.	Неизпълнен
2.2.9.3	Реконструкция и внедряване на мерки за енергийна ефективност на общинска административна сграда в ж.к. „Орел“ с обособяване на изнесени офиси за административно обслужване на населението и интернет център.	Неизпълнен
2.2.9.4	Превръщане на сградата на бившия дом на армията в обществена сграда с представителни функции.	Неизпълнен
2.2.9.5	Превръщане на недовършената сграда на МВР в мултифункционален комплекс за събития, култура, туризъм, бизнес и спорт.	Неизпълнен
2.2.9.6	Реконструкция и мерки за енергийна ефективност на сградата на община Разград, сградите на съда, прокуратурата, МВР, ДКЦ, НАП, НОИ.	Неизпълнен
2.2.9.7	Изграждане на зарядни колонки за електромобили в централната градска част.	Неизпълнен
Специфична цел 2.3. Доизграждане и развитие на техническата инфраструктура за засилване на икономическото и социално-териториално сближаване на територията на общината		
Мярка 2.3.1. Реконструкция и рехабилитация на общински пътища, свързващи населените места и уличната мрежа в селата		
2.3.1.1	Реконструкция и рехабилитация на общинската пътна мрежа, свързваща населените места.	Изпълнен/текущ
2.3.1.2	Реконструкция и рехабилитация на уличната мрежа в населените места на общината.	Изпълнен/текущ
Мярка 2.3.2. Реконструкция и модернизация на републиканската пътна мрежа		
2.3.2.1	Реконструкция и модернизация на пътища първи, втори и трети клас, свързващи община Разград със съседните общини и области.	Изпълнен/текущ
Мярка 2.3.3. Изграждане на канализационни мрежи и пречиствателни станции в населени места с над 2000 е.ж.		
2.3.3.1	Изграждане на канализации за отпадни води, реконструкции на водопроводните мрежи в селата Гецово и Стражец и включването им в градския ареал на ПСОВ–Разград.	Неизпълнен
2.3.3.2	Изграждане на канализации за отпадни води и реконструкции на водопроводните мрежи в селата Ясеновец, Дянково и Раковски.	Неизпълнен

№	Наименование	Статус изпълнение
Мярка 2.3.4. Подобряване на публичната инфраструктура в селските райони на общината		
2.3.4.1	Изграждане, реконструкция и обновяване на зони за отдих и спорт в населените места.	Изпълнен/текущ
2.3.4.2	Санитарен на сградния фонд с публични функции в селата.	Неизпълнен
2.3.4.3	Модернизация и обновяване на материалната база в селските здравни служби и здравните кабинети в учебните и детски заведения.	Изпълнен/текущ
2.3.4.4	Инфраструктурно изграждане и развитие на базата за спорт и отдих в з.о. „Пчелина“.	Неизпълнен
Специфична цел 2.4. Подобряване качеството на живот на населението чрез осигуряване на благоприятна околна среда и опазване на природата		
Мярка 2.4.1. Подобряване на качеството на водите, въздуха и почвите		
2.4.1.1	Разширение, реконструкция и модернизация на градска пречиствателна станция за отпадъчни води Разград.	Подготвен/текуща подготовка
2.4.1.2	Подобряване качеството на въздуха чрез подобрена градска мобилност /изграждане на паркинги и логистичен център за обслужване на транспортни средства, велоалеи, велостанции, улична мрежа, шумозаглушителни екрани и други/.	Неизпълнен
2.4.1.3	Изграждане на възобновяеми енергийни източници.	Неизпълнен
Мярка 2.4.2. Запазване на биоразнообразието чрез поддържане на биоравновесието		
2.4.2.1	Изграждане на общински приют за безстопанствени животни с кастрационен център - гр. Разград.	Изпълнен/текущ
2.4.2.2	Изпълнение на дейности, заложи в планове за управление на защитените зони по Натура 2000.	Неизпълнен
Мярка 2.4.3. Планиране, управление и поддържане на зелената система		
2.4.3.1	Подобряване на екологичната обстановка чрез преустройство на коритото на р. Бели Лом и прилежащите брегови ивици в Зона на публични функции с висока обществена значимост .	Неизпълнен
2.4.3.2	Подобряване на екологичната обстановка чрез корекция на коритото на р. Бели Лом и прилежащите брегови ивици в строителните граници на гр. Разград (извън обхвата на ИПГВР).	Неизпълнен
2.4.3.3	Паспортизация и обновяване на амортизираната улична дървестна растителност.	Изпълнен/текущ
Мярка 2.4.4. Подобряване управлението на отпадъците		
2.4.4.1	Изграждане на интегрирана система от съоръжения за третиране на неопасни отпадъци от регион Разград.	Подготвен/текуща подготовка
2.4.4.2	Изграждане на системата за разделно събиране, рециклиране и повторна употреба на отпадъци.	Подготвен/текуща подготовка
2.4.4.3	Рекултивация на общинско депо за битови отпадъци гр. Разград.	Изпълнен/текущ
2.4.4.4	Рекултивация на съществуващото и изграждане на ново общинско депо за строителни отпадъци гр. Разград.	Неизпълнен
2.4.4.5	Безопасно съхранение и/или обезвреждане на негодни препарати за растителна защита с изтекъл срок на годност.	Неизпълнен

Източник: Справки от Община Разград, Годишни доклади на ОПР

В обобщение на представените данни, се наблюдава ограничен напредък по целите и изпълнение на едва **26%** от мерките, което дава основание техническото изпълнение на Приоритет 2 да се окачестви като добро. Голяма част от проектите по мерките са подготвени, но все още неизпълнени. Очевидно е, че планирането надхвърля възможностите на Общината да реализира всички заложиени проекти. Обяснението за това е в нереалистичните очаквания на ИПГВР Разград 2014-2020, одобрен с Решение № 409 по Протокол № 28 от 30.07.2013 г. на Общински съвет Разград, който план е намерил своето логично място в разработения ОПР Разград 2014-2020, приет от Общински съвет Разград с Решение № 491 по Протокол № 33 от 26.11.2013 г. След приемането на двата плана обаче става ясно, че бюджетът който Оперативна програма „Региони в растеж“ ще отдели за ИПГВР на гр. Разград е значително по-малък от планирания – **2 (две) години и половина по-късно с Решение № РД-02-36-286 от 04.04.2016 г. на ръководителя на УО на ОПРР е одобрена „Инвестиционна програма за устойчиво и интегрирано градско развитие на община Разград 2020“ на стойност 20 013 781,70 лв. при планирани в ИПГВР Разград 166 717 000 лв.** В тази връзка е целесъобразно в една евентуална актуализация на ОПР Разград 2014-2020 неподготвените проекти да отпаднат от Програмата за реализация на плана и да бъдат прехвърлени в следващия ОПР за периода 2021-2027 г.

Основната област, в която е жизнено необходимо да се реализира напредък, е подобряване на канализационната мрежа и изграждането на ПСОВ. До 2020 г. трябва да се реализират и важни проекти за подобряване на енергийната ефективност на публичните и жилищните сгради.

Финансово изпълнение на Приоритет 2

Реализираният/ договорен финансов ресурс на изпълнените проекти с бенефициенти от община Разград по приоритета е представен в табличен вид. В таблицата не са включени проекти и дейности, които нямат финансово измерение или бенефициентът е разположен на друга територията. Статусът на проектите е посочен към 31.12.2016 г.

Таблица 16. Финансово изпълнение на Приоритет 2

№	Наименование на дейността/проекта	Източник на финансиране - програма	Бенефициент/ партньор	Период на изпълнение			Статус	Бюджет (в хил. лв.)
				14	15	16		
Общо Приоритет 2. Устойчиво интегрирано териториално развитие								45 694
1	Проект „Изготвяне на Интегриран план за градско възстановяване и развитие на град Разград за осигуряване на устойчива, обновена и качествена градска среда“	ОПРР	Община Разград	X			Изпълнен	351
2	Проект за изготвяне на Общ устройствен план на Община Разград	Общински бюджет, МРРБ	Община Разград	X	X	X	Текущ	68
3	Проект „Изграждане на съвременна градска среда.	ОПРР	Община Разград	X	X		Изпълнен	391

Междинна оценка на Общински план за развитие на община Разград 2014-2020 г.

№	Наименование на дейността/проекта	Източник на финансиране - програма	Бенефициент/ партньор	Период на изпълнение			Статус	Бюджет (в хил. лв.)
				14	15	16		
	културна, образователна и социална инфраструктура в гр. Разград - гаранция за интегрирано градско развитие“							
4	Проект „Създаване на зелена и достъпна градска среда в централна градска част на град Разград“	ОПРР	Община Разград	X	X		Изпълнен	4 535
5	Благоустройство на спортната инфраструктура и на инфраструктурата за отдих	Общински бюджет	Община Разград	X	X	X	Изпълнен	740
6	Проект „Реконструкция и модернизация на стадион „Лудогорец Арена“, гр. Разград“	ПИП РУРР; Централен бюджет	Община Разград	X	X	X	Изпълнен	5 000
7	Рехабилитация/ реконструкция на улични и тротоарни настилки	Общински бюджет	Община Разград	X	X	X	Изпълнен	6 862
8	Проект „Повишаване енергийната ефективност на образователната инфраструктура в община Разград, съпътстваща устойчиво развитие“	ОПРР	Община Разград	X	X		Изпълнен	3 726
9	Благоустройство на образователната инфраструктура	Общински бюджет	Община Разград	X	X	X	Изпълнен	458
10	НП „Модернизиране на материалната база в училище“	МОН	Училища	X			Изпълнен	867
11	НП „Модернизиране на системата на професионалното образование“	МОН	Община Разград	X			Изпълнен	100
12	НП „Оптимизация на училищната мрежа“	МОН	Училища	X	X	X	Изпълнен	628
13	НП „Създаване на достъпна архитектурна среда“	МОН	Училища		X		Изпълнен	33
14	Благоустройство на здравната и социална инфраструктура	Общински бюджет	Община Разград	X	X	X	Изпълнен	151
15	Проект „Изграждане на подходяща и ефективна социална инфраструктура за деца и младежи с увреждания в град Разград“	ОПРР	Община Разград	X	X		Изпълнен	1 487
16	Проект „Реконструкция и модернизация на съществуваща материална база за предоставяне на социалната услуга Дневен	Фонд „Социална закрила“	Община Разград			X	Изпълнен	20

Междинна оценка на Общински план за развитие на община Разград 2014-2020 г.

№	Наименование на дейността/проекта	Източник на финансиране - програма	Бенефициент/ партньор	Период на изпълнение			Статус	Бюджет (в хил. лв.)
				14	15	16		
	център за деца с увреждания гр. Разград“							
17	Проект „Осигуряване на материална база за предоставяне на резидентна социална услуга Център за настаняване от семеен тип, чрез вътрешно преустройство на етажи от сграда и внедряване на мерки за енергийна ефективност“	Проект „Красива България“	Община Разград			X	Изпълнен	139
18	Проект „Превенция на социалното изключване и намаляване на бедността сред децата от 0 до 3 години и от 3 до 7 г. в община Разград“	Световна банка	Община Разград	X	X		Изпълнен	99
19	Благоустройство на културната инфраструктура	Общински бюджет	Община Разград	X	X	X	Изпълнен	252
20	Проект „Разград - градът е сцена“	ОПРР	Община Разград	X	X		Изпълнен	484
21	Енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради на територията на община Разград - техническа документация за 10 обекта и СМР за 2 бр. сгради	НПЕЕЖМС	Община Разград		X	X	Текущ	456
22	Проект „Доизграждане и реконструкция на съществуваща канализационна и водопроводна мрежа и пречиствателна станция за отпадни води, гр. Разград“	ОПОС	Община Разград	X	X		Изпълнен	558
23	Изграждане на система за видеонаблюдение в централната градска част и в Бизнес зона „Перистър“	Общински бюджет	Община Разград		X		Изпълнен	39
24	Инвестиции в модернизирването на уличното осветление	Общински бюджет	Община Разград		X	X	Изпълнен	121
25	Рехабилитация/ реконструкция на общинска пътна мрежа	Общински бюджет	Община Разград	X	X	X	Изпълнен	814
26	Рехабилитация/ реконструкция на републиканска пътна мрежа	Централен бюджет	ОПУ - Разград; Община Разград	X	X	X	Изпълнен	6 017
27	Мерки и дейности за управление на природни рискове - почистване на 3 км от коритото на река Бели Лом	Общински бюджет	Община Разград	X	X	X	Изпълнен	24

№	Наименование на дейността/проекта	Източник на финансиране - програма	Бенефициент/ партньор	Период на изпълнение			Статус	Бюджет (в хил. лв.)
				14	15	16		
	от наслоен нанос и саморасла растителност							
28	Поддържане на зелени площи, доставка на растителност и паркова архитектура	Общински бюджет	Община Разград	X	X	X	Изпълнен	1 065
29	Проекти на 6 кметства и 4 учебни заведения по национална кампания „За чиста околна среда“	ПУДООС	Кметства, училища	X		X	Изпълнен	80
30	Проект „Пилотни модели за екологосъобразно събиране и временно съхраняване на опасни битови отпадъци“	ПУДООС	Община Разград			X	Текущ	1 395
31	Дейности за управление на отпадъците	Общински бюджет	Община Разград	X	X	X	Изпълнен	7 273
32	Проект „Рекултивация на съществуващо общинско депо за битови отпадъци - гр. Разград“ - 48,3 дка	ПУДООС	Община Разград	X	X	X	Текущ	1 395
33	Проект „Изграждане на общински приют за безстопанствени животни с кастрационен център - гр. Разград“	Общински бюджет	Община Разград	X	X	X	Изпълнен	66

Източник: ИСУН (<http://umispublic.government.bg/>), ИСУН 2020 (<http://2020.eufunds.bg/>), Справка Проекти на ПРСР (<http://dfz.bg/bg/programa-za-razvitie-na-selskite-raioni/-2007---2013/> и <http://dfz.bg/bg/prsr-2014-2020/prsr--2014-2020-pulic/>), Справка с други проекти на Община Разград, Бюджет на Община Разград: капиталови разходи за 2014, 2015 и 2016 г.

Общото финансово изпълнение на приоритета до 31.12.2016 г. в относителен дял от планираното до 2020 г. е **13% или 45 694 хил. лв. при планирани 348 370 хил. лв.** По тази причина финансовото изпълнение на приоритета може да се окаже като добро. Общият бюджет на изпълнението на приоритета е равен на **26%** от изпълнението на целия Общински план за развитие. Причините за ниското финансово изпълнение са аналогични на коментираните по-горе причини за ниското техническо изпълнение на приоритета, а именно забавената във времето и силно редуцирана одобрена „Инвестиционна програма за устойчиво и интегрирано градско развитие на община Разград 2020“ – **8 пъти по-ниска от одобрения ИПГВР Разград 2020.**

3. Резултати от изпълнението на Приоритет 3

Приоритет 3. „Създаване на условия за развитие и пълноценно използване на човешкия ресурс“ е ориентиран към разширяване на достъпа до качествено образование; постигане на по-голяма гъвкавост на образователната система спрямо промените в пазара на труда; създаване на условия за качествена заетост, гарантираща социално включване; подобрен достъп до здравеопазване; осигуряване на по-добър здравен статус на населението

и подобряване на социалното включване, подкрепа за развитие на културни дейности, спорт и отдиш.

Приоритетът включва мерки, които целят постигането на пет специфични цели.

В резюме по-долу са представени постигнатите първоначални резултати от изпълнените проекти и инициативи по мерки и специфични цели.

Изпълнение на Специфична цел 3.1. Подобряване достъпа до качествено образование и повишаване образователното ниво на населението

По мярка 3.1.1. „Оптимизиране и ефективно използване на образователната инфраструктура“, мярка 3.1.2. „Развитие на алтернативни форми на обучение. Образование, обучение и учене през целия живот“, мярка 3.1.3. „Образователна среда за активно социално приобщаване“ и мярка 3.1.4. „Подобряване на образователната материална база. Внедряване на съвременни ИК технологии и оборудване в образователния процес“ са изпълнени редица дейности по програми и проекти на МОН като проект „Квалификация на педагогическите специалисти“; проект „Да направим училището привлекателно за младите хора“, проект „Подобряване на качеството на образованието в средишните училища чрез въвеждане на целодневната организация на учебния процес“, проект „Ограмотяване на възрастни „Нов шанс за успех“, проект „Нова възможност за моето бъдеще“, проект „Ученически практики“. Изпълнени са и два проекта по ОПРЧР на местни организации: ОУ „Никола Икономов“ и СНЦ „Младежки форум 2001“; СОУ „Христо Ботев“.

По Мярка 3.1.5. „Изграждане на партньорски връзки между средните и висшите училища с бизнеса и работодателите“ за кариерното ориентиране на учениците на общинско ниво функционира Център за кариерно ориентиране – Разград. Понастоящем са обхванати 1204 ученици, обучени по основните раздели на Програмата за кариерно ориентиране.

Изпълнение на Специфична цел 3.2: Нарастване делът на заетостта, свързан с целенасочено използване на знанията и уменията

По Мярка 3.2.1. „Повишаване на трудовата заетост чрез усвояване на нови професионални умения от работната сила“ са изпълнени редица мерки за заетост от Община Разград като работодател и от местни дружества по схемите на ОПРЧР. Част от програмите, по които са изпълнявани дейности са Програма „Старт на кариерата“, Национална програма „Асистенти на хора с увреждания“, Национална програма за заетост и образование на хора с трайни увреждания, Програма за обучение и заетост на продължително безработни лица, проекти „Шанс за работа-2016“, Програма „КЛИО“, Национална програма „Мелпомена“, Национална програма „Помощ за пенсиониране“, Национална програма „Активиране на неактивни лица“.

Местните фирми ЕТ „Бети-Орва-Бедиха Неджибова“, „Хитко РХ“ ЕООД, „Валли-10“ ЕООД и „Меслукс“ ЕООД изпълняват или са изпълнили проект по процедурите за ново работно място на ОПРЧР.

Изпълнение на Специфична цел 3.3. Подобряване на качеството и осигуряване на равен достъп до здравни услуги на населението

По мярка 3.3.1. „Повишаване на информираността на населението за ранна превенция на заболяванията“ и Мярка 3.3.2. „Подобряване на достъпа на населението до здравни услуги“ са извършени дейности като осигуряване на здравно обслужване в детските градини и училищата и финансиране с общински средства на здравни медиатори. Към двете детски ясли функционират млечни кухни. В изпълнение на Националната програма за профилактика и промоция на социално значими заболявания Община Разград участва като партньор в реализирането на Програма за превенция на женското здраве.

Изпълнение на Специфична цел 3.4. Подобряване качеството на социални услуги и развитие на услуги в общността за превенция на социалното изключване и изолацията

По мярка 3.4.1. „Предотвратяване на рискове, водещи към социално изключване и изолация на индивиди и групи“, мярка 3.4.2. „Разширяване на мрежата от социални услуги за подкрепа на уязвимите групи и общности“ и мярка 3.4.3. „Деинституционализация и подобряване качеството на резидентната грижа за деца и младежи“ са изпълнени редица дейности и проекти предимно по ОПРЧР, сред които: „Подкрепа за достоен живот“, „И аз имам семейство“, „Приеми ме“, „Нови възможности за грижа“, „Създаване на център към Домашен социален патронаж гр. Разград за почасово предоставяне на услуги за социално включване“, „Осигуряване на сигурна и стабилна среда за деца и младежи с увреждания в община Разград, чрез предоставяне на социални услуги от резидентен тип“, „Превенция на социалното изключване и намаляване на бедността сред децата в община Разград“ и проекти от други източници: „Създаване на Ресурсен център за социални услуги за деца и семейства в Област Разград“, проекти за обществена трапезария - 3 бр., проекти за осигуряване на топъл обяд в община Разград - 2 бр. Чрез изпълнението на проекти е подобро предоставянето на социални услуги в общината и е разширена гамата на услугите, които се предоставят.

Изпълнение на Специфична цел 3.5. Съхраняване на културна идентичност и създаване на условия за богат културен живот, спорт и свободно време

По мярка 3.5.1. „Подпомагане и развитие на местните културни институти в полза на всички представители на местната общност“, мярка 3.5.2. „Обогатяване възможностите за изява на даровити деца и младежи“ и мярка 3.5.3. „Обогатяване и реализация на общинския културен календар“ са изпълнени редица дейности, предимно финансирани от общинския бюджет. Организирант се следните фестивали: Фестивал „Разград - градът е сцена“, Фестивал „Белите нощи на Разград“, „Панаир на киселото мляко и фестивал на народните традиции и художествените занаяти“, Национален детски фестивал за забавни песни и танц „Звезден път“, Детски фестивал „Шарената въртележка“, Фолклорен събор „Лудогорие“, Капански събор с. Гецово; Фестивален преглед на танцови клубове „Капанска китка“.

По мярка 3.5.4. „Подкрепа и насърчаване на спортно-физическата активност на населението“ са изпълнени проекти по програми на Министерство на младежта и спорта – „Спорт за децата в свободното време“, „Спорт за деца и младежи с увреждания и деца в риск“, „Спорт за деца в детските градини“ и дейности от спортния календар.

Техническо изпълнение на Програмата за реализация на Приоритет 3

В табличен вид са представени заложените проекти в Програмата за реализация, като проектите са с посочен статус - изпълнен/текущ или неизпълнен.

Таблица 17. Техническо изпълнение на Приоритет 3

№	Наименование	Статус изпълнение
Приоритет 3. Създаване на условия за развитие и пълноценно използване на човешкия ресурс		
Специфична цел 3.1. Подобряване достъпа до качествено образование и повишаване образователното ниво на населението		
Мярка 3.1.1. Оптимизиране и ефективно използване на образователната инфраструктура		
3.1.1.1	Преструктуриране и оптимизиране на училищната мрежа за осигуряване на равен достъп и качествено образование.	Изпълнен/текущ
3.1.1.2	Преобразуване и развитие на извънучилищните образователни институции с цел оптимизиране на извън училищните форми на обучение и възпитание.	Изпълнен/текущ
Мярка 3.1.2. Развитие на алтернативни форми на обучение. Образование, обучение и учене през целия живот.		
3.1.2.1	Подкрепа на педагогическите иновации, квалификация и продължаващо обучение на заинтересованите страни (учители, ръководители, родители).	Изпълнен/текущ
3.1.2.2	Организиране и провеждане на тематични конференции и обществени форуми за европейско образование.	Изпълнен/текущ
Мярка 3.1.3. Образователна среда за активно социално приобщаване		
3.1.3.1	Осигуряване на условия за активно социално приобщаване на деца от социално уязвими групи (деца от маргинализираните общности, деца със специални образователни потребности, деца с девиантно поведение и други).	Изпълнен/текущ
3.1.3.2	Формиране на социални и граждански компетентности, кариерно ориентиране, свободно време, талантиливи деца и деца в риск, доброволчество, ученически съвети.	Изпълнен/текущ
Мярка 3.1.4. Подобряване на образователната материална база. Внедряване на съвременни ИК технологии и оборудване в образователния процес.		
3.1.4.1	Внедряване на съвременни информационни и комуникационни технологии и оборудване в образователния процес.	Изпълнен/текущ
Мярка 3.1.5. Изграждане на партньорски връзки между средните и висшите училища с бизнеса и работодателите		
3.1.5.1	Популяризиране и включване в проект ”Ученически и студентски практики”.	Изпълнен/текущ
Специфична цел 3.2. Нарастване делът на заетостта, свързан с целенасочено използване на знанията и уменията		

№	Наименование	Статус изпълнение
Мярка 3.2.1. Повишаване на трудовата заетост чрез усвояване на нови професионални умения от работната сила		
3.2.1.1	Стаж за млади хора и адаптиране в работната среда.	Изпълнен/текущ
3.2.1.2	Реализация на проекти за квалификация/преквалификация, финансирани по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“.	Изпълнен/текущ
3.2.1.3	Субсидирана и защитена заетост за лица, които не могат да се реализират на пазара на труда.	Изпълнен/текущ
Специфична цел 3.3. Подобряване на качеството и осигуряване на равен достъп до здравни услуги на населението		
Мярка 3.3.1. Повишаване на информираността на населението за ранна превенция на заболяванията		
3.3.1.1	Организиране на профилактични прегледи на социално значими заболявания.	Изпълнен/текущ
3.3.1.2	Създаване условия за осигуряване на здравни услуги на социално слаби лица с прекъснати здравно осигурителни права.	Изпълнен/текущ
Мярка 3.3.2. Подобряване на достъпа на населението до здравни услуги		
3.3.2.1	Насърчаване разкриването на нови здравни практики по селата.	Неизпълнен
3.3.2.2	Увеличаване на мобилните екипи на Центъра за спешна медицинска помощ.	Неизпълнен
3.3.2.3	Възстановяване на стоматологични кабинети в училища.	Неизпълнен
Специфична цел 3.4. Подобряване качеството на социални услуги и развитие на услуги в общността за превенция на социалното изключване и изолацията		
Мярка 3.4.1. Предотвратяване на рискове, водещи към социално изключване и изолация на индивиди и групи		
3.4.1.1	Развитие на политики и мерки за социално включване.	Изпълнен/текущ
3.4.1.2	Развитие на капацитета за управление и предоставяне на качествени и ефективни социални услуги.	Изпълнен/текущ
Мярка 3.4.2. Разширяване на мрежата от социални услуги за подкрепа на уязвимите групи и общности		
3.4.2.1	Разкриване на социални услуги за осигуряване на условия за спокоен и достоен живот на хората с увреждания и старите хора.	Изпълнен/текущ
3.4.2.2	Развитие на социалното предприемачество и социалната икономика за подкрепа на рисковите групи.	Неизпълнен
3.4.2.3	Подобряване качеството на грижа в институциите за хора с увреждания и стари хора и трансформиране за предоставяне на социални услуги в общността.	Изпълнен/текущ
Мярка 3.4.3. Деинституционализация и подобряване качеството на резидентната грижа за деца и младежи		
3.4.3.1	Предоставяне на услуги в семейна среда.	Изпълнен/текущ
3.4.3.2	Подобряване качеството на съществуващите услугите от резидентен тип.	Изпълнен/текущ
3.4.3.3	Разкриване на нови социални услуги, алтернативни на институционалните.	Изпълнен/текущ

№	Наименование	Статус изпълнение
Специфична цел 3.5. Съхраняване на културна идентичност и създаване на условия за богат културен живот, спорт и свободно време		
Мярка 3.5.1. Подпомагане и развитие на местните културни институти в полза на всички представители на местната общност		
3.5.1.1	Разработване на проекти за обогатяване на репертоара, сценичния гардероб и сценичната техника на младежките състави.	Изпълнен/текущ
3.5.1.2	Обогатяване дейността на читалищата, като специфични културни и просветни центрове на населението.	Изпълнен/текущ
3.5.1.3	Разработване на проекти по ОП и други донори, целящи съхраняването на нематериалното културно наследство.	Неизпълнен
Мярка 3.5.2. Обогатяване на възможностите за изява на даровити деца и младежи		
3.5.2.1	Разширяване на клубната дейност и кръжочните занимания към културните институти.	Изпълнен/текущ
3.5.2.2	Организиране на различни форми за изява – прегледи на любителското творчество, фестивали, конкурси, изложби и др.	Изпълнен/текущ
Мярка 3.5.3. Обогатяване и реализация на общинския културен календар		
3.5.3.1	Обогатяване на изявите, насочени към интересите на местната общност – събори, панаири, фестивали и др.	Изпълнен/текущ
3.5.3.2	Обвързване на културния календар с нуждите на събитийния туризъм.	Изпълнен/текущ
3.5.3.3	Разработване и реализация на проекти, насочени към обогатяване на културния календар.	Неизпълнен
Мярка 3.5.4. Подкрепа и насърчаване на спортно-физическата активност на населението		
3.5.4.1	Промотиране на възможностите и ползите за хората от практикуването на спорт през свободното време.	Неизпълнен
3.5.4.2	Изработване и популяризиране на общински спортен календар.	Изпълнен/текущ

Източник: Справки от Община Разград, Годишни доклади на ОПР

В извод на представените данни и постигнати резултати се наблюдава напредък и по петте специфични цели на Приоритет 3. Основни мерки, в които е реализиран по-ограничен напредък са за подобряване на здравните услуги и за реализиране на проекти за социално предприемачество. Следва да се има предвид, че такава процедура за проекти неколккратно бе обявявана и отменяна от УО на ОПРЧР и проекти не са реализирани до 2016 г., но до 2020 г. се очаква да се реализират такива проекти от общината и местни заинтересовани предприятия. Изпълнението на 93% от мерките дава основание **техническото изпълнение на приоритета да се окачестви като отлично и най-добро за ОПР.**

Финансово изпълнение на Приоритет 3

Реализираният/ договорен финансов ресурс на изпълнените проекти с бенефициенти от община Разград по приоритета е представен в табличен вид. В таблицата не са включени проекти и дейности, които нямат финансово измерение или бенефициентът е разположен на друга територията. Статусът на проектите е посочен към 31.12.2016 г.

Таблица 18. Финансово изпълнение на Приоритет 3

№	Наименование на дейността/проекта	Източник на финансиране - програма	Бенефициент/ партньор	Период на изпълнение			Статус	Бюджет (в хил. лв.)
				14	15	16		
Общо Приоритет 3. Създаване на условия за развитие и пълноценно използване на човешкия ресурс								8 996
1	Проект „Актуализиране на образователния процес в Професионална техническа гимназия „Шандор Петъфи“ в сътрудничество с работодател в сферата на ИКТ“	ОПРЧР	ПТГ „Шандор Петъфи“	X	X		Изпълнен	136
2	Проект „Квалификация на педагогическите специалисти“	ОПРЧР	МОН, училища	X			Изпълнен	19
3	Организиране на обучения на директори и учители на ЦДГ	Общински бюджет	Община Разград	X	X		Изпълнен	23
4	Проект „Да направим училището привлекателно за младите хора“	ОПРЧР	МОН, училища	X			Изпълнен	191
5	Проект „Подобряване на качеството на образованието в средишните училища чрез въвеждане на целодневната организация на учебния процес“	ОПРЧР	МОН, училища	X			Изпълнен	552
6	Проект „Ограмотяване на възрастни „Нов шанс за успех“	ОПРЧР	МОН, училища	X			Изпълнен	52
7	Проект „Нова възможност за моето бъдеще“	ОПРЧР	МОН, училища	X			Изпълнен	18
8	Проект „Ученически практики“	ОПРЧР	МОН, училища		X		Изпълнен	114
9	Проект „Включващо обучение“	ОПРЧР	ОУ „Никола Икономов“	X	X		Изпълнен	50
10	Проект „Усмивки за всички деца“	ОПРЧР	СНЦ „Младежки форум 2001“; СОУ „Христо Ботев“	X			Изпълнен	28
11	Проект за намаляване на отпадането на учениците до 16-годишна възраст от етническите малцинства	АМАЛИПЕ	ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“ с. Ясеновец	X			Изпълнен	5
12	Схема „Училищен плод“	ДФЗ	Училища	X	X	X	Текущ	110
13	НП „С грижа за всеки ученик“	МОН	Училища	X	X	X	Изпълнен	91
14	НП „На училище без отсъствия“	МОН	Училища	X	X		Изпълнен	25
15	НП „За по-пълно обхващане на учениците в задължителната училищна възраст“	МОН	Училища	X			Изпълнен	39

Междинна оценка на Общински план за развитие на община Разград 2014-2020 г.

№	Наименование на дейността/проекта	Източник на финансиране - програма	Бенефициент/ партньор	Период на изпълнение			Статус	Бюджет (в хил. лв.)
				14	15	16		
16	НП „Ученически олимпиади и състезания“	МОН	Училища			X	Изпълнен	20
17	НП „Осигуряване на съвременна образователна среда“	МОН	Училища			X	Изпълнен	18
18	НП „Без свободен час в училище“	МОН	Училища			X	Изпълнен	5
19	НП „Достъпно и сигурно училище“	МОН	Училища			X	Изпълнен	28
20	НП „Информационни и комуникационни технологии“	МОН	Община Разград	X	X	X	Изпълнен	197
21	Проект „Твоят час“	ОПНОИР	Училища			X	Изпълнен	455
22	Проект „Да пораснем заедно“	ФМ на ЕИП	СПОФ „Читалища“; НЧ „Напредък 1901“ Разград и други		X		Изпълнен	6
23	Приобщаване на деца с противообществени прояви и превенция ползването на наркотични вещества от деца	Общински бюджет	Община Разград	X	X	X	Текущ	192
24	Подкрепа на талантиливи деца	Общински бюджет; Централен бюджет	Община Разград	X	X	X	Изпълнен	61
25	Подкрепа за центровете за подкрепа за личностно развитие	Централен бюджет	Община Разград	X	X	X	Изпълнен	129
26	Инициатива „Еко лято“	Общински бюджет	Община Разград	X	X	X	Изпълнен	12
27	Проект „Квалификационно обучение на шивачи“	ОПРЧР	ЕТ „Бети-Орва-Бедиха Неджибова“	X	X		Изпълнен	104
28	Проект „Активност, обучение и заетост“	ОПРЧР	Център за спешна медицинска помощ - Разград			X	Текущ	227
29	Проекти по процедури за ново работно място - 4 бр.	ОПРЧР	Бизнес организации	X	X	X	Текущ	478
30	Проект „Усъвършенстване на организацията на трудовата дейност и подобряване условията на труд в „Топлофикация - Разград“ ЕАД“	ОПРЧР	„Топлофикация – Разград“ ЕАД	X	X		Изпълнен	55
31	Изпълнение на национални програми, насърчителни	АЗ	АЗ и Община Разград	X	X	X	Изпълнен	1 020

Междинна оценка на Общински план за развитие на община Разград 2014-2020 г.

№	Наименование на дейността/проекта	Източник на финансиране - програма	Бенефициент/ партньор	Период на изпълнение			Статус	Бюджет (в хил. лв.)
				14	15	16		
	мерки и проекти за осигуряване на заетост							
32	Здравни медиатори	Общински бюджет	Община Разград	X	X	X	Изпълнен	160
33	Проект „Подкрепа за достоен живот“	ОПРЧР	АСП и Община Разград	X	X		Изпълнен	962
34	Проект „И аз имам семейство“	ОПРЧР	АСП и Община Разград		X		Изпълнен	196
35	Проект „Приеми ме 2015“	ОПРЧР	АСП и Община Разград		X	X	Текущ	304
36	Проект „Нови възможности за грижа“	ОПРЧР	АСП и Община Разград		X	X	Изпълнен	263
37	Проект „Създаване на център към Домашен социален патронаж гр. Разград за почасово предоставяне на услуги за социално включване“	ОПРЧР	Община Разград			X	Текущ	499
38	Проект „Превенция на социалното изключване и намаляване на бедността сред децата в община Разград“	ОПРЧР	Община Разград			X	Текущ	589
39	Проект „Осигуряване на сигурна и стабилна среда за деца и младежи с увреждания в община Разград, чрез предоставяне на социални услуги от резидентен тип“	ОПРЧР	Община Разград	X	X		Изпълнен	344
40	Проект „Създаване на Ресурсен център за социални услуги за деца и семейства в Област Разград“	Българо-Швейцарска програма за сътрудничество	СНЦ „ЖАНЕТА“ гр. Разград	X			Изпълнен	40
41	Проекти за обществена трапезария - 3 бр.	Фонд „Социална закрила“	Община Разград		X	X	Изпълнен	24
42	Проекти за осигуряване на топъл обяд в община Разград - 2 бр.	ОПХ	Община Разград		X	X	Текущ	135
43	Изпълнение на дейности от Културния календар за организиране на културни събития	Общински бюджет	Община Разград	X	X	X	Изпълнен	540
44	Изпълнение на дейности от Спортния календар за организиране на спортни събития	Общински бюджет	Община Разград	X	X	X	Изпълнен	448

№	Наименование на дейността/проекта	Източник на финансиране - програма	Бенефициент/ партньор	Период на изпълнение			Статус	Бюджет (в хил. лв.)
				14	15	16		
45	Изпълнение на проекти по програми на Министерство на младежта и спорта – „Спорт за децата в свободното време“, „Спорт за деца и младежи с увреждания и деца в риск“, „Спорт за деца в детските градини“	Централен бюджет	Спортни клубове	X	X	X	Изпълнен	32

Източник: ИСУН (<http://umispublic.government.bg/>), ИСУН 2020 (<http://2020.efunds.bg/>), Справка Проекти на ПРСР (<http://dfz.bg/bg/programa-za-razvitie-na-selskite-raioni/-2007---2013/> и <http://dfz.bg/bg/prsr-2014-2020/prsr--2014-2020-pulic/>), Справка с други проекти на Община Разград

Общото финансово изпълнение на приоритета в относителен дял от планираното до 2016 г. е **32%**. При същия темп на изпълнение до 2020 г. биха се достигнали 64-70% от направените прогнози за 28 045 хил. лв. По тази причина финансовото изпълнение на приоритета може да се окаже като много добро. Общият бюджет за изпълнението на приоритета от изпълнението на целия Общински план за развитие е равен на **5%**.

4. Резултати от изпълнението на Приоритет 4

Приоритет 4. „Укрепване на институционалната среда в услуга на гражданите и бизнеса“ е насочен към осигуряване на оптимална институционална среда и предоставяне на ефективни публични услуги, като необходими условия за благоприятна бизнес-среда и икономически растеж. Като водещи фактори за конкурентоспособност и растеж, върху които са фокусирани политиките, са изведени електронното правителство, откритото управление, оптимизираната работа, добре подготвената администрация, междуинституционалното, междуобщинското и международното сътрудничество, както и гражданското участие.

Изпълнението се осъществява чрез 3 специфични цели.

В резюме по-долу са представени постигнатите първоначални резултати от изпълнените проекти и инициативи по мерки и специфични цели.

Изпълнение на Специфична цел 4.1. Развитие на междуинституционалното и междуобщинското сътрудничество

По *Мярка 4.1.1. „Подобряване възможностите на местното самоуправление чрез ефективно междуобщинско сътрудничество“* е реализиран съвместния проект между общините Разград, Исперих и Попово, финансиран по ОП „Регионално развитие” - „Исперих-Разград-Попово: Път на древни култури и традиции”. Реализирани са съвместни инициативи с партньорските и други градове от ЕС (в т.ч. посещения за обмяна на опит и добри практики, участие в чествания, съвместни инициативи и др.)

По *Мярка 4.1.2. „Въвеждане на комплексно административно обслужване в сътрудничество със структурите на държавното управление“* Община Разград участва в проекти на Администрацията на Министерски съвет „Интегрирана информационна система

на държавната администрация – гаранция за прозрачност и ефективност“ с основната цел осигуряване на публичност, наблюдение и контрол върху организацията и дейността на държавната администрация за постигане на ефективност в нейната работа и „Подобряване на управлението на човешките ресурси чрез усъвършенстване на Единна информационна система за управление на човешките ресурси в държавната администрация - предпоставка за ефективна администрация“, целящ цялостно подобряване на политиката по управление на човешките ресурси в държавната администрация. В рамките на втория проект в общинската администрация е внедрена Единна информационна система за управление на човешките ресурси в държавната администрация, неразривно свързана с Интегрираната информационна система на държавната администрация и е обучен служител за работа с нея. В изпълнение на Стратегията за развитие на държавната администрация 2014-2020, Община Разград е една от 48-те администрации, избрана от Института по публична администрация за пилотно въвеждане на модела CAF - средство за цялостно управление на качеството, разработен специално за публичния сектор.

Изпълнение на Специфична цел 4.2: Развитие на административния капацитет и повишаване качеството на публичните услуги

По Мярка 4.2.1 „Повишаване квалификацията на служителите от общинската администрация за ефективно управление и качествени услуги“ периодично се извършват обучения на служителите в общинската администрация в областта на подобряване качеството на социалните услуги, интервенция при работа с деца и възрастни, рисково поведение при юношите, безопасност и здраве при работа, програмни продукти като ActWare, правни аспекти на административната дейност, регионално развитие, управление на строителните отпадъци и др.

Изпълнен е *проект „Повишаване на капацитета на служителите на Община Разград за по- качествено предоставяне на услуги на гражданите и бизнеса“*, а в момента се изпълнява проект *„Подобряване на административния капацитет на Община Разград за изпълнение на приоритетна ос 1 „Устойчиво и интегрирано градско развитие“ на ОПРР 2014-2020 г“*, които проекти подобряват административния капацитет.

Изпълнение на Специфична цел 4.3: Международно сътрудничество и разширяване участието на гражданското общество в подкрепа на местното развитие

По Мярка 4.3.1. „Разширяване на мрежата за партньорство“ и Мярка 4.3.2 „Сътрудничество и партньорство с граждански организации и сдружения на регионално, национално и международно ниво“ са реализирани съвместни инициативи с побратимените на Разград градове и развитие на международните връзки и сътрудничество.

Техническо изпълнение на Програмата за реализация на Приоритет 4

В табличен вид са представени заложените проекти в Програмата за реализация, като проектите са с посочен статус - изпълнен/текущ или неизпълнен. Налични са предимно „меки“ проекти.

Таблица 19. Техническо изпълнение на Приоритет 4

№	Наименование	Статус изпълнение
Приоритет 4. Укрепване на институционалната среда в услуга на гражданите и бизнеса		
Специфична цел 4.1. Развитие на междуинституционалното и междуобщинското сътрудничество		
Мярка 4.1.1. Подобряване на възможностите на местното самоуправление чрез ефективно междуобщинско сътрудничество		
4.1.1.1	Разработване на съвместни проектни инициативи с други общини.	Изпълнен/текущ
4.1.1.2	Създаване на сдружения за междуобщинско сътрудничество за предоставяне на публични услуги.	Изпълнен/текущ
Мярка 4.1.2. Въвеждане на комплексно административно обслужване в сътрудничество със структурите на държавното управление		
4.1.2.1	Дейности по изпълнение на стратегията „Електронно правителство“ на Р. България.	Изпълнен/текущ
Специфична цел 4.2. Развитие на административния капацитет и повишаване качеството на публичните услуги		
Мярка 4.2.1. Повишаване квалификацията на служителите от общинската администрация за ефективно управление и качествени услуги		
4.2.1.1	Проект „Повишаване квалификацията на служителите на община Разград за по-качествено предоставяне на услуги на гражданите и бизнеса“.	Изпълнен/текущ
4.2.1.2	Повишаване административния капацитет за разработване и управление на проекти с обществена значимост чрез обучителни и квалификационни програми.	Изпълнен/текущ
Специфична цел 4.3. Международно сътрудничество и разширяване участието на гражданското общество в подкрепа на местното развитие		
Мярка 4.3.1. Разширяване на мрежата за партньорство		
4.3.1.1	Разширяване сътрудничеството с побратимените градове, чрез реализация на съвместни проекти.	Изпълнен/текущ
4.3.1.2	Иниципиране на нови партньорски връзки с градове и общини от ЕС.	Неизпълнен
4.3.1.3	Реализиране на съвместни бизнес инициативи между побратимените и партньорски градове.	Неизпълнен
Мярка 4.3.2. Сътрудничество и партньорство с граждански организации и сдружения на регионално, национално и международно ниво		
4.3.2.1	Сътрудничество и реализация на съвместни проекти и инициативи с НСОБЕ.	Изпълнен/текущ
4.3.2.2	Участие и сътрудничество с регионалните и международни сдружения – „Култура и туризъм на българския Североизток“, ЦИОФФ и др.	Изпълнен/текущ
4.3.2.3	Иниципиране създаването на нови сдружения междурегионално и международно ниво за решаване на общи проблеми и потребности.	Изпълнен/текущ

Източник: Справки от Община Разград, Годишни доклади на ОПР

Изпълнението на 80% от мерките дава основание **техническото изпълнение на приоритета да се окачестви като отлично**. В периода до 2020 г. следва да се насочат усилията за постигане и на дейностите, по които няма изпълнение - инициране на нови партньорски връзки с градове и общини от ЕС и реализиране на съвместни бизнес инициативи между побратимените и партньорски градове.

Финансово изпълнение на Приоритет 4

Реализираният/ договорен финансов ресурс на изпълнените проекти с бенефициенти от община Разград по приоритета е представен в табличен вид. В таблицата не са включени проекти и дейности, които нямат финансово измерение или бенефициентът е разположен на друга територия. Статусът на проектите е посочен към 31.12.2016 г.

Таблица 20. Финансово изпълнение на Приоритет 4

№	Наименование на дейността/проекта	Източник на финансиране - програма	Бенефициент/ партньор	Период на изпълнение			Статус	Бюджет (в хил. лв.)
				14	15	16		
Общо Приоритет 4. Укрепване на институционалната среда в услуга на гражданите и бизнеса								547
1	Модернизация на техническото оборудване в администрацията за по-добро административни обслужване	Общински бюджет	Община Разград	X	X	X	Изпълнен	323
2	Повишаване квалификацията на служителите от общинската администрация за ефективно управление и качествени услуги	Общински бюджет	Община Разград	X	X	X	Изпълнен	23
3	Реализиране на съвместни инициативи с партньорските и други градове от ЕС (в т.ч. посещения за обмяна на опит и добри практики, участие в чествания, съвместни инициативи и др.	Общински бюджет	Община Разград	X	X	X	Изпълнен	17
4	Проект „Повишаване на капацитета на служителите на Община Разград за по-качествено предоставяне на услуги на гражданите и бизнеса“	ОПАК	Община Разград	X			Изпълнен	78
5	Проект „Подобряване на административния капацитет на Община Разград за изпълнение на приоритетна ос 1 „Устойчиво и интегрирано градско развитие“ на ОПРР 2014-2020 г.“	ОПРР	Община Разград			X	Текущ	106

Източник: ИСУН (<http://umispublic.government.bg/>), ИСУН 2020 (<http://2020.eufunds.bg/>), Справка с други проекти на Община Разград, Бюджет на Община Разград: капиталови разходи за 2014, 2015 и 2016 г.

Общото финансово изпълнение на приоритета в относителен дял от планираното до 2016 г. е **11%**. Това означава, че при същия темп на изпълнение до 2020 г. биха се достигнали 22-25% от заложените **5 000 хил. лв.** По тази причина финансовото изпълнение на приоритета може да се окаже като умерено. Общият бюджет на изпълнението на приоритета е сравнително незначителен – по-малък от **1%** от изпълнението на целия Общински план за развитие. Изпълнените проекти са на сравнително ниска финансова стойност, която не покрива заложения бюджет, но пък в същото време са изпълнени или се изпълняват 80% от мерките по приоритета. Основен проблем е, че техническото изпълнение трудно може да се отчете с финансов ресурс, тъй като голяма част от заложените дейности представляват административни мерки. В тази връзка може да се направи извод, че е завишена финансовата прогноза.

IV. ОЦЕНКА НА СТЕПЕНТА НА ПОСТИГАНЕ НА СЪОТВЕТНИТЕ ЦЕЛИ

Степента на постигане на целите и приоритетите на ОПР е оценена на база дефинираната система от индикатори на плана. Този метод, заедно с оценката на финансовото и техническо изпълнение от гледна точка на постигнати резултати (предходна точка) и ефективност и ефикасност (следваща точка), осигуряват прецизна обосновка до каква степен са изпълнени целите и приоритетите в общинското развитие.

В тази връзка са изпълнени следните стъпки:

1/ проследени са актуалните стойности на всички индикатори за измерване на целите и приоритетите от ОПР;

2/ сравнени са реалните с междинните и целеви стойности на индикаторите.

Системата от индикатори на ОПР Разград позволи най-оптимално изследване, тъй като са планирани и индикатори с междинна стойност. По този начин може да се оцени степента на постигане на междинната и/или крайната целева стойност.

Таблица 21. Матрица на индикаторите за въздействие

№	Индикатор за въздействие	Мерна единица	Реална стойност		Планирана стойност	
			Базова 2013 г.	Междинна 2016г.	Междинна 2017 г.	Целева 2020 г.
Стратегическа цел 1. Икономически растеж, основан на знание и иновации						
1	Произведена продукция от промишлени предприятия	млн. лв.	НП	588*	540	560
2	Реализирани иновационни проекти	брой	0	2	4	8
Стратегическа цел 2. Балансирано и устойчиво развитие на територията и населените места						
3	Разходи за дълготрайни материални активи с екологично предназначение на човек от населението	лева	НП	7,7	150	300
4	Дял от населението с подобрена жизнена среда на обитаване	% от общия брой жители	НП	-	20	40
Стратегическа цел 3. Осигуряване на равни възможности за качествено образование, устойчива заетост, здравеопазване, богат културен живот и личностна изява						
5	Намаляване нивото на безработица	% намаление	НП	1,94	0.8	2.0

Със * е означено, че стойността на индикатора е към 2015 г.

Източник: ИСУН и ИСУН 2020, Справка Национален статистически институт, 2017; Справка ВиК, 2017 г., Справка Община Разград, Справка Дирекция „Бюро по труда“

Междинните стойности на индикаторите за въздействие по отношение на **Стратегическа цел 1. „Икономически растеж, основан на знание и иновации“** са постигнати, като междинната стойност за „Произведена продукция от промишлени

предприятия“ е постигната дори на по-висока степен от планираната за 2020 г. Реализираните иновационни проекти до този момент са по-малко от планираните, но процедурите по ОПИК за иновациите бяха открити и договорени сравнително късно и до 2016 г. няма реализирани такива проекти, очаква се до 2020 г. индикаторът да бъде постигнат.

Индикаторите за въздействие по отношение на **Стратегическа цел 2. „Балансирано и устойчиво развитие на територията и населените места“** са трудно измерими. Възможно е да се преосмислят в една актуализация на плана с оглед на по-лесното им отчитане и изясняване на понятието „Дял от населението с подобрена жизнена среда на обитаване“.

Индикаторът за въздействие по отношение на **Стратегическа цел 3. „Осигуряване на равни възможности за качествено образование, устойчива заетост, здравеопазване, богат културен живот и личностна изява“** е надминал заложената междинна стойност за 2017 г. и почти достига целта за 2020 г. Безработицата е намаляла почти с 2%, но е важно тя да се задържи ниска благодарение на добре работеща икономика, а не само на програмите за заетост, които работят в момента.

Таблица 22. Матрица на индикаторите за резултат

№	Индикатор за резултат	Мерна единица	Реална стойност		Планирана стойност	
			Базова 2013 г.	Междинна 2016 г.	Междинна 2017 г.	Целева 2020 г.
Приоритет 1: Повишаване на конкурентоспособността на общинската икономика						
Специфична цел 1.1. Подкрепа за създаването и развитието на малки и средни предприятия						
1	Действащи предприятия	брой	2 320	2 246*	2 350	2 400
2	Нетни приходи от продажби	хил. лв.	НП	1 558 626*	1 156 000	1 250 000
Специфична цел 1.2. Развитието на ключови за региона производства, двигател на общинската икономика						
1	Размер на вложените инвестиции.	хил.лв.	НП	34 282	30 000	40 000
Специфична цел 1.3. Насърчаване на селскостопанското производство и ефективното използване на горскостопанските ресурси						
1	Обработваема земя от общата земеделска площ	%	84	80	87	90
2	Размер на инвестициите в горскостопанския сектор	хил.лв.	НП	70	1 500	2 500
Специфична цел 1.4. Развитие на туризма като част от общинската икономика						
1	Брой посещения на обектите на културното и историческото наследство и природните обекти	брой	20 300	45 916	30 000	40 000
2	Леглова база	брой	399	466	480	700
Приоритет 2: Устойчиво интегрирано териториално развитие						
Специфична цел 2.1. Подобряване плановата осигуреност и проектно обезпечаване на инвестиционни инициативи						

№	Индикатор за резултат	Мерна единица	Реална стойност		Планирана стойност	
			Базова 2013 г.	Междинна 2016 г.	Междинна 2017 г.	Целева 2020 г.
1	Изготвени инвестиционни проекти	брой	НП	13	12	28
Специфична цел 2.2. Интегрирано развитие на гр. Разград						
1	Подобрена градска среда	хил. кв. метра	НП	58	200	400
2	Ремонтирани и новоизградени улични мрежи	км.	НП	19 000	17 000	34 700
3	Ремонтирана и обновена материално-техническа база с мерки за енергийна ефективност на сгради с обществено предназначение	брой	НП	1	15	30
Специфична цел 2.3. Доизграждане и развитие на техническата инфраструктура за засилване на икономическото и социално-териториално сближаване на територията на общината						
1	Реконструкция и рехабилитация на общинската пътна мрежа	км.	НП	5	20	40
2	Домакинства с достъп до канализации за отпадни води	брой	13 500	13 500	14 600	19 000
Специфична цел 2.4. Подобряване качеството на живот на населението чрез осигуряване на благоприятна околна среда и опазване на природата						
1	Пречистени отпадни води	хил.куб.м	2 500	2 500	2 700	2 940
2	Процент на рециклирани и оползотворени отпадъци	%	НП	0	20	50
3	Изградени мощности от възобновяеми енергийни източници	киловат	НП	0	500	5 500
Приоритет 3: Създаване на условия за развитие и пълноценно използване на човешкия ресурс						
Специфична цел 3.1. Подобряване достъпа до качествено образование и повишаване образователното ниво на населението						
1	Отпаднали ученици	брой	32	31	20	10
Специфична цел 3.2. Нарастване делът на заетостта, свързан с целенасочено използване на знанията и уменията						
1	Включени в заетост лица след преминато обучение за професионална квалификация	брой	253	400	400	500
Специфична цел 3.3. Подобряване на качеството и осигуряване на равен достъп до здравни услуги на населението						
1	Брой население на 1 лекар	брой	525	245*	400	300
2	Брой население на 1 дентален лекар	брой	1 507	1 071*	1 300	1 100
Специфична цел 3.4. Подобряване качеството на социални услуги и развитие на услуги в общността за превенция на социалното изключване и изолацията						
1	Разкрити алтернативни социални услуги	брой	6	7	11	15

№	Индикатор за резултат	Мерна единица	Реална стойност		Планирана стойност	
			Базова 2013 г.	Междинна 2016 г.	Междинна 2017 г.	Целева 2020 г.
2	Обслужени потребители на социални услуги	брой	856	1 107	895	1 000
Специфична цел 3.5. Съхраняване на културната идентичност и създаване на условия за богат културен живот, спорт и свободно време						
1	Организиране на различни форми за изява – прегледи на любителското творчество, фестивали, конкурси, изложби и др.	брой	10	35	18	26
2	Активно спортуващи лица	брой	600	740	800	1 000
Приоритет 4: Укрепване на институционалната среда в услуга на гражданите и бизнеса						
Специфична цел 4.1. Развитие на междуинституционалното и междуобщинското сътрудничество						
1	Стойност на реализирани съвместни проекти	хил.лв.	НП	483	700	800
Специфична цел 4.2. Развитие на административния капацитет и повишаване качеството на публичните услуги						
1	Общински служители с висше образование	%	59	60	68	75
2	Изпълнени проекти по оперативни програми от Община Разград	брой	39	51	70	100
Специфична цел 4.3. Международно сътрудничество и разширяване участието на гражданското общество в подкрепа на местното развитие						
1	Реализирани инициативи с побратимени градове	брой	НП	10	4	8
2	Участие и сътрудничество с регионалните и международни сдружения	брой	НП	4	7	12

Със * е означено, че стойността на индикатора е към 2015 г.

Източник: ИСУН и ИСУН 2020, Справка ПРСР, Справка Национален статистически институт, 2017; Справка ВиК, 2017 г., Справка Община Разград, Справка Дирекция „Бюро по труда“

Индикаторите за резултат по отношение на **Приоритет 1: „Повишаване на конкурентоспособността на общинската икономика“** показват значителен напредък. Изпълнените дейности постигат междинната стойност в голямата си част. Индикаторът „нетни приходи от продажби в нефинансовите предприятия“ надминава целевата за 2017 г. междинна стойност и е реализирана при по-малък брой на предприятията. В общината се наблюдава намаляване на броя на предприятията при повишаване на рентабилността на тези, които остават на пазара и тяхната по-добра ефективност и конкурентоспособност. Индикаторът „леглова база“ е със значително нарастване, но не достига междинната стойност. Индикаторите по **Специфична цел 1.3. „Насърчаване на селскостопанското производство**

и ефективно използване на горскостопанските ресурси“ са със значително по-слабо изпълнение от планираното.

Индикаторите за резултат по отношение на **Приоритет 2: „Устойчиво интегрирано териториално развитие“** показват ограничен напредък предимно по индикатор „ремонтирани и новоизградени улични мрежи“. Останалите индикатори не показват развитие и не достигат заложените цели. Това подкрепя изводите направени в предходната точка „Оценка на първоначалните резултати от изпълнението“, че планирането на този приоритет е силно завишено. Освен това голямо забавяне от страна на УО на ОПРР при одобряване на Инвестиционната програма на общината и тромавите процедури по обществените поръчки бавят реалното изпълнение на малкото подготвени и одобрени за изпълнение проекти – за градска среда и образователна инфраструктура.

По-голямата част от индикаторите за резултат по отношение на **Приоритет 3. „Създаване на условия за развитие и пълноценно използване на човешкия ресурс“** са постигнали междинните си стойности, а индикаторите „брой население на 1 лекар“, „брой население на 1 дентален лекар“, „обслужени потребители на социални услуги“ и „организиране на различни форми за изява – прегледи на любителското творчество, фестивали, конкурси, изложби и др.“ са надхвърлили и заложените целеви стойности за 2020 г. Остава важно да продължава да се работи по въпроса за отпадането на ученици от образователната система, който индикатор е почти на същото ниво от базовата си стойност от 2013 г. Важно е също така да се запази заетостта на лицата, започнали работа след преминати обучения за професионална квалификация.

Индикаторите за резултат по отношение на **Приоритет 4: „Укрепване на институционалната среда в услуга на гражданите и бизнеса“** показват ограничен напредък, като само индикаторът „реализирани инициативи с побратимени градове“ е изпълнил заложената междинна стойност и дори е надхвърлил целевата стойност за 2020 г.

В обобщение, индикаторите за въздействие и резултат отбелязват значително изпълнение за Стратегическа цел 1 и Приоритет 1, ограничено изпълнение за Стратегическа цел 2 и Приоритет 2 и сравнително добро изпълнение на Стратегическа цел 3 с Приоритети 3 и 4.

На фона на описаното финансовото и техническо изпълнение на приоритетите на ОПР Разград 2014-2020 г. може да се направи извод, че най-голям напредък се отбелязва по Стратегическа цел 1 и Приоритет 1 за икономическо развитие - както в техническо и финансово изпълнение, така и по отношение на системата от индикатори.

Следва да се има предвид, че при голяма част от проектите са постигнати допълнителни резултати, които не са обхванати от системата за индикатори и това е показано в точката „Оценка на първоначалните резултати от изпълнението“.

За оценка изпълнението на ОПР 2014-2020 г. бе направено и анкетно проучване, резултатите на което са представни в **Приложение №1**.

V. ОЦЕНКА НА ЕФЕКТИВНОСТТА И ЕФИКАСНОСТТА НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ РЕСУРСИ

Оценката на ефективността и ефикасността на използваните ресурси отговаря основно на два въпроса: доколко използваните ресурси са довели до очакваните резултати (доколко са постигнати целите и приоритетите) – **ефективност** и доколко начинът за изпълнение на ОПР се основава на добро управление на ресурсите – **ефикасност**.

Ефективността е разгледана от гледна точка на финансовото и техническо изпълнение на ОПР. За оценката на финансовото изпълнение е използвано сравнение между използваните финансови ресурси за изпълнените/договорени проекти и прогнозната стойност на бюджета по приоритети от Индикативната финансова таблица на плана.

За оценката на техническото изпълнение е използвано сравнение между планираните и изпълнени мерки от Програмата за реализация.

Ефективността в изпълнението на ОПР се различава в зависимост от възможните нива за нейната преценка:

1/ На ниво „общо изпълнение на ОПР“ спрямо общата финансовата цел за 2020 г.;

2/ На ниво „приоритети“ спрямо финансовите цели по приоритети. Така могат да се определят няколко групи приоритети – с висока и с по-ограничена ефективност.

Високата активност в разработването на проекти от страна на общинската администрация дава перспективи за ефективно развитие в различните сфери до края на програмния период. Този индикатор разкрива успешното използване и насочване на различни източници на финансиране от страна на администрацията – основен фактор за **ефикасност в изпълнението на ОПР**, която ще бъде разгледана и във връзка с начина за използване на достъпните финансови ресурси. Ще бъде направена оценка на това каква част от изпълнените дейности е постигната с общинския бюджет и каква част от централния бюджет, фондове на ЕС, частни инвестиции и други източници. За целите на сравнението са използвани финансовите данни от Индикативната таблица за периода 2014-2020 г.

Ефикасността в използваните ресурси е оценена и чрез преглед на организацията за изпълнение на плана. Изследвани са управлението, мониторинга и наблюдението на Общинския план за развитие и предприетите мерки за осигуряване на информация, публичност и партньорство на ОПР на община Разград, както и срещнатите проблеми и резултати от проведени оценки при изпълнението на ОПР.

1. Финансова ефективност и ефикасност

Разделът „Оценка на първоначалните резултати от изпълнението“ разкри типовете изпълнени проекти и инициативи като обща картина на резултатите от изпълнението на ОПР.

В следващата таблица е представен количествен анализ, при който единичните стойности на систематизираните проекти и инициативи са обобщени в общо финансово изпълнение на ОПР. Получените стойности и тяхното съпоставяне с **Индикативната финансова таблица от Общинския план за развитие** позволява да се направи количествена оценка за степента на изпълнение на приоритетите – процентът финансово изпълнение се

използва като индикатор за степента на реализация на плана и е основна отправна точка за измерването на ефективността на използваните ресурси.

Методиката на работа включва следните стъпки:

1. разпределение на бюджета на даден проект според наличната информация за дяловете на различните финансови източници – Общински бюджет, Централен бюджет, Фондове на ЕС, Други източници (например Финансов механизъм на Европейското икономическо пространство), средства на частните фирми;
2. сумиране на общите стойности за всички изпълнени проекти;
3. разпределение на общата сума по приоритети;
4. разпределение на сумата по източници на финансиране.

Таблица 23. Степен на финансово изпълнение на приоритетите на ОПР на община Разград към 31.12.2016 г.

Приоритети	Междинна оценка 2014-2016 г. (в хил. лв.)	Бюджет ОПР (в хил. лв.)	% Изпълнен ие от ОПР
Приоритет 1. Повишаване на конкурентоспособността на общинската икономика	121 485	120 491	101%
Приоритет 2. Устойчиво интегрирано териториално развитие	45 694	348 370	13%
Приоритет 3. Създаване на условия за развитие и пълноценно използване на човешкия ресурс	8 996	28 045	32%
Приоритет 4. Укрепване на институционалната среда в услуга на гражданите и бизнеса	547	5 000	11%
ОБЩО	176 722	501 906	35%

Източник: Собствени изчисления

Общата финансова реализация достига **176 722 хил. лв.** Тази стойност не може да се отнесе към финансова цел за 2016 г., тъй като в ОПР и Програмата за реализация не се съдържа финансов разчет по години и приоритети. Поради тези характеристики може да се изчисли единствено степен на общо изпълнение спрямо индикативната финансова цел за 2020 година.

Сборната стойност на проектите през първите три години от действието на ОПР достига **35%** равнище спрямо целта за 2020 г. В случай че допуснем, че заложеният финансов ресурс следва да се разходва по равно за седемте години на плана, тогава би следвало до 2016 г. да са достигнати 3/7 или приблизително **43%** от изпълнението на плана. Според този индикатор Общинският план за развитие е сравнително изпълнен спрямо направените прогнози. Финансовото изпълнение може да се окачестви като много добро.

Резултатите от количествения анализ по приоритети показват разликите във финансовото изпълнение и приноса към общото изпълнение на ОПР. По този начин са определени и дисбалансите в изпълнението на отделните приоритетни области.

Напредъкът в общото изпълнение се дължи предимно на изпълнението на **Приоритет 1** към **Стратегическа цел 1** за икономически растеж, основан на знание и иновации, по който са осъществени проекти по всички специфични цели и който тласка изпълнението на ОПР. Финансовото му изпълнение е **101%** и надминава междинната цел от **43%**. Финансовото

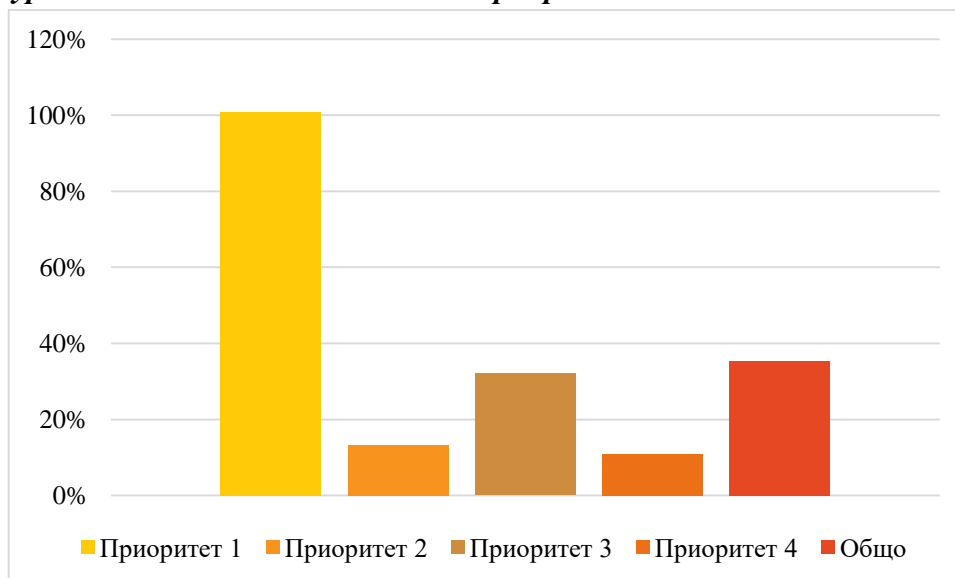
изпълнение на приоритета показва, че той вече е надминал **100%** изпълнение, което се очертава като отличен напредък.

Резултатите за **Приоритет 2** към **Стратегическа цел 2** за балансирано и устойчиво развитие на територията и населените места показват слабо финансово изпълнение и не се очаква да постигнат заложените цели за 2020 г., които са силно завишени.

Резултатите по **Приоритети 3 и 4**, които допринасят за постигане на **Стратегическа цел 3** за осигуряване на равни възможности за качествено образование, устойчива заетост, здравеопазване, богат културен живот и личностна изява, показват много добро изпълнение за **Приоритет 3 – 32%** и умерено за **Приоритет 4 - 11%** от целия планиран бюджет до 2020 г. За тези приоритети също е малко вероятно да се изпълнят заложените финансови цели, но с гледна точка на по-близката обща стойност до целевата на бюджета по **Приоритет 3**, той е по-вероятно да се изпълни до 2020 г.

Визуализация на относителното финансово изпълнение на ОПР спрямо заложените цели е представено по-долу:

Фигура 4. Финансово изпълнение на приоритети от ОПР 2014-2020 г. до 2016 г. в %

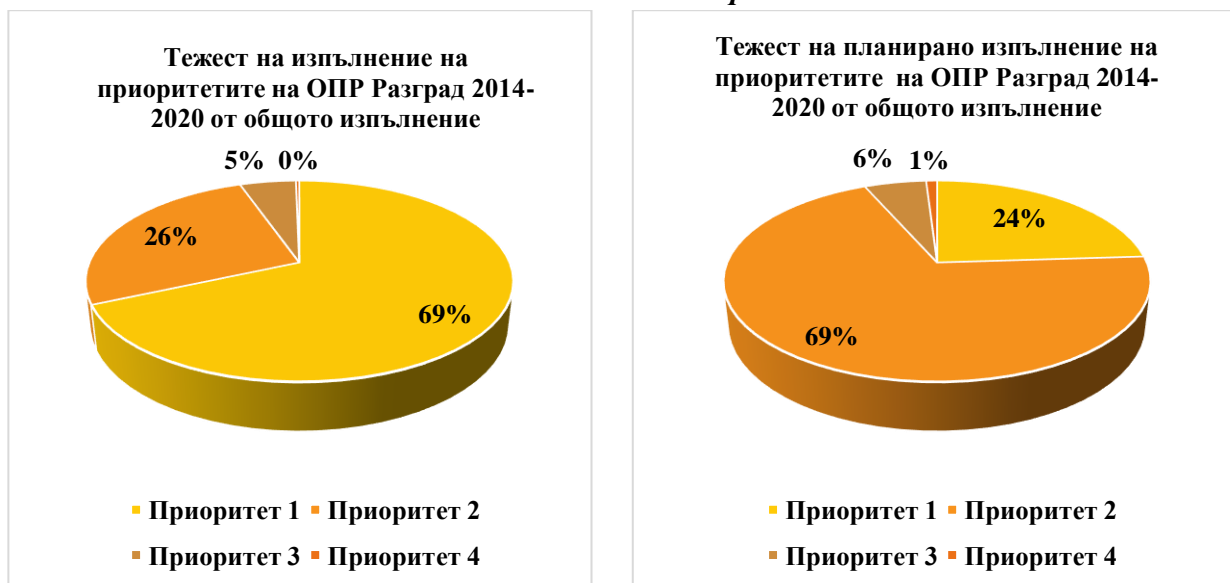
Източник: Собствени изчисления

В обобщение, по всички приоритети е регистриран напредък, който все още не достига поставените финансови цели, но зад този привлечен финансов ресурс се крият много положителни резултати. Най-вече се проследява тенденция към развитието на туризма, който се очертава като основна приоритетна област за инвестиции. Постигнатото финансово изпълнение не би било възможно без успешната проектна активност на Община Разград и бизнеса в общината, които са успели да договорят и изпълнят значителен брой проекти.

Анализът на изразходваните ресурси продължава с **обобщение на тежестта на планираното и отчетеното изразходване на средства в изпълнение на приоритетите**. Това е още един показател за измерване на **ефикасността**.

На фигурата по-долу е визуализирана информацията за вложения финансов ресурс по приоритети на ОПР до 2016 г. и е направена съпоставка с планираното за периода.

Фигура 5. Съпоставка на финансовото изпълнение на приоритетите от ОПР 2014-2020 г. до 2016 г. с планираното

Източник: Собствени изчисления

ОПР залага най-голяма тежест за изпълнение на инфраструктурни проекти в рамките на **Приоритет 2**, което не е спазено при реалното изпълнение на плана. Първи по финансово изпълнение с **69%** от ОПР е **Приоритет 1** за икономическо развитие. На второ място е договореният и изпълнен бюджет по **Приоритет 2** с **26%** от ОПР при планирани **69%**. На следващо място е договореният бюджет по **Приоритет 3** с **5%** от ОПР, който сравнително запазва планираната трета позиция с **6%**, а на четвърто място остава акумулираният ресурс по **Приоритет 4** – **0,31%**, който е сравнително изпълнил прогнозата от **1%**.

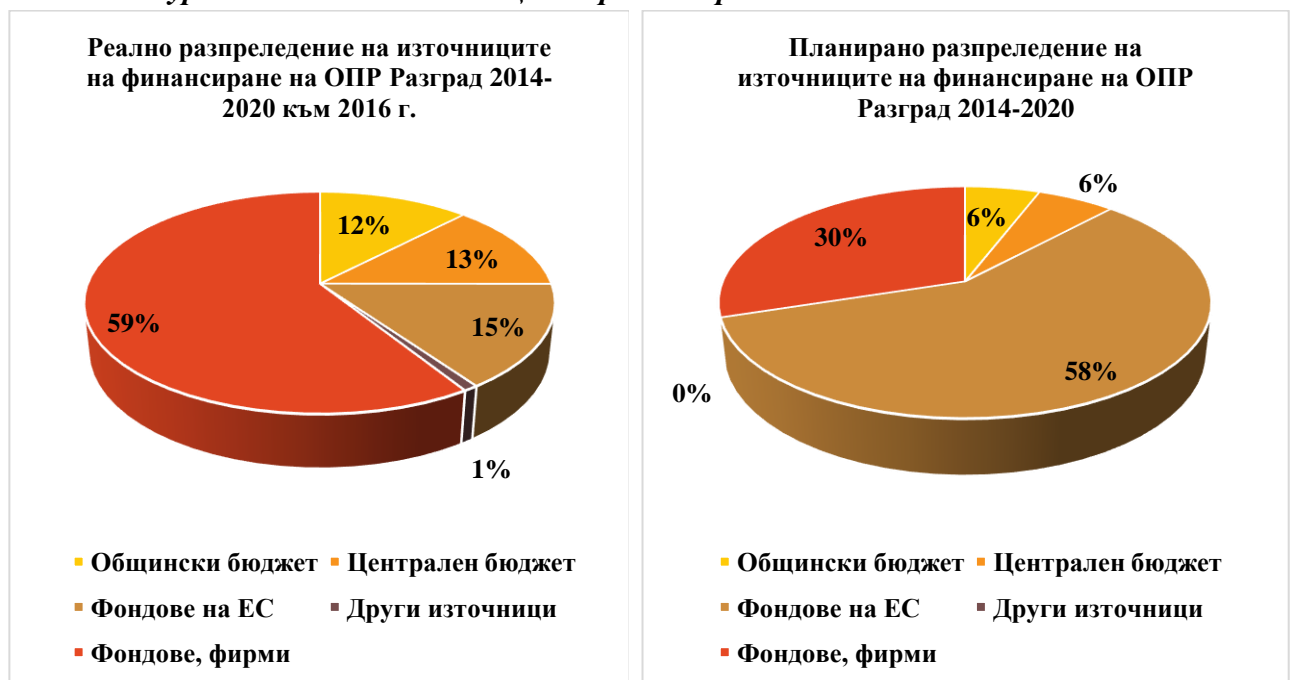
Разпределението на изразходваните ресурси по източници на финансиране показва ефикасното комбиниране на различни форми на финансиране от страна на Община Разград. През отчетния период са осигурени средства от следните източници:

1. собствени средства от общинския бюджет;
2. централен бюджет, вкл. целеви субсидии по капиталовите програми и национално съфинансиране на проекти по оперативните програми;
3. фондове на ЕС;
4. други външни източници на финансиране;
5. частно финансиране, вкл. собствено съфинансиране на проекти по оперативните програми.

Основните източници на финансиране на ОПР 2014-2020 са средствата от Частните фондове и фирми, възлизащи на **104 736 хил. лв.**, които освен собствени производствени инвестиции, съфинансират спечелените от Европейския съюз проекти. На второ място са средствата от Фондовете на Европейския съюз с **26 931 хил. лв.** На трето място са акумулираните средства от Централния бюджет, който освен пряко финансиране на дейности на общината, съфинансират и проектите на Европейския съюз, като общата стойност на ресурса от ЦБ възлиза на **23 017 хил. лв.** На четвърто място са средствата от Общинския бюджет – **20 493 хил. лв.** Отчетени са и други източници на финансиране на стойност **1 544 хил. лв.**

Графично основните източници на финансиране за периода 2014-2016 г. са представени по-долу.

Фигура 6. Основни източници на финансиране на ОПР 2014-2020 за 2016 г.

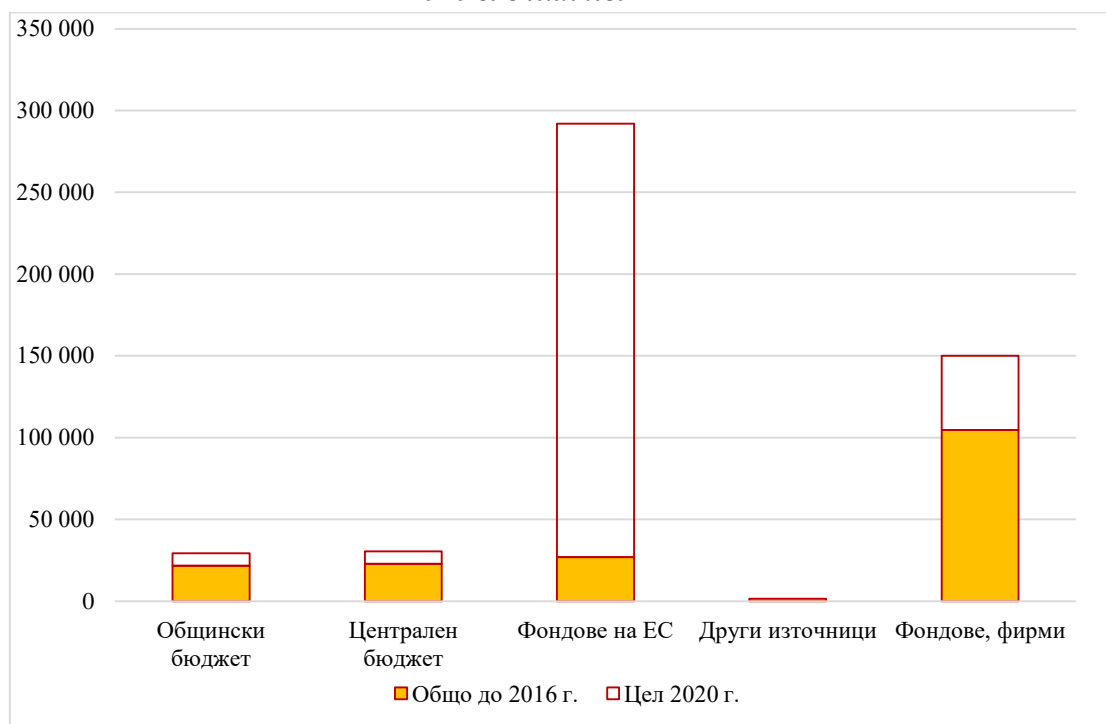
Източник: Собствени изчисления

От графиката може да се направи извод, че средствата от Фондовете на Европейския съюз не са основополагащи за развитието на общината и изпълнението на плана. Размерът им е **15%** от изпълнението на ОПР при планиран най-голям дял от **58%**, т.е. прогнозите не са спазени. Изпълнението на средствата от Частните фондове и фирми – **59%**, надвишава значително прогнозата от **30%**. Включването на частни инициативи и инвестиции в изпълнението на плана повишават ефективността и ефикасността в изпълнението му.

Следват средствата от Централния бюджет с **13%** от ОПР, които също надминават прогнозата от **6%**. На четвърто място са средствата от Общинския бюджет с **12%** от ОПР, при планиран бюджет от Общината **6%**. Ефикасността в осигуряването на ресурси е намаляла двойно, поради липсата на проекти за финансиране на типично общински дейности. Въпреки липсата на прогноза за привличане на други източници те са с тежест **1%** от ОПР.

Благодарение на следващата фигура могат да се формулират изводи по отношение на ефективността на финансовите ресурси по източници на финансиране. Представени са данните за акумулирания финансов ресурс и изпълненият по източници на финансиране.

Фигура 7. Изпълнение на Източниците за финансиране спрямо поставените цели за 2020 г. в хил. лв.

Източник: Собствени изчисления

Изпълнението на източниците за финансиране показва, че изпълнението на средствата от Общинския бюджет (**74%**) и Централния бюджет (**74%**) ще надмине заложените цели за 2020 г. Изпълнението на средствата от Фондовете на ЕС не достига прогнозите и изпълнението им е едва **9%** към 2016 г., вместо **43%**. Изводът е, че финансовото неизпълнение на ОПР до 2016 г. се дължи предимно на по-малкия привлечен ресурс от оперативните програми (фондове на ЕС и национално съфинансиране) спрямо заложения по план. Причина за ниския резултат е по-амбициозният разчет на ОПР за изпълнението на европейски проекти, който надхвърля реалните потенциали. В обобщение, оценката на ефективността на изпълнението по източници за финансиране се обобщава като умерена.

Показателно за периода 2014-2020 г. е, че в него се включват годините 2014-2015, когато се изпълняваха голяма част от Оперативните програми с хоризонт 2013 г., а 2016 г. се характеризира с по-нисък дял на финансиране от ЕС, тъй като новите Оперативни програми реално стартираха по-късно, а основни програми и процедури от ПРСР и ОПДУ, дори не са сключили договори за изпълнение на проекти с общини. Това може да обясни и до голяма степен по-ниското финансово изпълнение на Програмата за реализация на ОПР Разград.

2. Ефективност и ефикасност по отношение на планираната Програма за реализация в ОПР

В ОПР Разград е предвидена Програма за реализация, като по-долу по приоритети е обобщена ефективността (доколко са постигнати целите) по изпълнени мерки.

Таблица 24. Техническа ефективност и ефикасност на изпълнението на ОПР

Приоритети	Изпълнени мерки*	Общо мерки	% Изпълнение
Приоритет 1. Повишаване на конкурентоспособността на общинската икономика	8	11	73%
Приоритет 2. Устойчиво интегрирано териториално развитие	5	19	26%
Приоритет 3. Създаване на условия за развитие и пълноценно използване на човешкия ресурс	14	15	93%
Приоритет 4. Укрепване на институционалната среда в услуга на гражданите и бизнеса	4	5	80%
ОБЩО	31	50	62%

**Когато в мярката са изпълнени по-малко от половината дейности като брой и обем тя се води неизпълнена.*

Най-ефективно се очертава изпълнението по Приоритет 3. Към момента са стартирани с реално изпълнение **93%** от мерките или ефективността може да се оцени като отлична.

На следващо място по-ефективност може да се определи изпълнението на Приоритет 4 – **80%**, следван от Приоритет 1 – **73%**. И двата са с изключително високо техническо изпълнение.

На последно място се очертава изпълнението на Приоритет 2, при който са стартирани сравнително по-малко мерки от останалите приоритети. Въпреки това ефективността може да се оцени като умерена.

С оглед на представените резултати, техническото изпълнение на ОПР може да се окачества като много добро.

3. Управление, мониторинг и наблюдение на Общинския план за развитие

Общинският план за развитие (ОПР) на община Разград за периода 2014-2020 г. е разработен от общинската администрация, следвайки регламентираната в ЗРР структура през 2013 г. Нормативно, това е основният управленски документ за развитие на общината. Изпълнението на плана започва в от началото на 2014 г., което съвпада с началото на настоящия планов период. Наблюдението и оценката на изпълнението му по закон се осъществява чрез Годишни доклади, Предварителна, Междинна и Последваща оценка. Планът е разработен преди изготвянето на Последваща оценка на предходния ОПР Разград 2007-2013 г. Направена му е регламентираната в ЗРР Предварителна оценка. Управлението се осъществява чрез изпълнение на Програмата за реализация на плана, която е разработена в съответствие с методическите указания.

Мониторингът и наблюдението на изпълнението на ОПР е в правомощията на Кмета на общината чрез Общинска администрация и Общински съвет – Разград, съгласно ЗРР. Орган за наблюдение на Общинския план за развитие на Община Разград е Общинският съвет на Община Разград. В процеса на наблюдение на изпълнението на ОПР, Общинският съвет осигурява участието на заинтересованите органи, организации, физически и юридически лица при спазване на принципа за партньорство, публичност и прозрачност при изпълнението на Общинския план за развитие.

Със Заповед №1648/29.12.2014 г. на кмета на Община Разград е определена Работна група за изготвяне на Годишен доклад за наблюдение на изпълнението на ОПР за периода 2014-2020 г. за 2014 г. Работната група провежда редовно заседания с цел създаване на организация по изготвяне на документа, периодично отчитане на извършената работа и обсъждане на подготовения проект на доклада. Ръководителят на работната група за наблюдение изисква от членовете на екипа и от директорите на дирекциите в общинска администрация – Разград мнения, препоръки и корекции по отношение на съдържанието на годишния доклад. Постъпилите писмени препоръки се отразяват в докладите.

Общинският план за развитие на община Разград 2014-2020 г. не е претърпял изменения от приемането му през 2013 г.

В изпълнение на разпоредбите на Правилника за прилагане на закона за регионалното развитие са разработени *Годишни доклади* за 2014, 2015 и 2016 г. В тази връзка **по отношението на дейностите по наблюдение на ОПР, екипът изготвил междинната оценка, може да даде отлична оценка.**

След направената проверка по отношение на единството в структурата и съдържанието на годишните доклади могат да се установят следните констатации и за трите доклада:

- Докладите отговарят на структурата и съдържанието, посочени в чл. 91, ал. 8 от ППЗРР, включително нормативните промени от 2016 г. в ППЗРР;
- В докладите за 2014, 2015 г. и 2016 г. е изготвено детайлно описание на **общите условия за изпълнение на Общинския план за развитие и в частност промените в социално-икономическите условия в общината**. Общото впечатление е, че в годишните доклади за наблюдение и оценка на ОПР в община Разград е отделено значително внимание на анализа и оценката на промените в социално-икономическите условия в общината, които представят актуалното състояние на общината. По всички основни компоненти е ползвана актуална статистическа информация - демографското развитие, безработицата, икономика – от различни достоверни източници на статистическа информация;
- Точка „*постигнат напредък по изпълнението на целите и приоритетите на общинския план за развитие въз основа на индикаторите за наблюдение*“ е най-обемната и детайлно разработена част на годишните доклади на общината. Тя следва съдържанието на ОПР по отношение на приоритетите, специфичните цели и мерките, като са описани конкретните проекти, които се реализират по дадената мярка. Налична е информация за стойността на изпълнените проекти и дейности. От 2015 г. в докладите е налична и оценка за изпълнението на индикаторите;
- Точка „*Действия, предприети от компетентните органи с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението на общинския план за развитие*“ е представена в петте ѝ подточки, като по този начин е спазено нормативното изискване;
- В подточка „*Мерки за наблюдение и създадени механизми за събиране, обработване и анализ на данни*“ е посочено какъв е процесът за изготвяне на годишни доклади;
- В подточка „*Преглед на проблемите, възникнали в процеса на прилагане на общинския план за развитие през съответната година, както и мерките за преодоляване на тези проблеми*“ са посочени основните проблеми;

- В подточка „Мерки за осигуряване на информация и публичност на действията по изпълнение на общинския план за развитие“ е посочено, че Информация за изпълнението на проекти и дейности, залегнали в приоритетите на ОПР, се получава от организирани периодични пресконференции на ръководството на Община Разград със средствата за масова информация, пресконференции по повод подписване на договори за предоставяне на БФП по оперативни програми, публикации в печатната/електронна преса и на интернет страницата на Община Разград за напредъка по изпълнението на финансирани проекти;

- В подточка „Мерки за постигане на необходимото съответствие на общинския план за развитие със секторните политики, планове и програми на територията на общината“ не е включен текст по отношение на законовата промяна за допълнение на съдържанието от 2016 г. с описание на предприетите мерки за ограничаване изменението на климата и за адаптацията към вече настъпилите промени. Посочено е, че при необходимост и след извършване на междинната оценка за изпълнение на плана, следва да се предприемат коригиращи действия – актуализация на плана на база изготвения анализ и предложенията от заинтересовани страни по реализация на заложените мерки и дейности;

- Подточка „Мерки за прилагане принципа на партньорство“ е посочено, че ОбС е приел Наредба № 28 за насърчаване на инвестициите с общинско значение в община Разград;

- Подточка „Резултати от извършени оценки към края на съответната година“ не е включена, поради липса на изготвена оценка;

- Точката „Изпълнение на проекти, допринасящи за постигане на целите и приоритетите на общинските планове за развитие и на областната стратегия за развитие“, приложима само за доклада от 2016 г., е включена в доклада;

- Точката „Заклучения и предложения за подобряване на резултатите от наблюдението“ в резюме представя основните постигнати резултати и въздействия за годината. Развити са заключения и предложения за подобряване на резултатите от изпълнението на плана като са посочени основни за реализиране проекти през следващите години.

4. Проблеми, възникнали при прилагане на ОПР 2014-2020

През първите три години от периода на изпълнение на ОПР, се наблюдават и следните проблеми, които пряко и/или косвено са оказали влияние върху изпълнението на плана:

- липса на актуална статистическа информация за годината на доклада в област икономика от НСИ и съответно докладите са с икономическа статистика за една година назад;

- в процеса на изпълнение на плана се реализират или са реализирани дейности, които се отнасят към повече от една дейност, мярка, специфична цел;

- предвиден е значителен финансов ресурс от различни източници – общински бюджет, държавен бюджет, европейски структурни и инвестиционни фондове, публично-частно партньорство и др., но достъпът до европейско финансиране по някои от оперативните програми е силно ограничен;

- бизнесът все още не е отворен към създаването на публично-частни партньорства за изпълнение на по-големи по мащаб проекти. В тази връзка не са реализирани проектите, включени в Програмата за публично-частни партньорства – Приложение №2 от ОПР.

Посочен е пример за ОП „Региони в растеж 2014-2020“ г., по която за реализация на Инвестиционната програма на Община Разград е лимитиран ресурс от приблизително 20 млн. лв., който разпределен във времето до 2023 г. е изключително недостатъчен за изпълнение на по-голям брой значими инфраструктурни проекти в сферата на благоустрояването на градската среда, образователната, културната, социалната инфраструктура или други. В тази връзка като основен приходоизточник за изпълнение на инфраструктурни мерки в различните сфери за изминалата година остава общинския бюджет.

5. Предприети мерки за осигуряване на информация, публичност и партньорство на ОПР на община Разград

Основен принцип за провеждане на държавната политика за регионално развитие е принципът за партньорство, публичност и прозрачност на всички нива при осъществяване на процесите на планиране, програмиране, финансиране, наблюдение и оценка.

Резултатите от прилагане на принципа на информираност и публичност на ОПР на община Разград за периода 2014–2020 г. и на съпътстващите го документи са представени в обобщение.

Общинският план за развитие за периода 2014-2020 г. е разработен на базата на взаимодействие и поддържане на активна комуникация между общинските служители, държавните структури, бизнеса, културните институции, неправителствения сектор, образователните институции и др. Създадените контакти и комуникация, формирани по време на разработването на ОПР са запазени и всички идеи, вградени в обсъжданията са включени в ОПР.

Основен източник за *информираност на обществото по отношение на изпълнението на Общинския план за развитие, публичност и прозрачност, е официалната уебстраница на Община Разград - <http://www.razgrad.bg/>*, в която се публикуват регулярно документи за публично обсъждане и приетите местни нормативни актове, стратегии и планове. На нея се публикува и информация за изпълняваните и реализираните проекти, както и за документите, резултат от тяхното изпълнение.

В уебстраницата на общината в раздел „Административни актове“ **е публикуван Общинския план за развитие 2014-2020, предварителната оценка към него и изготвените годишни доклади.**

Информация и публичност на действията по изпълнение на ОПР се предоставят на граждани и организации чрез следните комуникационни канали:

- Чрез информационни справки, внасяни в Общинския съвет за промените по бюджета за съответната година;
- Чрез актуализиране на информацията в сайта на общината;
- Презентации за стартиране и приключване на проекти, изпълнявани от общината;
- Изработване и поставяне на билбордове/табели за популяризиране приноса на съответната програма, осигуряваща финансиране;
- Чрез публикации в регионалните медии, вкл. електронните им издания.

В заключение на горепосоченото може да се даде отлична оценка за дейностите по информация и публичност на ОПР, които Община Разград изпълнява.

Община Разград е участвала в изготвянето на партньорски проекти с други общини - Исперих и Попово, с държавни агенции и с НПО-та.

В обобщение, можем да кажем, че принципите на информираност, публичност и партньорство са прилагани успешно на всеки етап от разработването, изпълнението, наблюдението и оценката на Общинския план за развитие.

6. Съответствие на ОПР 2014-2020 със секторни политики, планове и програми на територията на община Разград

За постигане съответствие на ОПР със секторните политики, планове и програми на територията на общината, мерките, които се предприемат, са:

- приемане и актуализиране на приетите от Общински съвет – Разград наредби, стратегии, концепции, програми, планове и др. в съответствие с целите и мерките, предвидени в ОПР.
- разглеждане на предложения от заинтересованите страни в постоянните комисии на Общинския съвет и внасяне на предложения за решения от ОбС.

В съответствие с приоритетите на ОПР по-долу в табличен вид са представени приетите стратегически документи, които допълват ОПР.

Таблица 25. Допълващи ОПР стратегически документи за периода 2014-2020 г.

Наименование на приоритета на ОПР Разград 2014-2020 г.	Стратегически документи на Община Разград, допринасящи за реализацията на ОПР Разград 2014-2020 г.
Приоритет 1. Повишаване на конкурентоспособността на общинската икономика	<ul style="list-style-type: none">• Стратегия за управление на общинската собственост на територията на Община Разград за периода 2012-2015 г.;• Програма за управление и разпореждане с имоти общинска собственост за 2017 г.
Приоритет 2. Устойчиво интегрирано териториално развитие	<ul style="list-style-type: none">• Общ устройствен план на община Разград;• Общинска програма за опазване на околната среда 2012-2017 г.;• Програма за управление на отпадъците 2017-2020 г.;• План за защита при бедствия на община Разград;• Програма за стимулиране използването на велосипеди за придвижване из гр. Разград 2010-2014 г.• Общинска програма за овладяване популацията на безстопанствени кучета в община Разград за периода 2013-2016 г.• Общинска програма за овладяване популацията на безстопанствени котки в община Разград за периода 2013-2016 г.
Приоритет 3. Създаване на условия за развитие и пълноценно използване на човешкия ресурс	<ul style="list-style-type: none">• Общинска стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в община Разград 2017-2018 г.;• Стратегия за развитие на училищното образование и предучилищното възпитание в община Разград за периода 2007-2015 г.;• План за действие на Община Разград в изпълнение на Областната стратегия за интегриране на български граждани от ромски произход и други граждани в уязвимо социално положение, живеещи в сходна на ромите ситуация 2015–2017 г.;

	<ul style="list-style-type: none"> • Общинска програма за закрила на детето 2016-2017 г.; • Програма на мерките за насърчаване на творческите заложби и потребности на деца с изяви дарби на Община Разград за 2016 г.; • Общинска стратегия за развитие на социалните услуги 2017-2021; • Годишни програми за читалищна дейност 2014, 2015, 2016 г.
Приоритет 4. Укрепване на институционалната среда в услуга на гражданите и бизнеса	

Източник: Справка Община Разград

Необходимо е по отношение на секторните политики да се прилага също механизъм за съгласуване, мониторинг, контрол и отчитане на резултатите от изпълнението им, като тези резултати намират отражение и при годишното отчитане на изпълнението на ОПР за останалия срок от действието му.

7. Резултати от извършени оценки за периода 2014-2016 г.

През 2014 г. е извършена **Предварителна оценка** на Общинския план за развитие на Община Разград 2014-2020 г. и по този начин е спазен ЗРР. Документът включва преглед и прогнозна оценка на въздействието на заложените ключови проекти в ОПР на Община Разград за периода 2014-2020 г. върху процесите на социално-икономическо развитие на общината, както и Екологична оценка - оценка на съответствието със стратегията за опазване на околната среда и критериите за ефективност на политиката за опазване на околната среда.

Настоящата **Междинна оценка** е първа междинна оценка и втора оценка за периода 2014-2020 година.

VI. ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА СЪОТВЕТНИЯ ДОКУМЕНТ

Общинският план за развитие на община Разград 2014–2020 г. е основополагащ документ за провеждане на регионална политика на местно ниво. Чрез разработването му е създадена стратегия за развитието на района, която остава актуална и към днешна дата и са обективирани действията на местната изпълнителна власт. Създадени са условия за планирани и целенасочени действия, с които да се подобри жизнения стандарт на живеещите в общината.

Общата оценка е добра, като се забелязват положителни промени в социално-икономическия живот и най-вече разцвет на инвестициите в туризма – основен приоритетен отрасъл за развитие в общината.

1. Изводи

По отношение на целите, приоритетите, проектите и дейностите:

- В ОПР за периода 2014–2020 г. всички дефинирани приоритети и цели са съгласувани с европейските, националните и регионалните стратегически документи, поради което оценителят няма конкретни препоръки относно подобряване на външната съгласуваност на документа;
- Значителен брой са изпълнените/в процес на изпълнение проекти и дейности на обща стойност от **176 722 хил. лв.**, които мотивират положителна обща оценка за изпълнението на ОПР. В резултат на доброто планиране, организация и координация при управлението на проектите са постигнати благоприятни резултати при изпълнение на ОПР Разград 2014-2020;
- Съществен дял са реализираните проекти за инвестиции на местни предприятия, които повишат конкурентоспособността си;
- Реализират се няколко концесии, но липсват публично-частни партньорства;
- Налично е ефикасно комбиниране на различни финансови източници, вкл. собствени средства от общинския бюджет, финансиране от централния бюджет и фондовете на ЕС. Ограничените потенциали за капиталови разходи от собствени средства и от централния бюджет са компенсирани с успешно реализирани проекти с европейско финансиране с превес на Програмата за развитие на селските райони и Оперативните програми „Иновации и конкурентоспособност“ и „Развитие на човешките ресурси“;
- Средствата от Фондовете на Европейския съюз не са основополагащи за развитието на общината и изпълнението на плана. Размерът им е 15% от изпълнението на ОПР. На първо място по изпълнение са средствата от Частните фондове и фирми – 59%, следвани от ФЕС, Централния бюджет – 13% и Общинския бюджет с 12% от ОПР. Други източници са акумулирани в размер на 1% от изпълнението на ОПР;
- Приоритетите бележат различно финансово изпълнение, но техническото изпълнение в голяма степен е много добро за всички приоритети;
- По **Приоритет 1** за развитие на конкурентоспособна икономика се наблюдава значителен напредък по всички специфични цели и изпълнение/стартиране на над **73%** от мерките. Техническото изпълнение на приоритета може да се окачестви като отлично. Единствено по Мярка 1.2.3. Насърчаване на потенциални инвеститори за възстановяване на

завода за стъкло и порцелан в гр. Разград не са отчетени изпълнени дейности, а Мярка 1.4.3. Развитие на алтернативния туризъм е с по-малко отчетени от планираните дейности. Общото финансово изпълнение на приоритета в относителен дял от планираното до 2016 г. е **101%**, което е също отлично с оглед на преминаване на 3/7 от времевия обхват на ОПР;

- По **Приоритет 2. „Устойчиво интегрирано териториално развитие“** се наблюдава ограничен напредък по целите и по осезаем по Специфична цел 2.3. „Доизграждане и развитие на техническата инфраструктура за засилване на икономическото и социално-териториално сближаване на територията на общината. Голяма част от проектите по мерките са подготвени, но все още неизпълнени. При планирането са включени по-голям брой проекти от възможностите на общината за финансиране, тъй като се е очаквало те да бъдат финансирани чрез изпълнението на Инвестиционната програма на ИПГВР. След приемането на плана обаче става ясно, че бюджетът който ОПРР ще отдели за ИПГВР на гр. Разград е значително по-малък от планирания. В тази връзка е целесъобразно неподготвените проекти да отпаднат от Програмата за реализация на плана и да бъдат прехвърлени в следващия ОПР за периода 2021-2027 г. Основната област, в която е жизнено необходимо да се реализира напредък, е подобряване на канализационната мрежа и изграждането на ПСОВ. Към момента не е наличен консолидиран ВиК оператор, който да кандидатства за финансирането на проект и най-вероятно той ще остане неизпълнен до 2020 г. До тогава се очаква да се реализират важни проекти за подобряване на енергийната ефективност на публичните и жилищни сгради. Изпълнените на **26%** от мерките, обаче, дават основание техническото изпълнение на Приоритет 2 да се окачестви като добро. Общото финансово изпълнение, обаче, остава слабо, под очакванията – само **13%**. Изпълнените дейности са с по-ниска стойност, а са предвидени значителни размери в Програмата за реализация;

- По **Приоритет 3. Създаване на условия за развитие и пълноценно използване на човешкия ресурс** се наблюдава напредък по всички цели. Основни мерки, в които е реализиран по-ограничен напредък са за подобряване на здравните услуги и за реализиране на проекти за социално предприемачество. Следва да се има предвид, че такава процедура за проекти неколккратно бе обявявана и отменяна от УО на ОПРЧР и проекти не са реализирани до 2016 г., но до 2020 г. се очаква да се реализират такива проекти от общината и местни заинтересовани предприятия. Изпълнението на **93%** от мерките дава основание техническото изпълнение на приоритета да се окачестви като отлично и най-добро за ОПР. Общото финансово изпълнение на приоритета в относителен дял от планираното до 2016 г. е **32%** или много добро;

- По **Приоритет 4. „Укрепване на институционалната среда в услуга на гражданите и бизнеса“** се наблюдава изпълнението на **80%** от мерките, което дава основание техническото изпълнение на приоритета да се окачестви като отлично. В периода до 2020 г. следва да се насочат усилията за постигане и на дейностите, по които няма изпълнение - инициране на нови партньорски връзки с градове и общини от ЕС и реализиране на съвместни бизнес инициативи между побратимените и партньорски градове. Общото финансово изпълнение на приоритета в относителен дял от планираното до 2016 г. е **11%**. и се оценява като умерено.

По отношение на индикаторите:

- В обобщение, индикаторите за въздействие и резултат отбелязват значително изпълнение за Стратегическа цел 1 и Приоритет 1, по-ниско за Стратегическа цел 2 и Приоритет 2 и сравнително добро изпълнение на Стратегическа цел 3 с Приоритети 3 и 4. Следва да се има предвид, че при голяма част от проектите са постигнати допълнителни резултати, които не са обхванати от системата за индикатори;
- Необходимо е допълване на индикаторите и прецеждане на някои от тях, които изискват допълнителна оценка, която не се поддържа от официален източник на информация или е необходимо разяснение за изчислението им. По този начин ще се увеличи тяхната роля като инструмент за оценка;
- Стойностите на индикаторите, свързани с обновяване на техническите инфраструктури, бележат ограничено развитие и проследяват характерния национален дефицит на ресурси за модернизиране на технически инфраструктури, въпреки отчетливите усилия на общинска администрация Разград в това направление. Заложените високи стойности на индикаторите са зависими от намиране на финансиране от европейски средства. Очаква се с европейски средства да не могат да се финансират, заложените проекти за канализационна инфраструктура и ПСОВ, това да доведе до неизпълнение на индикаторите по отношение на тази инфраструктура;
- На фона на оцененото финансово и техническо изпълнение на приоритетите на ОПР Разград 2014-2020 г. може да се направи извод, че **най-голям напредък се отбелязва по Стратегическа цел 1 и Приоритет 1 за икономическо развитие - в техническо и финансово изпълнение, така и по отношение на системата от индикатори.**

По отношение на наблюдението и изпълнението на ОПР:

- Ежегодно документиране и отчитане на изпълнението на ОПР чрез годишни доклади;
- Подробни и детайлни годишни доклади за ОПР. Не се наблюдават липсващи компоненти от задължителната структура на доклада, включително са включени и измененията от 2016 г., дефинирана от Правилника за прилагане на Закона за регионалното развитие;
- Умело използване и съчетаване на различни източници на финансиране за изпълнението на ОПР и висока активност в разработването на проекти с европейско финансиране от страна на общинската администрация.

2. Формулиране на препоръки

По отношение на съдържанието на ОПР:

- След изясняване на допустимите дейности и проекти по програмите, финансирани от ЕС, в т.ч. ОПОС и ОПРР се оказва, че *Индикативната финансова таблица на плана не отразява реалните възможности за осигуряване на средства по **Приоритет 2. „Устойчиво интегрирано териториално развитие“**. Препоръчително е да се намалят прогнозираните средства на този приоритет или да се прехвърлят средства към изпълнения вече като бюджет **Приоритет 1. „Повишаване на конкурентоспособността на общинската икономика“**.*

- Да се направят промени в наименованията на част от индикаторите в Системата за наблюдение и оценка на плана и промяна в техните целеви стойности, за да могат тези индикатори да се проследят от достоверен източник.

Посочените препоръки могат да бъдат изпълнени чрез Актуализация на ОПР.

По отношение на наблюдението и изпълнението на ОПР:

Препоръките за разширяване на набора от инструменти са:

- Разработване на годишен план за изпълнение на ОПР на база приоритизирани проекти за изпълнение и дефинирани проекти с принос към ОПР от отделните дирекции и ресори;
- Включване в годишните доклади за изпълнението на ОПР и на изпълнените проекти по ПРСР, които засягат селското и горско стопанство и хранително-вкусовата промишленост. Публично проектите се оповестяват на следния линк: <http://iacs-online.dfz.bg/>

В заключение, комплексът от изпълнени мерки и дейности по приоритетите за реализацията на стратегическите цели до 2016 г. постига напредък в няколко основни области на въздействие, както следва:

- подобряване на бизнес средата и насърчаване на икономическия растеж – привличане на инвестиции, по-висока заетост, доходи и жизнен стандарт;
- подобряване на средата на обитаване - подобрена и модернизирана инфраструктура, достъпни услуги, запазване и утвърждаване на природното богатство и културно-историческото наследство.

ПРИЛОЖЕНИЯ

Приложение №1. Резултати от анкетно проучване